

**YEREL SİYASET VE KATILIMCILIK: KASTAMONU'DA
SİYASİ SÖYLEMLERİN BİREYLERİN OY TERCİHLERİNE
ETKİSİ**

Mehdi KESKİN

171154201

DOKTORA TEZİ

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Doktora Programı

Danışman: Prof. Dr. Nurgün OKTİK

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Mart, 2025

**YEREL SİYASET VE KATILIMCILIK: KASTAMONU'DA
SİYASİ SÖYLEMLERİN BİREYLERİN OY TERCİHLERİNE
ETKİSİ**

Mehdi KESKİN

171154201

ORCID: 0000- 0001- 6691- 1403

DOKTORA TEZİ

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Doktora Programı

Danışman: Prof. Dr. Nurgün OKTİK

İstanbul

T.C. Maltepe Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Mart, 2025

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

MEHDİ KESKİN'in "Yerel Siyaset ve Katılımcılık: Kastamonu' da Siyasi Söylemlerin Bireylerin Oy Tercihi Tercihine Etkisi" başlıklı tezi 26.03.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi oy birliğiyle/oy çokluğuyla, başarılı/başarısız olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Prof.Dr.Nurgün OKTİK (Danışman) Maltepe Üniversitesi
Üye	Prof.Dr.Edibe SÖZEN Maltepe Üniversitesi
Üye	Prof.Dr.Özgür SARI Sinop Üniversitesi
Üye	Dr.Öğr.Üyesi Ferhat DEĞER Maltepe Üniversitesi
Üye	Doç.Dr. Yalçın KAHYA Bandırma Üniversitesi

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tezin konusunu belirlememde, saha çalışmalarında beni cesurca yönlendiren ve çalışmamın her aşamasında sabrı, anlayışı ve motivasyonu ile her zaman yanımda olan danışmanım Sayın Prof. Dr. Nurgün OKTİK'e çok teşekkür ederim. Siz olmasaydınız bugün bu çalışma yarım kalmış bir halde tarihe gömülmüş olacaktı... Tez jürimde yer alan ve kıymetli eleştirileri ve deneyimleriyle tezimin nihayete ermesine büyük katkıları bulunan Sayın rektörümüz Prof. Dr. Edibe SÖZEN'e, Prof. Dr. Özgür SARI'ya, Doç. Dr. Yalçın KAHYA'ya ve Dr. Öğr. Ferhat DEĞER'e şükranlarımı sunuyorum.

Tezimin konusunu belirlediğimde benimle birlikte heyecanlanan, siyasi hayatından kalan, özenle sakladığı tüm partilerin siyasi liderleriyle olan özel mektup yazışmalarını, ulusal-yerel gazete yazılarını, görsellerini ve en önemlisi deneyimlerini benimle paylaşan, derinlemesine görüşmelerimin ilk katılımcısı olan, ismini büyük bir gurur ve özenle taşıdığım rahmetli dedem Av. Mehdi KESKİN'e; desteklerini benden hiç esirgemeyen, belediye başkanlığı deneyimlerini, siyasi tecrübelerini, yerelde siyaset yapmanın avantaj ve dezavantajlarını benimle paylaşan dedem Abdullah ÇAĞLAR'a teşekkür ederim.

Tez konum kapsamında randevu talebimi kabul eden, tezime dair görüşlerini beyan eden Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Dr. Devlet BAHÇELİ'ye, Memleket Partisi Genel Başkanı Sayın Muharrem İNCE'ye, Cumhuriyet Halk Partisi Eski Genel Başkanı Sayın Kemal KILIÇDAROĞLU'na, Türkiye Büyük Millet Meclisi Eski Başkanı Sayın İsmail KAHRAMAN'a ve Maltepe Üniversitesi'nin kurucusu, değerli büyüğüm Sayın Hüseyin ŞİMŞEK'e şükranlarımı sunarım.

Bugünlere gelmem de büyük emeği olan rahmetli annem Sema KESKİN'e, babam Ahmet KESKİN'e; varlığıyla hayat motivasyonumun temel kaynağını oluşturan, sanatsal yetenekleriyle her zaman gurur duyduğum kardeşim Yiğit KESKİN'e çok teşekkür ederim.

Maltepe Üniversitesi Genel Sekreteri Sayın Av. Umut ORMAN'a katkıları ve motive edici destekleri için; HANGAR grubumuzun solisti, müzik yaparken tezimi konuştuğum, tezimi yaparken müzik konuştuğum, kısa bir süre sonra PhD. unvanına kavuşacak,

kardeşim Erdem YAZAR'a, tez verilerimin düzenlenmesine yardımcı olduğu için ve motivasyonu için Arş. Gör. Neslihan ÖZCAN'a, tezimin analiz kısmında benimle fikirlerini ve tecrübelerini paylaşan Arş. Gör. Tuğçe Aysu GÜMÜŞ'e, medya çalışmalarıyla kendisinden çok şey öğrendiğim, sürekli bir fikir alışverişinde bulunduğum, gelecek vadeden kıymetli kardeşim Özgür AŞKIN'a, HANGAR grubumuzun bateristi, destekleriyle motivasyonumu güncelleyen değerli kardeşim Özgür GÜRTAN'a Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü Sayın Prof. Dr. Selva ERSÖZ KARAKULAKOĞLU ve tüm enstitü çalışanlarına ve hem tezime hem de hayatıma büyük katkıları bulunan Şule BİRİM'e, Göktuğ ÇİÇEK'e, Samime ÇAĞLAR'a, Destan Fatma CEBECİ'ye, Murat DÖVENCİ'ye, Ahmet Tolga TÜLEMİŞ'e; Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı'nın tüm çalışanlarına ve burada ismini zikretmeyi unuttuğum tüm dostlarıma teşekkür ederim.

Tezimin oluşmasını sağlayan ve kıymetli vakitlerini bana ayıran tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Mehdi KESKİN

Mart, 2025

ÖZET

YEREL SİYASET VE KATILIMCILIK: KASTAMONU'DA SİYASİ SÖYLEMLERİN BİREYLERİN OY TERCİHLERİNE ETKİSİ

Mehdi Keskin

Doktora Tezi

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Doktora Programı

Danışman: Prof. Dr. Nurgün Oktik

Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2025

Bu tez çalışması, Kastamonu ili örneğinde seçmen bireylerin ulusal ve yerel seçimlerde oy verme davranışlarını etkileyen faktörleri incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, oy verme davranışını geleneksel eğilimler, toplumsal çevre, medya etkisi ile yerel ve ulusal düzeydeki siyasal dinamikler bağlamında analiz etmektir. Demokratik toplumların işleyişinde merkezi bir rol üstlenen oy verme davranışının hem seçmen hem de aday profilleri üzerinden anlaşılmasına katkı sunması bakımından çalışma önem arz etmektedir.

Araştırmanın evrenini Kastamonu ili oluşturmaktadır. İl genelinde gözlemlenen ideolojik çeşitlilik ve seçmen davranışlarındaki değişkenlik çalışma alanının belirlenmesinde etkili olmuştur. Örneklem grubu, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş olup Kastamonu'da ikamet eden seçmen bireyler ile aktif siyasal yaşamda yer alan önde gelen yerel aktörlerden (siyasetçiler, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri) oluşmaktadır.

Araştırma, karma yöntem desenine sahiptir. Nicel veri toplama sürecinde, Kastamonu'da oy kullanmış 500 seçmene anket uygulanmıştır. Nitel veri toplama sürecinde ise derinlemesine görüşme tekniği ile 61 katılımcıdan veri elde edilmiştir. Görüşmeler, geçmişte ya da günümüzde Kastamonu'da siyasetle doğrudan ilişkili olan kişilerle gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular yerel siyasi seçimlerde seçmen için adayın kim olduğunun ideolojik tercihlerinden önce geldiği, ulusal siyasi seçimlerde seçmenler için kişisel ideolojinin ve siyasi kimliğin oy tercihinde ilk belirleyici olduğu ve ideolojinin, siyasi kimliğin aileden aktarılan bir siyasi miras olarak öne çıktığını göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Yerel Siyaset, Ulusal Siyaset, Siyaset Sosyolojisi, Oy Verme Davranışı, İdeoloji, Siyasi Kimlik.

ABSTRACT

LOCAL POLITICS AND PARTICIPATION: THE IMPACT OF POLITICAL DISCOURSES ON INDIVIDUALS' VOTING PREFERENCES IN KASTAMONU

Mehdi Keskin

PhD Thesis

Department of Sociology

Sociology Ph.D. Programme with Thesis

Thesis Advisor: Prof. Dr. Nurgün Oktik

Maltepe University Graduate School, 2025

This thesis examines the factors affecting the voting behavior in national and local elections in the case of Kastamonu province. The main purpose of the study is to analyze voting behavior in the context of traditional tendencies, social environment, media influence and political dynamics at local and national levels. The study is important in terms of contributing to the understanding of voting behavior, which plays a central role in the functioning of democratic societies, through both voter and candidate profiles.

The population of the study consists of Kastamonu province. The ideological diversity observed throughout the province and the variability in voter behavior were effective in determining the study area. The sample group was selected by purposive sampling method and consists of voters residing in Kastamonu and prominent local actors (politicians, representatives of non-governmental organizations, members of the provincial general assembly and municipal council) who take part in active political life.

The research has a mixed method design. In the quantitative data collection process, 500 voters who voted in Kastamonu were surveyed. In the qualitative data collection process, data were obtained from 61 participants through in-depth interviews. The interviews were conducted with people who were directly involved in politics in Kastamonu in the past or present.

The findings of the study indicate that for voters in local political elections, who the candidate is comes before their ideological preferences, for voters in national political

elections, personal ideology and political identity are the first determinants of vote choice, and ideology and political identity come to the fore as a political heritage passed down from the family.

Keywords: Local Politics, National Politics, Political Sociology, Voting Behavior, Ideology, Political Identity.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem	1
1.2 Amaç	1
1.3 Önem.....	2
1.4 Tanımlar	3
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	21
2.1 Literatür.....	21
2.2 Sosyolojik Perspektiften Devlet	30
2.3 Sosyolojik Perspektiften Siyaset	33
2.4 Küreselleşme ve Yerel Siyaset.....	35
2.5 Yerel Yönetimler.....	38
2.6 Yerel Siyaset ve Oy Verme.....	44
2.7 Yerelde Oy Tercihi ve Bourdieu	45
3. YÖNTEM	54
3.1 Araştırma Modeli ve Yöntemi	54
3.2 Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	56

3.3	Araştırmanın Problemi	56
3.4	Araştırmanın Önemi	58
3.5	Evren ve Örneklem	59
3.6	Veriler ve Toplanması	61
3.7	Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	61
3.8	Tezin Sınırlılıkları	64
4.	BULGULAR VE TARTIŞMA	65
4.1	Bulgular	65
4.1.1	Katılımcıların demografik özellikleri	66
4.1.2	Kastamonu'ya ilişkin sorular	70
4.1.3	Belediye hizmetleri hakkındaki görüşler	73
4.1.4	Bireylerin oy tercihi	75
4.2	Tartışma	107
5.	SONUÇ ve ÖNERİLER	124
	KAYNAKÇA	132
	EKLER	139
	Ek 1. Derinlemesine Görüşme Yapılan Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler	139
	ÖZ GEÇMİŞ	140

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Kastamonu’da Genel Yerel Seçim Sonuçları Karşılaştırmaları	53
Tablo 2. Nitel Görüşme Yapılan Kişilerin Dağılımı	55
Tablo 3. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans Analizi-1	66
Tablo 4. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans Analizi - 2.....	67
Tablo 5. Katılımcıların Kastamonu’ya İlişkin Sorulara İlişkin Frekans Analizi	70
Tablo 6. Katılımcıların Kastamonu’ya İlişkin Sorulara İlişkin Frekans Analizi Devamı	72
Tablo 7. Katılımcıların Belediye Hizmetleri Hakkındaki Görüşlere İlişkin Frekans Analizi.....	73
Tablo 8. Katılımcı Bireylerin Oy Tercihine İlişkin Frekans Analizi	75
Tablo 9. Katılımcı Bireylerin Oy Tercihine İlişkin Frekans Analizi Devamı.....	77
Tablo 10. Katılımcı Bireylerin Oy Tercihine İlişkin Frekans Analizi Devamı.....	82
Tablo 11. Katılımcı Bireylerin Oy Tercihine İlişkin Frekans Analizi Devamı.....	84
Tablo 12. Katılımcıların Medeni Durumları ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki ...	86
Tablo 13. Katılımcıların Medeni Durumları ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki ...	88
Tablo 14. Katılımcıların Kastamonu’nun Kültürel, Sosyal Ve Ekonomik Olarak Gelişmesi İçin Yerel Siyasi Kurumların Mı Yoksa Ulusal Siyasi Kurumların Mı Daha Önemli Olduğunu Düşüncesi Ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki	91
Tablo 15. Katılımcıların Ulusal ve Yerel Seçim Dönemlerinde Adayların Gerçekleştirdiği Propaganda Söylemlerini Gerçekçi ve Uygulanabilir Bulma Durumu ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki	97

Tablo 16. Katılımcıların Yerel Seçimlerde Kastamonu Özelinde Hatırlayabildiğiniz Siyasi Söylemler ya da Vaatler Durumu ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki..... 102

Tablo 17. Katılımcıların Başkan Adayının Özelliklerinin Sizin Görüşünüz Dışındaki Bir Partinin Adayında Olması Durumunda O Partinin Adayına Oy Verme Durumu ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki 105

Tablo 18. Derinlemesine Görüşme Yapılan Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler 139

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Katılımcıların Doğum Yerlerine İlişkin Frekans Analizi..... 65

1. GİRİŞ

1.1 Problem

Siyaset sosyolojisi çalışmaları genel olarak makro açıdan toplum içinde var olan siyasi gerçeklikleri ele alarak incelemektedir. Ancak son dönemlerde küreselleşme ile birlikte siyaset sosyolojisinde yerel siyaset üzerine yapılan çalışmalar önem kazanmıştır. Özellikle yerel siyasette aktörler, yerelin yapısı ve gerçekliğin nasıl değerlendirildiği, siyasal değişimin diğer kurumlarla bağlantısı, yerel siyasetin genel siyasetle bağlantısı, politik aktörlerin yerel mi yoksa ulusaldan mı geldiği ve siyasal partilerin yerel politikada nasıl algılandığı önemli konulardan biri olmuştur. Yerel siyasette katılımın ulusal siyaseti ne kadar ve nasıl etkilediği de bu alanda çalışılan önemli konulardan birisidir. Dolayısıyla yerel siyasette yurttaşlık kavramı da küreselleşme gerçeğinden hareketle tartışılması gereken gerçekliklerdendir. Ayrıca yerel siyasette oy verme davranışı her zaman ulusal siyasete göre farklılık göstermektedir. Bu tezin problemi yerel siyaset ve oy verme davranışı üzerinden kurgulanmıştır. Yerel siyaset gündelik yaşamın bir parçası mıdır ve particilik nasıl işlemektedir. Kastamonu örneğinden hareketle bu tezin anlamaya çalıştığı sorunlardan birisidir. Ayrıca Kastamonu’da yerel siyasetin, siyasi söylemlerin ve yurttaşlık olgusunun nasıl gerçekleştiği, yerel olmanın oy verme davranışına nasıl yansıdığı da bu tezin sorunsallarından birisidir. Tezin başlangıç ve bitişi arasında farklı tarihlerde gerçekleşen 3 seçim dönemi nedeniyle bu tezde seçimlerdeki siyasal değişimlerde incelenmiştir.

1.2 Amaç

Bu tezin ana amacı, yerel siyaset ile ulusal siyaseti ayıran faktörleri hem yerelde siyaset yapan eski ve aktif politikacıların düşünceleri hem de seçmenlerin düşünceleriyle yerel siyasetin anlamı ve konusunu anlamaya ve açıklamaya yöneliktir.

Yapılan bu tez çalışmasında hem seçmen davranışı hem de politikacının özellikle seçim döneminde geliştirdiği söylemler ve bu söylemlerin seçmen üzerindeki etkisi, söylemlerin ve seçmenlerin oy tercihinin yıllar içinde nasıl dönüştüğü ya da yeniden üretildiği birlikte incelenmiştir. Yerel siyaset üzerine yapılan çalışmalarda genellikle seçmen ile saha

çalışmaları yapılmış, seçmen ve politikacının davranışlarını aynı anda inceleyen bir araştırma bulunmamaktadır.

Geçmiş dönemde yapılan seçimler ile 2002 yılı sonrasında gerçekleştirilen seçimlerde yerel siyasetin adayları ulusal siyasi adaylardan farklı olarak ne tür söylemler geliştirdiği, yerel siyasetin ulusal siyasi söylemlerle ne gibi paralellik olduğu ya da farklılıklar olduğu araştırılmış, eski siyasetçilerle yapılan görüşmeler neticesinde eski siyasi söylemlerin bugün ne kadar geçerli olup olmadığına sonucu anlaşılmasına çalışılmıştır.

Kastamonu’da yapılan bu çalışma ayrıca Anadolu şehirleri ve metropol şehirlerdeki siyasi söylemlerin kıyaslanabilmesine de olanak tanıyabilir. 2019’dan bu yana yerel seçimlerde özellikle İstanbul ve Ankara gibi şehirlerde siyasi söylemler şehirleşme ve belediye hizmetlerinden oldukça uzak, adeta genel seçim atmosferinde seçmenler propaganda bombardımanı ile karşı karşıya kalmıştır. Son yerel seçimle birlikte ulusal siyasi söylemlerin yerel siyasetin propagandasını oluşturduğunu gözlemlenmiştir. Bu aradaki ana sorun, Kastamonu gibi Anadolu kentlerinde ulusal siyasi söylemler Anadolu seçmeninde ne kadar etkili olduğudur. Örneğin, Kastamonu seçmeni seçim propagandalarına konu olan İstanbul’a yapılmış Yavuz Sultan Selim köprüsü nedeniyle oy tercihini değiştirmekte midir yoksa mahalli hizmetler seçmenin oy davranışında daha mı etkili olduğu yapılacak alan araştırması görüşmeleriyle açıklanmaya çalışılmıştır.

1.3 Önem

Bu tezin önemi, yerel siyaset, yerel seçim ve seçmenin oy tercihiyle ilgili Kastamonu özelinde ilk çalışma olmasıdır. Literatür tarandığında Kastamonu’ya dair bu konuda yapılmış bilimsel bir araştırmaya rastlanmamıştır. Çanakkale, Konya, Yalova, Zonguldak gibi illerde bireylerin oy tercihlerinin medya ile ilişkili olup olmadığına dair çalışmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar niceliksel yöntemle sadece seçmenlerle yapılmış olup ulusal siyasetteki oy tercihleri araştırılmıştır. Bu çalışma tamamlandığında Kastamonu’ya benzer Anadolu şehirlerinin de yerel siyaset yapısı Weber’in karizmatik otorite tanımı, yerel siyasette karizma kavramının nasıl tezahür ettiği ve Bourdieu’nun sermaye türlerinden yerel siyasette hangisinin öne çıktığı, küreselleşme ile güçlenen yerelliğin seçmen bireylerde ne kadar önemli ya da önemsiz olduğu ortaya konmuştur.

Bu çalışmanın bir diğer önemi, çalışmanın hem seçmen ile hem de siyasetçiler ile karma yöntem tekniği uygulanarak yapılmıştır. Bir başka deyişle, siyasetçinin sahadaki siyasi söylemlerinin seçmendeki önemi, anlamı ve oy olarak geri dönüşe etkisi, seçmenin siyasetçiden ve yerel idari kurumlardan beklentilerinin siyasetçinin davranışı üzerindeki etkileri ve geleneksel olarak yeniden üretilen oy tercihleri ve siyasi söylemlerinin araştırılmasıdır.

1.4 Tanımlar

Siyaset: Siyaset ile eş anlamlı olarak kullanılan politika eski Yunan'da “*şehir* anlamına gelen “*polis*” kelimesinden türetilmiş olup, bir siyasi topluluk ve şehir devletiyle ilgili işler anlamına gelmektedir (Türköne, 2007: 4). Siyaset kavramının anlamı temel olarak şehirden ve şehir yönetiminden doğduğu görüşü yerel siyasetin tanımlanması açısından büyük önem taşımaktadır. “*Yerel siyasetin şehir ve şehir yönetimi çerçevesinde taşıdığı anlam ile siyasetin ilk doğuşunda şehir yönetiminden filizlenmesi çok manidardır*” (Akdoğan, 2008: 10). Siyaset kelime itibarıyla Türkçe bir kelime olmayıp kökeni Arapçadır. Arapça kökenli olan siyaset sözcüğünün Arapça'daki anlamı at eğitimi anlamına gelmekte, bu anlam Türk-İslam geleneğinde ise devlet yönetme sanatının yanında, devletin tüzel kişiliğine karşı işlenen suçlara verilen ceza ile kamu düzenini sağlamaktır (Türköne, 2007:5). Bir konunun siyasi bir konu olduğu söylendiğinde veya bir kararın siyasi olduğu söylendiğinde, erkin paylaşımı, elde tutulması veya aktarımındaki çıkarların, soruları yanıtlamakta ve kararı veya yetkilinin görev alanını belirlemede kesin rol oynadığı kastedilmektedir (Rosen, Wolff, 2006:84). Siyasetin ana amacı, insanları idare etmek, iktidar gücünü kullanmak, halk ve doğal kaynaklar üzerinde hakimiyet kurmanın yanı sıra halkın refahını üst düzeye taşımak, sosyal devlet ve sosyal adaleti gerçekleştirmektir. Türköne'ye göre siyasetin iki yüzü vardır, bir yüzünde çatışma bulunurken diğer yüzünde ise uzlaşma vardır. Siyasetin çatışan yüzünde farklı ideolojik fikirler, farklı çıkarlar galip gelmek üzere çetin bir mücadele içindedir. Siyasette aslanan, her türlü ahlaki ve hukuksal mülahazalar dışında düşmanı belirleyebilmektir ve bu düşmana karşı taarruza geçebilmek veya onun taaruzuna karşı savunma imkanlarına sahip olabilmektir (Vergin, 2007:104). Uzlaşma yüzünde ise belirlenen yasalar çerçevesinde, kabul edilmiş belirli yazılı ya da yazılı olmayan kurallar ile barış içinde yaşamaya, farklı çıkar gruplarının çıkarlarından vazgeçmesi ya da çıkarlarını ertelediği toplumsal işbirliği

yapmasıdır. Siyasetin ne olduğunu belirlemek için Schmitt işe siyaset ile devletin birbirinden çok farklı şeyler olduğunu söylemekle başlıyor ve ona göre siyaset devleti önceliyor, yani siyaset devletten önce var, devletin olmadığı koşullarda da siyaset vardır. (Vergin, 2007:102). Bir başka yönüyle iki bireyin var olduğu her yerde siyasetin varlığından söz etmek mümkündür. Bir devlete sahip olmayan toplumlarda toplumun her kademesinde siyaset varlığını göstermektedir. Devletsiz olmasına rağmen siyasetin güçlü bir şekilde hissedildiği toplumlara dünya üzerinde örnekler verilebilmektedir. Bireylerin olduğu her yerde siyaset olgusu kendini göstermektedir. O halde, bir insan topluluğunun toplum oluşturabilmesi için siyasal bir örgütlenmeye sahip olması zorunlu bir koşul teşkil ediyor ve bu örgütlenme biçimi modern çağlarda karşımıza devlet olarak çıkıyor ama siyasetin var olmaya devam etmesi için devlet bir zorunluluk teşkil etmemektedir (Vergin, 2007:102). Yerel siyasette de iktidar mücadelelerine, farklı görüşlere sahip çıkar çatışmalarına sahne olmaktadır. Yerel siyasette şehrin genel faydasına olacak bir şey de farklı görüşler uzlaşısı içinde seslerini duyurabilmektedir. Örneğin; küçük bir kasabaya yol yapımı gibi konularda farklı görüşlere sahip siyasetçiler kasabanın genel faydasına olan bir şey etrafında bir araya gelebilmektedir.

Kişisel nefret ya da garezin siyasette değil, sadece özel yaşamda bir anlamı olabilir; düşman bizim kişisel rakibimiz değildir, bize şahsen muhalif olan kişi de değildir; siyasette düşman her zaman kamu yaşamı açısından bir düşmandır ve böyle tanımlanan düşman bütün halk için tehlike çanlarının çaldığına işaret eden bir tehdittir (Vergin, 2007:104). Toplum içinde siyasal bir mücadelenin olabilmesi için yabancılaştırılmış bir ötekinin olması şart gözükmemektedir.

Siyaset bilimi ile siyaset sosyolojisinin arasındaki temel fark, siyaset sosyolojisi toplum içinde var olan gerçeklikleri ele alarak incelemektedir. Siyaset bilimi, öncelikle parlamento, siyasal rejimler, seçimler, tabii ki, devlet gibi siyasetin kurumsallaşmış öğelerini incelerken, siyaset sosyolojisi bu tür kurumların yer aldığı toplumsal yapı, kültürel vb. özgüllüğü ile siyaseti ilişkilendirmeyi öngörmekte; siyaset sosyolojisinin vurgusu siyasetin ve siyasal kurumların toplumla bağlantılandırılması üzerine odaklanmaktadır (Vergin, 2007:11). Bu anlamda siyaset bilimi kurumlar ve sistemler üzerine yoğunlaşmaktayken, siyaset sosyolojisi sosyolojinin esas inceleme alanı alan toplum ve kurumların toplumla etkileşimi, toplumda meydana gelen siyasal olayların

toplumsal neden ve sonuçlarıyla ilgilenmektedir. Lipset'e göre, siyaset sosyoloğunun inceleme konusu "*siyasetin toplumsal koşullarıdır*", yani siyasetin toplumdaki diğer olaylar tarafından nasıl etkilendiği ve aynı zamanda da bu toplumsal olayları nasıl etkilendiğiyle ilgili olup; siyaset sosyolojisi de siyaset dünyasını ve siyasal aktörleri toplumda meydana gelen diğer olaylardan bağımsızlarmış gibi inceleneceğine, siyasetin tüm diğer toplumsal kurumlarla çok sıkı bir ilişki içinde olan bir olgu olarak ele almaktadır (Lipset'ten akt. Vergin, 2007:18).

Yerel siyaset: Yerel siyaset kavramını ulusal siyaset kavramından ayıran olgu siyasi mücadelelerin, problemlerin ve hizmetlerin kent ölçeğinde tanımlanmasıdır. "*Dar anlamda yerel alandaki karar alma süreçleri ve ilişkili konular yerel siyaset olarak tanımlanırken, geniş anlamda yerel siyaset kenti ve kentleşme sürecini ilgilendiren bütün konuları kapsamaktadır*" (Çukurçayır, 2008:23). Bu tanımdan hareketle yerel seçimler, yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasındaki ilişki, kentin gündelik ihtiyaçları yerel siyasetin başlıca konusunu içermektedir. Küreselleşmenin gelişmesi ile paralel olarak tüm dünyada yerel siyaset olgusu önem kazanmıştır. Yerel siyasetin güçlenmesi ile birlikte yerelde demokratik, siyasal, ekonomik olarak yereldeki yaşam kalitesinin artması anlamına gelmektedir. Küreselleşme ile önem kazanan yerel siyasette demokrasi anlayışı temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye doğru dönüşmeye başlamıştır. Katılımcı demokrasi ile yaşam kalitesinin artması arasında paralellik söz konusudur. Bireyler yönetime katıldığı takdirde kendilerinin asıl sorunlarının çözümü daha hızlı gerçekleşmektedir. Yerelde yaşayan bireyler katılımcı demokrasi ile kendi yaşam kalitelerini artıracak her karar alma sürecini etkilemektedir. Yerellik gerçek siyaset olarak tanımlanmakta; kaynakların mekânsal dağılımından pay alma anlamında ele alınmakta ve yerel özerklik de merkezin gereksiz müdahalelerinin önlenmesi için, liberal demokrasi savunucuları tarafından vazgeçilmez bir değer olarak görülmektedir (Keleş, 1994:25). Yerel siyasette halkın yönetime katılması halkla ilişkiler birimleri, yerel medya organları ve yerel yönetim kuruluşlarının çeşitli internet kanallarıyla gerçekleşmektedir. Örneğin, bir yerel belediye kent içinde yapılması düşünülen bir proje ile ilgili çeşitli seçenekleri halka sunar ve oylattırabilir. Bu oylama süreci yerel medya kurumları, belediyenin web sitesi ya da sosyal medya uygulamalarıyla yapılmakta; en çok oy alan projenin yapımına başlanmaktadır. Halkın yönetime doğrudan katılıp karar alma sürecinde etkili olmasından

dolayı yerel yönetimler, demokrasinin tabandan tavana doğru yapılanması işlevini gören kurumlardır (Çukurçayır, 2008: 26).

Genel siyasetin, yerel siyaset ve yerel siyasetçi üzerinde etkisi kaçınılmaz bir gerçektir. Çünkü yerel siyasetçi her ne kadar yerelin problemini çözmek üzere ortaya çıksa da onu belirleyen ulusal siyasi partidir. Yerel yönetimlerin güçlenmesi ve etkin yönetimi genel siyasetin etkisini en aza indirmektedir. Günümüzde çağdaş demokrasilerde yerel yönetimlerin gelişmesi hem demokrasinin hem de kalkınmanın temel aktörleri haline gelmiştir. Türkiye’de yerel yönetimler Batı ülkelerine göre oldukça geç gelişerek günümüzde de ideal formuna tam anlamıyla kavuşamamıştır.

İdeoloji: İdeoloji kavramı, köken olarak fikirlerin bilimi anlamına gelir. Bu terim, ilk kez 1801 yılında Fransız düşünür Destutt de Tracy’nin yayımladığı “*Elements d’ideologie*” adlı eserinde bu bağlamda kullanılmıştır (Outwaite, 2008: 348). Başka bir ifadeyle ideoloji, Latince “*düşünce*” anlamındaki *idea* ve “*bilim*” anlamına gelen *logy* sözcüklerinin birleşimiyle oluşturulmuştur (Topakkaya, 2007: 165). Günümüzde ideoloji, pek çok alanda tartışmaların odak noktasında yer almaktadır. Toplumların ya da bireylerin sahip oldukları farklı düşünce biçimlerinin çatışması, aslında onların ideolojik eğilimlerinin bir yansımasıdır. 19. yüzyılda liberal ve radikal kesimler arasında yaşanan fikir ayrılıkları neticesinde, ideolojiye olumsuz bir çağrışım yüklenmiştir (Outwaite, 2008: 348-349).

Louis Althusser’in “*İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*” adlı çalışmasında ideoloji, “*sınıfsal temelli, maddi koşullara dayanan ve toplumsal-siyasal rolleri içeren zihinsel bir yapı*” olarak tanımlanmıştır. Ona göre ideolojinin temel görevi, mevcut toplumsal düzeni devam ettirmektir (Althusser, 2008). Althusser, ideolojinin toplum üzerindeki etkisini açıklarken, “*devletin ideolojik aygıtları*” adını verdiği kurumsal yapılar üzerinden bu etkiyi analiz eder. Marksist kuramdan farklı olarak Althusser, devleti “*Devlet İktidarı*” ve “*Devlet Aygıtı*” olmak üzere iki ana başlıkta ele alır. Geleneksel Marksist anlayış, devlet aygıtını baskı aracı olarak tanımlarken; Althusser, bu yapıyı “*baskı aygıtları*” ve “*ideolojik aygıtlar*” şeklinde ikiye ayırır. Bu iki kavram, işleyişlerinde öncelikli olarak hangi mekanizmayı kullandıklarına göre (baskı ya da ideoloji) birbirinden ayrılır (Güngör, 2001: 222).

İktidar ya da muhalefet açısından ideolojilerin aktarılması ve benimsetilmesinde medyanın etkisi göz ardı edilemez. Ancak iktidar, yalnızca medya ile sınırlı kalmayıp, Althusser'in belirttiği devletin ideolojik kurumlarını da etkili biçimde kullanarak gücünü korumaktadır. Devletin ideolojik aygıtları arasında din, eğitim sistemleri, hukuk normları, siyasal yapılar, kültürel öğeler, aile kurumu ve medya organları yer almaktadır. Bu aygıtlar çok çeşitli ve dağınık bir görünüm sergilese de egemen ideoloji çatısı altında bir bütünlük oluşturdukları kabul edilmektedir (Güngör, 2001: 222). Öte yandan Marksist görüşün ifade ettiği “*baskı aygıtları*” terimi; ordu, polis, istihbarat birimleri, cezaevleri, yargı sistemi ve hükümeti kapsar. Egemen sınıfın ideolojisi toplumun geniş kesiminde benimsenmese bile, bu araçlar sayesinde söz konusu ideoloji etkin şekilde dayatılabilmekte ve çıkar grupları üzerinde baskı oluşturulabilmektedir. Bu durum, ideolojinin aynı zamanda psikolojik bir boyut taşıdığını da ortaya koyar. Devletin hem baskı hem de ideolojik aygıtları, karşıt bireyleri egemen söylem altında zihinsel bir kuşatma içine alır. Bu bağlamda, devletin ideolojik aygıtlarını kontrol edemeyen bir sınıfın, iktidarı ele geçirmiş olsa dahi, bu iktidarı sürdürebilmesi mümkün değildir. Çünkü toplumsal egemenlik esas olarak baskıdan ziyade ideolojiyle şekillenir (Güngör, 2001: 229).

Althusser, ideolojilerin sınıf çatışmalarıyla şekillendiğini kabul etmekle birlikte, onların kendine has tarihsel süreçlere sahip olduğunu da dile getirmiştir. Ancak buna rağmen, “*genel anlamda ideolojinin bir tarihi olmadığını*” öne sürer (Güngör, 2008: 225). Bu yaklaşım, ideolojinin zihinsel bir kurgu olduğuna işaret eder. Ne var ki, burada tarihsellikten yoksunluk, ideolojilerin tarihsel olaylardan etkilenmediği anlamına gelmez. Aksine birçok ideoloji, tarihsel vakalara göndermeler yaparak kendini meşrulaştırma yoluna gitmektedir. Dolayısıyla, ideoloji yalnızca bireyin kişisel bakış açısının oluşmasında değil, aynı zamanda bireyin toplumla, tarihsel süreçlerle ve sosyal kurumlarla ilişkisini şekillendirmede de belirleyici rol oynar (Topakkaya, 2007: 177).

Foucault ise iktidar ve ideoloji kavramlarını, söylemler aracılığıyla anlamlandırır. Ona göre, söylemlerin oluşturduğu yapı, ideolojilerden farklı bir ayrıştırma mekanizması taşır. Toplumda ortaya çıkan hakikatler, Foucault'ya göre söylemler aracılığıyla inşa edilmektedir. Bu noktada, Foucault'nun ideoloji anlayışı hem klasik Marksist ideoloji görüşünden hem de Althusser'in tanımladığı ideolojik ve baskıcı aygıt kavramlarından

ayrılır. Althusser, bireyin ideolojilerin etkisinde edilgen bir konumda olduğunu ve ideolojiyi yalnızca aktardığını öne sürerken; Foucault, bireyi söylemlerin üreticisi olarak görür (Foucault, 2016). Foucault'nun yaklaşımında ideoloji yerine söylem kuramı öne çıkar ve bu kuram, inşa edilen hakikatlere ve bu hakikatlerin toplumsal etkilerine odaklanır. Bu odaklanma, öznenin sürekli olarak yeniden inşa edildiği bir süreci tanımlar. Söylemler yoluyla sürekli denetim altında tutulan birey, bu yapılar içinde yeniden şekillenir. Foucault için iktidar, sadece bastırıcı bir güç değil, aynı zamanda üretken bir yapı olarak değerlendirilir. Ona göre söylemler, aynı zamanda toplumsal ayrımları keskinleştiren bir işleve de sahiptir. Foucault'nun söylem kavramı ile Bourdieu'nün dilin ayrımcı yönüne dikkat çekmesi arasında güçlü bir paralellik vardır; her iki düşünür de dilin dışlayıcı ve ötekileştirici etkisine vurgu yapar.

Ahmet Cevizci (2002) ise ideolojiyi şu şekilde tanımlamaktadır:

Siyasal ideolojilerde olduğu gibi, belli bir siyasi yapının temel ilkelerini, değer sistemini ve inançlarını içeren; siyaset ve toplumsal eylemlere yön veren düşünsel ve inançsal yapılar bütünü; toplumsal gerçekliği yansıtan düşünce dizgeleri, bireylerin yaşam biçimlerine ilişkin kavrayışları içeren tasarımlar bütünü (Cevizci, 2002: 533).

Doğu Ergil, "*İdeoloji Üzerine Düşünceler*" adlı çalışmasında ideolojiye dair hem geniş hem de dar kapsamlı tanımlara yer vermiştir. Geniş tanıma göre ideoloji, bireyin veya toplumun — ya da toplumsal bir alt grubun — insan, toplum ve evren üzerine geliştirdiği kapsamlı bilişsel ve etik inanç sistemlerinin bir türüdür (Shils'ten akt. Ergil, 1983: 69). Buna karşın dar tanım, belirli düşünce ve davranış kalıplarını haklılaştırmayı ya da bu kalıplar üzerinde yönlendirici etki yaratmayı hedefleyen inanç ve tutumlar kümesi olarak açıklanır (Ergil, 1983: 69). Bu dar tanım aynı zamanda egemen ideolojinin yapısal özelliklerini de yansıtmaktadır.

İdeolojilerin nasıl ortaya çıktığı, nasıl güç kazandığı ya da etkilerinin zamanla nasıl azaldığı pek çok faktöre bağlı olsa da Ergil ideolojileri dört ana kategori altında incelemektedir:

Tutucu İdeolojiler: Bu gruba giren ideolojiler, büyük oranda mevcut düzeni koruma amacını taşır. Mevcut yapıyı savunarak statükonun devamını desteklerler.

Reformcu (Düzeltilimci) İdeolojiler: Bu ideolojiler, değişen toplumsal koşullar ve ortaya çıkan ihtiyaçlara karşılık olarak, hâkim değer sisteminde ve bu sistemi meşrulaştıran kurumsal yapılarda uyarlamalar yapılmasını savunur. Bu tür ideolojilerde köklü dönüşümlerden ziyade sınırlı ve uyum sağlayıcı değişiklikler öne çıkar.

Devrimci (İhtilalci) İdeolojiler: Bu bakış açısı, mevcut değer düzeninin ve bu düzeni destekleyen toplumsal yapıların tamamen değiştirilmesini ve dönüştürülmesini savunur. Yani hedef, sistemin temellerine yönelik kapsamlı bir dönüşümdür.

Muhalif (Karşıt) İdeolojiler: Bu tür ideolojiler, yerleşik düzende bulunan değerler ile pratik uygulamalar arasındaki tutarsızlıklara dikkat çeker. Mevcut değer sistemine aykırı davranış ve düşünce biçimlerini gerekçelendirme eğilimindedir. Genellikle karşı-kültür (counter-culture) ya da alt-kültür (sub-culture) olarak adlandırılan yaşam tarzlarını benimseyen ve toplumun dışına itilen gruplar tarafından sahiplenilir. Bu ideoloji türü, büyük çaplı toplumsal dönüşümlerden umudu olmayan, fakat mevcut sistemin içinde de yer almak istemeyen bireylerin kendi özgün yaşam alanlarını yaratma çabasının bir yansımasıdır. Örneğin hippilik hareketi ve bu harekete özgü davranış kalıpları bu ideolojiye örnek gösterilebilir.

İktidar: Türk Dil Kurumu tarafından dört temel tanım çerçevesinde açıklanmaktadır: “1) Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret, 2) Bir işi başarabilme yetki ve yeteneği, 3) Devlet yönetimini elinde bulundurma ve devlet gücünü kullanma yetkisi, 4) Bu yetkiyi elinde bulunduran kişi ve kuruluşlar” (TDK, 2023).

İktidar kavramı, yönetim biçimlerine göre farklı aktörleri çağırır. Demokratik sistemlerde hükümet kavramı ile özdeşleşen iktidar, monarşik yapılarda kralları veya imparatorları, otoriter ve faşist rejimlerde ise diktatörleri temsil eder. Bu bağlamda iktidar, yalnızca bireysel bir güç odağı değil; aynı zamanda bir siyasi grup ya da aile etrafında şekillenen bir yapılanma da olabilir. Özellikle Ortadoğu’daki siyasi yapılar incelendiğinde, iktidarın görünürde bir kişi tarafından temsil edilse de gerçekte bir aile yapısı tarafından organize edildiği görülmektedir. Bu tür rejimlerde, örneğin Irak’ta

Saddam Hüseyin'in iktidarında olduğu gibi, liderin yakın akrabaları hükümetin kilit pozisyonlarında yer alarak devletin kontrolünü ailevi bir yapı aracılığıyla sürdürmüştür.

Toplumsal düzlemde ise iktidar, bireyler arası ilişkiler yoluyla etkide bulunma ve toplumsal süreçleri yönlendirme kapasitesi olarak tanımlanabilir. Outwaite (2008: 352), bu durumu, birey ya da grupların başkaları üzerinde anlamlı etkiler yaratarak belli sonuçlara ulaşma veya bu sonuçların oluşumuna katkı sunma yetisi olarak ifade etmektedir.

İktidar sahipleri, kendi ideolojik çizgilerini kuvvetlendirmek ve uyguladıkları politikaları meşrulaştırmak amacıyla medyayı aktif biçimde kullanma eğilimindedirler. Bunun yanında, Althusser'in teorisinde tanımladığı “*Devletin İdeolojik Aygıtları*” ve Marx'ın ortaya koyduğu “*Devletin Baskı Aygıtları*” da bu sürecin araçları olarak devreye sokulmaktadır. Hardt ve Negri'nin *İmparatorluk* adlı eserinde vurguladıkları üzere, bir devlet kendi toprak bütünlüğü ya da siyasal bağımsızlığı tehdit eden bir saldırı ile karşılaştığında, *jus ad bellum* yani savaş yürütme hakkına sahip olduğunu ileri sürebilir (Hardt ve Negri, 2008: 36). Günümüzde ise yalnızca geleneksel askeri savaşlar değil, aynı zamanda psikolojik ve bilgi savaşlarının da gündemde olduğu açıkça görülmektedir. Bu tür savaşlar yalnızca devletler arası olmayıp, devletin güvenliğini tehdit eden iç aktörlere karşı da yürütülebilmektedir.

Hardt ve Negri'ye göre, iktidarın bu tür müdahaleleri meşrulaştırma biçimi “haklı savaş” kavramı etrafında şekillenmektedir. Bu kavram, bir yandan askeri aygıtın etik temelli meşruluğunu, diğer yandan ise bu aygıtın arzulanan düzeni tesis etme kapasitesini içerir (Hardt-Negri, 2008: 37). Demokratik sistemlerde ise siyasal iktidarın meşruiyeti, seçimlerde elde edilen oy oranına dayandırılmakta ve bu sayede uygulanan politikaların kamusal yarar doğrultusunda olduğu anlatısı oluşturulmaktadır. Negri, bu durumu “*kendi iktidarını destekleyen uzlaşma zeminlerinin genişletilmesi*” şeklinde tanımlamaktadır (Hardt ve Negri, 2008: 40).

Küresel ölçekte güç odağı olarak konumlanan Amerika Birleşik Devletleri, dış politikasında benimsediği birçok müdahaleyi meşrulaştırma çabası içerisinde olmuştur. Söylemleri ve yürüttüğü politikalar aracılığıyla kendisini küresel bir iktidar gibi konumlandırmış, bu imajı uluslararası topluma kabul ettirme yönünde stratejiler

geliştirmiştir. Özellikle diğer ülkelere yönelik askeri müdahalelerinde, iç ve dış kamuoyunu etkilemek için medya gücünden etkin şekilde faydalanmıştır. Irak müdahaleleri ve Rusya ile yaşanan gerilim süreçlerinde bu medya stratejileri açıkça görülmektedir. Bu noktada, küresel medyanın yapısal ilişkileri de önem arz etmektedir; zira birçok büyük medya kuruluşunun Amerika ile doğrudan ya da dolaylı bağlantıları bulunmakta ve bu kuruluşların merkezleri sıklıkla ABD sınırları içerisinde. Dolayısıyla ABD hükümeti ile küresel sermaye arasındaki yakın ilişki, medyanın politik propagandalar üzerindeki rolünü daha da belirgin hale getirmektedir.

İktidar yapıları, yalnızca güçlerini korumak amacıyla değil, aynı zamanda toplumu belirli yönelimlere sevk edebilmek için zaman zaman yapay tehditler üretme stratejisini benimseyebilir. Bu durum, Noam Chomsky tarafından açık biçimde ifade edilmiştir: *“Yalnızca insanları süper lig maçlarına veya dizilere yönlendirmek yeterli olmayabilir. Aynı zamanda onları bir dış düşman korkusuyla harekete geçirmek gerekir. Son on yıllık dönemde neredeyse her yıl, halkı korkuyla yönlendirmek üzere yeni bir tehdit figürü ortaya çıkarılmıştır”* (Chomsky, 2013: 24).

Chomsky'nin bu değerlendirmesi, Türkiye bağlamında da karşılık bulmaktadır. Özellikle Soğuk Savaş döneminde, Amerikan dış politikasıyla paralel şekilde, komünizm Türkiye’de ciddi bir tehdit olarak sunulmuştur. Benzer biçimde, geçmişte bazı iktidarlar tarafından sıkça dile getirilen *“şeriat tehlikesi”* söylemi de bir diğer örnektir. Eğer medya araçları ve eğitim sistemi üzerinde tam bir kontrol sağlanmışsa ve entelektüel çevreler de bu düzene uyumluysa, söz konusu yönlendirme daha kolay bir biçimde gerçekleştirilebilir (Chomsky, 2013: 19).

“Halk” kavramı hem iktidar hem de muhalefet cenahı tarafından politik söylemlerde işlevsel bir biçimde kullanılmaktadır. Türkiye’de iktidar, uyguladığı politikaları *“halkın arzusu”* ve *“halkın iradesi”* çerçevesinde meşrulaştırma eğilimindeyken; muhalefet ise aynı politikaları *“halk istemiyor”* söylemiyle eleştirmektedir. Bu noktada, her iki tarafın da halk kavramını kendi destekçi kitleleriyle sınırlı tutup tutmadığı sorusu gündeme gelmektedir. Yani *“halk”* yalnızca iktidar veya muhalefeti destekleyen bireylerden mi ibarettir? Oysa Türk Dil Kurumu’na göre *“halk”*, aynı coğrafyada yaşayan, ortak kültürel

değerlere sahip, aynı uyruktan gelen insan topluluğunu ifade etmektedir (TDK, Halk, 2022).

Hardt ve Negri'nin *İmparatorluk* adlı eserinde, halk ile muhalefet potansiyeli barındıran “*çokluk*” kavramı karşıt biçimlerde ele alınır. Onlara göre halk, birliğe indirgenmiş ve tek sesli bir bütünlüğü temsil ederken; çokluk, indirgenemez farklılıkların dinamik bir birlikteliğidir. Kalabalık, grup veya kitle gibi kavramlar edilgenlik içerirken; çokluk, etkin bir siyasal özne olarak düşünülür. Bu nedenle çokluk, kendi özerkliğini inşa edebilen ve demokratik dönüşüm kapasitesine sahip olan bir yapı olarak tanımlanır (Hardt ve Negri, 2008: 15).

Michel Foucault ise iktidarı, tüm toplumsal yapılarda kaçınılmaz biçimde ortaya çıkan tarihsel bir gerçeklik olarak ele alır. Otorite biçimlerinin dönüşümünü tarihsel bir perspektiften inceleyen Foucault, 18. yüzyılın sonlarına kadar baskın olan iktidar modelinin monarşik nitelik taşıdığını belirtir. *Hapishanenin Doğuşu* adlı çalışmasında, bu geleneksel iktidar yapılarının nasıl modern denetim mekanizmalarına dönüştüğünü incelemektedir (Foucault, 2019).

Foucault'ya göre klasik monarşik iktidar, birkaç temel özelliklerle karakterize edilmektedir: Bu iktidar tipi genellikle fiziksel cezalandırma ve işkenceye dayanır; yalnızca yasa ihlali durumlarında uygulandığı için süreksizdir; ritüel ve sembollerle örülmüştür ve cezalandırma süreci kamusal bir gösteri biçiminde gerçekleştirilmiştir (Smith, Riley, 2016: 179).

Bu modelde egemen figür, hem halk hem de ülke toprakları üzerinde mutlak bir sahiplik iddiasındadır. Toplum üyeleri, adeta yöneticinin mülkü olarak konumlandırılır. Monarşik iktidarın herhangi bir tehditle karşılaştığında uyguladığı cezalar sadece hukuki değil, aynı zamanda sembolik bir anlam taşır. Kamuya açık infazlar bu türden bir güç gösterisinin ritüel yönünü gözler önüne serer. Öte yandan, kralların taç giyme törenleri gibi yüksek sembolik anlamlar içeren seremonilerle bu iktidar türü dini ve mistik referanslarla kutsanmıştır.

Foucault, *Disiplin ve Ceza* adlı eserinde, klasik monarşik iktidar formunun yerini alan ve modern toplumlarda baskın hale gelen yeni iktidar biçimini “*disipliner iktidar*” olarak

kavramsallaştırır. Bu iktidar türünün temel özellikleri; gözetleme pratiklerinin kurumsallaşması, toplumsal yaşamın düzenleme teknikleriyle kuşatılması ve bireylerin bedenleri üzerinde işleyen mikro düzeydeki denetim mekanizmalarının yaygınlaştırılmasıdır. Smith ve Riley'nin aktardığına göre, bu yeni iktidar biçimi; ritüel ve sembollerden uzak, rasyonelliğe dayalı kontrol sistemlerini, beden eğitimi yoluyla işleyen kurumları (örneğin hapishaneler ve okullar) ve bireylerin davranışlarını sistematik biçimde disipline eden yapıları içermektedir (Smith, Riley, 2016:179).

Disipliner iktidarın uygulama alanları yalnızca cezai kurumlarla sınırlı değildir; bu iktidar türü, bireylerin günlük yaşamına doğrudan etki eden yapılar aracılığıyla çalışır. Zaman içinde, bu denetim biçimleri toplumun temel bir gereksinimi gibi sunulmuş ve içselleştirilmiştir; bireyler bu düzenlemelere maruz kaldıklarını fark etmeden, sorgulama kapasitelerini kaybetme eğilimi gösterir. Tam anlamıyla sorgulamanın ortadan kaldırılması mümkün olmasa da, iktidar bu sorgulamanın sınırlarını çizen konumda yer alır. Eğitim, yalnızca statü kazanımı için gerekli bir süreç olarak değil, aynı zamanda iktidarın kendi gücünü yeniden üretmesine olanak tanıyan bir araç olarak işlev görür.

Bu bağlamda, klasik iktidar anlayışında fiziksel şiddet ön plandayken; disipliner iktidarda cezalandırma yerini süregelen gözetim ve normatif kontrol biçimlerine bırakır. Monarşik iktidarda güç, sadece tehdit oluşturan figürlere yöneltilirken, disipliner iktidar bu gücü marjinalleştirilen ya da farklılaştırılan bireyler üzerinde sistematik biçimde uygular. Dolayısıyla bu iktidar formu, bireylerin psikolojileri üzerinde yoğunlaşan bir denetim sistemine dönüşmüştür. Başlangıçta manastır, kışla ve akıl hastanesi gibi yapılar aracılığıyla inşa edilen disipliner pratikler; zamanla okul, fabrika ve hastane gibi kurumlar aracılığıyla süreklilik kazanmıştır.

Foucault'nun bu gözetim modelini somutlaştırmak için kullandığı en çarpıcı kavram "*panoptikon*"dur. Panoptikon, merkezdeki gözetleyicinin her şeyi görebildiği, fakat izlenenlerin gözetleyeni göremediği bir mimari düzeneği ifade eder. Bu durumda birey, gerçekten izlenip izlenmediğinden emin olamasa da, izlenme ihtimali doğrultusunda davranışlarını sürekli kontrol etme eğilimindedir. Bu yapıyla birlikte birey, gözetimi yalnızca dışsal bir baskı olarak değil, içselleştirilmiş bir disiplin mekanizması olarak yaşamaktadır. Bu durum, bireyin kendini sürekli denetleyerek iktidarın normlarına göre

hareket etmesine neden olur. Disipliner rejimin kurumları günümüzde de aynı şekilde işlev görmeye devam etmektedir. Küçük yaştan itibaren bireylerin gözetlendiğine dair farkındalıklarının artırılmasıyla birlikte, iktidar söylem ve bilgi aracılığıyla süreklilik kazanmaktadır.

Foucault'nun tanımladığı üçüncü iktidar biçimi ise “*biyo-iktidar*”dır. Bu iktidar formu, önceki iktidar türlerinden farklı olarak yalnızca belirli bireyler ya da gruplar üzerinde değil, bütün bir toplum üzerinde etkili olan bir denetim biçimidir. Foucault, biyo-iktidarı, monarşik iktidarın ölüm mekanizmalarına karşılık olarak yaşamı düzenleme ve geliştirme hedefiyle işleyen bir yapı olarak tanımlar (Foucault, 1990:138). Burada güç, ne yalnızca suçlulara ne de ötekileştirilen bireylere uygulanmaktadır; bu defa iktidar tüm bireylerin yaşam alanına nüfuz etmektedir. Disipliner iktidar bireylerin zihinsel süreçlerine yönelirken, biyo-iktidar bireylerin fiziki varlığına, yani doğrudan bedenlerine odaklanır. Bu iktidar türünde söylemler, iktidarın kalıcılığı ve yeniden üretimi açısından hayati önem taşır.

Foucault, biyo-iktidarın iki temel işleyiş biçimi olduğunu belirtir: bireyin bedeni üzerinde uygulanan disiplinci mekanizmalar ve nüfusun yönetimini hedefleyen biyo-politika (Foucault, 2016: 16–17). Disiplinci pratikler, bireyin bedenini itaatkâr ve ekonomik sistemle uyumlu hale getirmeyi amaçlar. Bu bağlamda, bireylerin reklamlar ve medya aracılığıyla sürekli tüketime yönlendirilmesi, ekonomik sistemin canlılığını sürdürmesi açısından kritik bir araç haline gelir. Öte yandan, biyo-politika, nüfusun genel özelliklerine müdahalede bulunmayı hedefler; örneğin doğurganlık, aile planlaması ve sağlık hizmetleri bu müdahalenin araçlarıdır.

Biyo-iktidarın özgül yapısı parçalı ve kılcal bir nitelik taşır. İktidar, bu yapısı sayesinde bireyin yaşamına dair en küçük alanlara kadar ulaşabilir; böylece yalnızca makro düzeyde değil, mikro düzeyde de etkili olur. Güç, belirli bir merkezde yoğunlaşmaz; aksine çoklu bağlamlarda dağılmış, yayılmış bir formdadır. Foucault bu durumu şöyle ifade eder: “*Biyo-iktidar yaşamı desteklemek, onu bastırmak değil, artırmak üzerine kuruludur*” (Foucault, 2016:16). Bu yönüyle biyo-iktidar, klasik anlamdaki yasal düzenlemelere değil, normatif kurallara dayanmaktadır. Hukuksal normlar bireyin yaşamını sona

erdirme yetkisi taşıırken, normlar bireyi disipline eder, düzenler ve daha denetlenebilir kılar.

Modern tüketim toplumlarında bireylerin daha fazla tüketim gerçekleştirebilmesi, daha uzun ve sağlıklı bir yaşam sürdürmelerine bağlıdır. Bu nedenle sağlık ve beslenme gibi sektörlerde, bireylerin uzun ömürlü ve üretken birer özneye dönüştürülmeleri esastır. Örneğin, bireylerin belirli sağlık ürünlerine bağımlı hale getirilmesi, sağlık endüstrisinin ekonomik devamlılığını güvence altına alır. Böylelikle biyo-iktidar, yalnızca yaşamı düzenlemekle kalmaz; aynı zamanda bireyleri sistemin sürdürülebilirliği için işlevsel kılacak şekilde dönüştürür.

Kamuoyu: Seçmen davranışlarını ve yerel siyasetin yönünü şekillendiren başlıca kavramlardan biri kamuoyudur. Günümüzde hem medya organlarında hem de bireylerin günlük söylemlerinde “*kamuoyu*” terimi sıkça kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu, kamuoyu kavramını “*bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesi, halkoyu*” şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2021). Bir diğer açıklamada ise kamuoyu, “*halkın kamusal ilgi alanına giren konularla ilgili görüşlerinin bütünü; genel kamu kitesinin siyasal meseleler ya da güncel gelişmeler karşısındaki tutumlarının ifadesi*” olarak açıklanmıştır (Mutlu, 1993: 117).

Kavramın kökenine inildiğinde, kamuoyu terimi Latince “*publicus*” (kamusal) ve “*opinion*” (görüş) kelimelerinden türemiştir. Batı dillerine bu biçimiyle geçmiş, İngilizcede ise “*public opinion*” ifadesiyle yer bulmuştur. Türkçeye ise geçmişte “*efkâr-ı umumîye*”, “*halk efkârı*” ve “*amme efkârı*” gibi ifadelerle karşılık verilmiştir (Atabek, 2002: 223). Vural’a (1999: 46) göre ise kamuoyu, “*bir toplumda yaşayan bireylerin, belirli bir olay ya da inançla ilgili paylaştığı ortak kanaat*” şeklinde tanımlanabilir.

Kamu kelimesi çoğunlukla halk kavramıyla eş anlamlı kullanılsa da, ikisi arasında nüanslar mevcuttur. Halk bütünü temsil ederken, kamu daha çok belirli bir kesimi ya da grubu ifade edebilir. Bu bağlamda “*kamu*” kelimesi grup, “*oy*” ise kanaat anlamına gelir; dolayısıyla kamuoyu, bir topluluk içerisinde hâkim olan görüşü anlatır (Bektaş, 1996: 41–68). Kapani (1983: 115), kamuoyunu “*belirli bir zaman diliminde, belirli bir sorun hakkında, o sorunla ilgilenen bireyler ya da gruplar arasında yaygın olan kanaat*” olarak tanımlar; ancak burada önemli olan, bu kanaatin aktif biçimde dışa yansıtılmasıdır.

Özellikle seçim atmosferlerinde ya da önemli iç ve dış politika gelişmelerinde “*kamuoyu oluşturma*” ve “*kamuoyunu yönlendirme*” ifadeleri dikkat çeker. Bu bağlamda medyanın yönlendirme gücü oldukça fazladır. Medya, kamuoyunu şekillendirme sürecinde zihinlerde yönlendirici etkiler yaratabilir, hatta bu süreç manipülasyon niteliği taşıyabilir. Yerel siyasette kamuoyu yaratma süreçlerinde yalnızca medya değil; yerel kanaat önderleri, eşraf ve sivil toplum kuruluşları da oldukça belirleyici roller üstlenmektedir. Seçim dönemlerinde siyasetçilerin politikalarını kamuoyuna aktarma biçimleri, kendilerine meşruiyet sağlama çabaları ve yerel medya ile olan etkileşimleri, yerel siyaset araştırmalarının temel konularındandır. Siyasi içerikli açıklamalar, projeler ve basın duyuruları, yerel medya organlarında sıkça yer almaktadır.

Televizyon, radyo, gazete, dergi ve sinema gibi geniş kitlelere ulaşmayı mümkün kılan mecralar, kitle iletişim araçları ya da genel adıyla medya olarak tanımlanır. Bu araçlar, toplum içerisinde çeşitli görüş, düşünce ve kanaatlerin yaygınlaşmasında; yani farklı fikirlerin görünür ve duyulur hâle gelmesinde önemli bir aracı görevi görmektedir (Yüksel, 2004: 245). Her ne kadar kamuoyunun oluşmasında en etkili unsurlardan biri medya olsa da, bu süreç yalnızca medya aracılığıyla şekillenmemektedir. Örneğin, seçim dönemlerinde politik aktörler, medyanın sağladığı görünürlük kadar, doğrudan halkla temas kurarak, “*sokak sokak*”, “*mahalle mahalle*” gezerek yurttaşlarla birebir iletişime geçer ve onları ikna etmeye çalışırlar. Bu yüz yüze etkileşimlerde, parti politikalarını anlatır ve propaganda faaliyetlerini sürdürürler.

Teknolojideki ilerlemeler ve internet erişim hızlarının artmasıyla birlikte özellikle genç kuşaklar üzerinde kamuoyu oluşturma'nın yeni yolları ortaya çıkmıştır. Sosyal medya, günümüzde bu bağlamda oldukça etkili bir propaganda aracı hâline gelmiştir. Gençler, sosyal medya platformları aracılığıyla dünyanın herhangi bir yerindeki olaylara tepki verebilmekte ve bu tepkiler üzerinden küresel düzeyde kamuoyu oluşmasına katkı sunabilmektedirler.

Propaganda, kamuoyunu yönlendirme amacıyla gerçekte kısmen örtüşen ya da tamamen yanıltıcı bilgiler aracılığıyla semboller kullanarak bireylerin inanç, tutum ve davranışlarını sistemli biçimde etkileme çabalarının tümünü ifade eder (Bektaş, 1996: 153). İktidarlar bu propagandayı yalnızca medya kanallarıyla değil, aynı zamanda

devletin ideolojik aygıtları vasıtasıyla da yürütmektedir. Kamuoyunu biçimlendirme sürecinde, siyasetçiler yalnız sahada aktif rol almakla kalmaz; aynı zamanda toplum içinde etkili olan, görüşlerine itibar edilen kanaat önderlerinden de destek alırlar. Özellikle seçim atmosferinde kararsız seçmenler üzerinde bu kanaat önderlerinin etkisi oldukça büyüktür.

Kanaat önderi, bir topluluğun öne çıkan kişisi olabileceği gibi, bir aşiret lideri ya da bulunduğu çevrede fikirleriyle diğer bireyleri etkileme kapasitesine sahip bir kişi de olabilir. Bu bağlamda kanaat önderi, belirli bir sıklıkla başkalarının tutum ve davranışları üzerinde doğrudan etkide bulunabilen birey olarak tanımlanabilir (Mutlu, 1993: 22). Özellikle kırsal bölgelerde, küçük ilçelerde ya da az nüfuslu şehirlerde kanaat önderlerinin etkisi oldukça belirgindir. Kışlalı, bu durumu “*dar çevrelerde kamuoyunun oluşumunda kanaat önderleri, medyadan daha etkili kabul edilmektedir*” şeklinde ifade etmektedir (Kışlalı, 1997: 330). Çünkü medya mensubu bir kişi seçmen gözünde yalnızca ekranlarda görünen ve belki bir uzman olarak algılanan biridir; ancak yerel kanaat önderi, seçmenin gündelik hayatının bir parçasıdır. Bu kişiler yalnızca siyasi tercihleri değil, aynı zamanda farklı toplumsal konulardaki düşünceleri de yönlendirme gücüne sahiptir. Hem medya hem de kanaat önderleri, topluluklar arasında ortak bir bilinç ve kolektif hareket etme anlayışı oluşturmayı hedeflerler.

Kamuoyunun sağlıklı ve doğru biçimde bilgilendirilmesi için medyanın özgür bir ortamda çalışması büyük önem taşımaktadır. Çünkü kamuoyu, doğası gereği demokratik sistemle birlikte var olur ve demokrasi ortamından beslenir (Vural, 1999: 53). Bu bağlamda medya kuruluşlarına da önemli sorumluluklar düşmektedir. Toplumsal sorumluluk anlayışı gereği, medyadan beklenen; halkı ilgilendiren ortak meseleleri gündeme getirmek, bu meseleleri derinlemesine incelemek ve gerektiğinde bu konular etrafında toplumsal uzlaşmaya zemin hazırlamaktır (Gezgin, 2002: 13). Ancak dünya genelinde iktidara yakın duran medya çoğu zaman sorunları gündeme taşır, değerlendirir; fakat bu sorunların çözümünün uzlaşmayla sonuçlanmasını her zaman arzu etmez. Çünkü iktidarlar açısından birliği sağlayan unsur çoğu zaman uyum değil, çatışmadır. Bu çatışma ortamı, iktidarın halk üzerindeki denetimini güçlendirecek bir zemin oluşturur.

Ahmet Taner Kışlalı'ya göre, sağlıklı bir kamuoyunun oluşabilmesi üç temel koşulun gerçekleşmesine bağlıdır. Bu koşullar sırasıyla: bireylerin yeterli ve doğru bilgiye erişmeleri, edindikleri bu bilgileri duygularından bağımsız şekilde akılcı biçimde değerlendirmeleri ve kamu işlerine yalnızca idealler ya da değerlerle değil, aynı zamanda “*çıkar beklentisiyle*” yoğun bir ilgi duymalarıdır (Kışlalı, 1997: 331). Ancak Kışlalı, bu üç kriterin aynı anda karşılanmasının oldukça güç olduğunu vurgulamaktadır.

Kamuoyunun şekillenmesinde etkili olan unsurlar, hem toplumsal yapıya hem de bireysel psikolojiye dayanan çeşitli araçlar üzerinden değerlendirilir. Aile yapısı, eğitim sistemi, kültürel ortamlar ve toplumsal normların denetim işlevi gibi sosyolojik kurumların yanı sıra; bireylerin tutumları, algıları, motivasyon düzeyleri ve kanaat biçimleri gibi psikolojik faktörler de kamuoyu oluşumuna etki etmektedir. Bununla birlikte, siyasal partiler, baskı grupları ve çeşitli örgütlenmeler ile medya da bu süreçte etkili olan siyasal aygıtlar arasında yer almaktadır (Anık, 1994: 83–105).

Kamuoyunun meydana gelmesi, belirli bir sosyal grup için önem arz eden bir olgu ya da problemin ortaya çıkmasıyla başlar. Grup üyeleri, bu durumun etkilerini değerlendirdiklerinde belirli düşünsel tutumlar geliştirirler; bu tutumlar davranışlara dönüşerek kolektif bir görüş biçimini alır (Vural, 1999: 49). Bu çerçevede tutum, bireyin kişi veya olaylara yönelik olumlu ya da olumsuz bir yaklaşım geliştirme eğilimi olarak tanımlanabilir. Ancak tutumların kalıcılığı sabit değildir; bireyler çevresel etkiler veya içsel değişimler nedeniyle mevcut tutumlarını değiştirebilir veya tamamen terk edebilirler (Vural, 1999: 49).

Kamuoyunun oluşum sürecinde, siyasal liderlerin rolü son derece kritiktir. Siyasal partilerin lider figürleri, toplumsal grupların tutumlarını ve davranış eğilimlerini dönüştürme kapasitesine sahip önemli aktörlerdir. Karizma kavramı, bu bağlamda sosyo-politik bir kavramsallaştırma olarak öne çıkmakta; bireylerin psikolojik olarak etkilenmesini sağlayan bir çekicilik veya kişisel otorite biçiminde tanımlanmaktadır (Heywood, 2007: 309). Karizmatik liderler, pasif ve yönsüz kalma eğilimindeki kitleleri harekete geçirerek birleştirici bir güç haline gelir; kolektif hareketleri teşvik eder ve örgütlenmeyi daha sağlam temeller üzerine kurarlar (Heywood, 2007: 495).

Heywood, karizmatik otoritenin mistik bir nitelik taşıdığını ve bu liderlik biçiminin, takipçilerde derin bir sadakat, duygusal bağlılık ve hatta kendini adama arzusu doğurabileceğini ifade etmektedir. Her ne kadar karizmatik özellikler doğuştan gelen nitelikler gibi görülse de, siyasal liderler bu özellikleri hitabet, söylem üretimi ve propaganda gibi araçlarla bilinçli olarak inşa edebilmektedir (Heywood, 2007: 309).

Siyasal adaylara dair bireylerin bilgi edinme süreçlerinde medya, belirleyici bir rol oynamaktadır. Söz konusu bilgiler çoğu zaman dolaylı ve öğrenilmiş bilgi kategorisine girer. Seçmenlerin adaylara ilişkin oluşturdukları kanaatler genellikle medya tarafından filtrelenen içerikler aracılığıyla şekillenir (Yüksel, 2007: 581). Yüksel'in bu değerlendirmesi, özellikle büyük kentlerde yaşayan ve adaylara doğrudan temas kurma imkânı sınırlı olan seçmenler için geçerlidir. Buna karşın, nüfusu daha düşük olan Anadolu şehirlerinde, seçmenle aday arasındaki temas daha kolay ve doğrudan gerçekleşebilir. Bu bağlamda yerel siyasal iletişimde, seçmen bireylerin aday hakkında kendi gözlemlerine dayalı kararlar alma olasılığı daha yüksektir.

Bununla birlikte, medya adayları kamuoyuna sunarken taraflı bir dil kullanabilir. Bazı liderler barışçıl ve pozitif bir imajla yansıtılırken, diğerleri daha olumsuz bir çerçevede sunulabilir. Yüksel'in ifadesi ulusal düzeydeki siyasal rekabetin medya temsilleri üzerinden şekillendiğini ortaya koyarken; yerel siyasette seçmenin bizzat gözleme ve etkileşim kurma şansı, bu etkiyi sınırlayabilmektedir.

Siyasal partiler: Toplumsal ve siyasal yaşamda iktidarın elde edilmesi veya rakip aktörlerin iktidara ulaşmasının engellenmesi amacıyla oluşturulan örgütlü yapılardır. Outwaite'in belirttiği üzere bu yapılar, ülke genelinde şubeler oluşturarak kapsamlı bir teşkilatlanma içerisine girer; toplumun kabulüne sunulan ya da kimi durumlarda baskıcı yollarla benimsetilen programlar geliştirirler ve aynı zamanda gelecekteki siyasal lider kadroları bu örgütlenmeler içerisinde yetiştirmeye çalışırlar (Outwaite, 2008: 675). Türkiye'de ise bu kadro yetiştirme işlevi, siyasal partilerin il ve ilçe düzeyinde organize ettikleri gençlik kolları üzerinden yürütülmektedir. Her partinin teşkilat yapılanmasının önemli bir bileşeni olan gençlik kolları, siyasal sosyalleşmenin kurumsal zemini olarak görev yapmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye siyasal tarihinde birçok partinin bu

örgütlenmeyi etkili bir biçimde gerçekleştiremediği ve bu nedenle gelecek kuşaklara yönelik sürdürülebilir bir kadro üretim mekanizması kuramadığı da gözlemlenmektedir.

Siyasal partilerin tarihsel kökenleri, 19. yüzyıla dek uzanır. Özellikle Fransız Devrimi'nin ardından Avrupa'da yükselen farklı düşünce sistemleri ve ideolojik yönelimler, zamanla siyasal partiler etrafında kurumsallaşarak üyeler kazanmışlardır. Günümüzde milliyetçi, muhafazakâr ya da sosyalist çizgide konumlanan partilerin fikrî temelleri de bu tarihsel sürece dayanmaktadır.

Türkiye bağlamında ise, Avrupa'daki siyasal parti modelinin benimsendiği dönem çok partili siyasal hayata geçişle başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun II. Meşrutiyet döneminde ortaya çıkan partiler, yapısal ve işlevsel olarak bugünkü partilerden oldukça farklı bir nitelik taşımaktadır. 1930 yılında kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası ise, iktidar inisiyatifiyle kurulan, Batı tipi muhalefet partisi olma iddiasındaki bir deneyim olarak kısa ömürlü kalmıştır. Gerçek anlamda kitlesel katılımın ve seçmen iradesinin belirleyici rol üstlendiği süreç, 1950 yılındaki genel seçimlerle birlikte başlamıştır. Bu seçimler, Türkiye'de siyasal katılımın nitelik değiştirdiği ve modern siyasal parti anlayışının yerleşmeye başladığı bir kırılma noktasıdır. Demokrat Parti'nin sahneye çıkışı ile birlikte, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez iki farklı ideolojik çizgiyi temsil eden partiler arasında rekabet ortamı oluşmuştur.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 04.01.2024 tarihli verilerine göre, Türkiye'de yasal statüye sahip ve faaliyet göstermekte olan siyasal parti sayısı 141'dir (Yargıtay, 2023). Bu durum, çok partili siyasal sistemin niceliksel yönünü ortaya koymakla birlikte, bu partilerin tamamının etkili siyasal aktörler olup olmadığı sorusu ayrı bir tartışma konusudur.

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Literatür

Devlet olgusu, devletin ortaya çıkması ile birlikte sosyal bilim araştırmalarının önemli bir konusu haline gelmiştir. Devlet kavramını farklı ideolojiye sahip görüşlerdeki düşünürler kendi ideolojileri çerçevesinde tanımlamışlardır. Weber devleti, meşru şiddet tekeli bünyesine barındıran bir olgu olarak görürken, Marx, devleti egemenlerin çıkarlarına hizmet eden bir olgu olarak açıklamaktadır. Devlet zamanla artan etkinliği ile birlikte sadece sosyal bilimlerin değil diğeri bilim dallarının araştırma konusu haline de gelmiştir. Devleti, iktidar alanının, ‘idari alan’ ya da ‘kamu hizmetleri alanı’ olarak tanımlayabileceğimiz bölümünün, yani devlet denildiğinde muğlak bir biçimde zihnimize canlanan o bölümünün, meşru fiziksel ve sembolik şiddet tekeli elinde bulduran bir alan olarak tanımlayan Bourdieu, Marksist düşünürlerden farklı olarak devleti bir aygıt olarak değil, bir alan olarak tanımlamaktadır. “İktidar alanının özel bir idari alan, bir ‘alan’dır; yani özgür sermaye ve farklı çıkar biçimlerine bağılı karşıtlıklara göre yapılandırılmış bir uzamdır” (Bourdieu, 2020:37). Devlet bir alan olarak değerlendirildiğinde içinde farklı grupların mücadelesine tanık olmaktadır. Devlet, adalet, hukuk, insan hakları, ekonomi gibi farklı alanları hem içinde barındıran, yönlendiren ve tüm bunlar ile birlikte mücadelelerin yer aldığı bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Sosyoloji ile devlet arasındaki ilişkiler, devletin birçok aygıtı yönetmesi itibariyle sosyologların çalışma alanlarını oluşturmaktadır. Bourdieu,

Sosyoloji ile devlet arasındaki ilişkilerin tarihini özetlemek gerekirse; devlete, bir devlet düşüncesi atfediyor olma riski taşıdığımızı belirtmiş ve düşüncelerimizin, toplumsal dünyaya onun aracılığıyla inşa ettiğimiz bilinç yapılarının ve devlet denilen bu özgün nesnenin bile aslında devletin ürünü olma ihtimalinin yüksek olduğunu vurgulamaktadır (Bourdieu, 2020:17).

Bourdieu, düşüncelerimizin ve bilincimizin oluşmasında devletin çok büyük bir rol oynadığını belirtmektedir. Tarihi açıdan bakıldığında devlet bireyin oluşturmuş, toplumun güvenliği gibi birtakım işlevleri devlete devretmiştir.

Devlet zaman içinde kamusal alanı şekillendiren, etkin bir şekilde denetleyen bir olgu haline dönüşmüştür. Devletin etkin bir şekilde toplumu denetlemesi, devletin toplumsal ahlakı ve toplumsal bütünleşmenin ana unsuru olarak kendine atfettiği bir görevdir. Devlet, toplumsal düzeni bozarak toplumsal ahlak yasalarına tehdit olarak gördüğü unsurları gerek barışçı gerekse de meşru şiddet tekeli elinde bulundurduğu için baskıcı aygıtlarla çözüme girişiminde bulunmaktadır.

Devletin büyük ölçüde tarafsız, tüm vatandaşlarına eşit mesafede olması beklenmektedir. Devletin bu tarafsızlığı sağlaması, kanunların ve kuralların herkese aynı şekilde uygulanmasını gerektirmektedir. Bourdieu, devleti “*tüm bakış açılarına dair bir bakış açısı*” olarak tanımlamaktadır (Bourdieu, 2020:19). Farklı ideolojiye sahip düşünürler devletin hiçbir zaman tüm vatandaşlarına eşit mesafede olmadığını açıklamaktadır. Marksist düşünürler, devletin kamu yararına dönmüş bir aygıt değil, belirli seçkin bir grubun çıkarlarına yüzünü dönmüş bir aygıt olarak tanımlamaktadır. Marksist düşünülere göre devlet, kamusal düzen ve devlet düzeni toplumdaki egemenlerin lehine olan bir aygıttır. “*Marksist gelenek devletin varlığı sorusunu sormaz ve daha en baştan, onu yerine getirdiği işlevlerinin tanımlanması aracılığıyla çözümlenmektedir*” (Bourdieu, 2020: 20). Althusser’in “*Devletin İdeolojik Aygıtları*” ve “*Devletin Baskıcı Aygıtları*” olarak tanımladığı, Gramsci’nin “*hegemonya*” olarak devlete dair açıklamalarının tümü devletin işlevleri üzerine tanımlamaları içermektedir.

Hegemonya mantığında, devlet görevlilerinin iddia ettikleri gibi evrensel olanın ve kamu yararının değil, ekonomik olarak egemen olanlar sembolik olarak egemen olanların ve aynı zamanda kendi kendilerinin hizmetinde oldukları, yani devlet görevlilerinin ekonomik ve sembolik olarak egemen olanlara hizmet ettikleri ve bu hizmeti sunarak kendilerine de yarar sağladıkları düşünülmektedir (Bourdieu, 2020:21).

Devletin Marksist düşünceler ile açıklanması devlet meselesini işlev meselesine indirgemeleridir. Başka bir deyişle, Marksist düşünürler devleti sadece işlevsel olarak

açıklaması devletin işlevlerinin kötü yönlerini açıklamaktadır. Marksist düşünürlere göre devletin kendisi aslında bir ideolojik aygıttır. Fakat diğer yönleriyle güvenliğin ve özgürlüğün de yapıtaşının en büyük koruyucusu ve sağlayıcısı olarak da tanımlanmaktadır. Elbette güvenlik söz konusu olduğunda devlet güvenlik hakkını belirli imtiyazlı gruplara daha fazla hissettirebilir, fakat devlet aslında kendi varlığının devamı için tüm toplumun güvenliğini sağlamak zorundadır. Güvenliğin olmadığı ya da az olduğu yerde devletin de varlığının ve etkisinin az olduğu konusu tartışmaları beraberinde getirecektir.

Marksist düşünürlerden farklı olarak Bourdieu, devleti bir aygıt olarak değil bir mücadele alanı olarak tanımlamaktadır. Althusser devleti ideolojik ve baskı aygıtlarının kullanıldığı bir kurum olarak görmektedir. Bourdieu kuramında alan-oyun teorisiyle bireyin çeşitli stratejilerle oyun kurarak devlet alanında mücadele içinde bulunabileceğini ifade etmektedir. Örneğin, birey tek başına devlet alanında mücadele içinde bulunamaz ve mücadelesini bir parti ya da sivil toplum kuruluşuna üye olarak yapmaktadır.

Devletin ne olduğu sorusu genel anlamda sorgulandığında genellikle halk arasında devlet işlevleri niteliği itibariyle tanımlanmaktadır. En genel anlamıyla devletin işlevi, vergi toplamak, toplumun huzuru ve güvenliğini korumak amacıyla asayiş sağlamaktır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde devletin tanımları işlevleri itibariyle tanımlanması Marksist tanımlar çerçevesindedir. Birbirinden farklı ideolojiler tarafından devletin işlevleri farklı olarak tanımlansa da en genel anlamıyla bu özellikler tanımlanmaktadır. Örneğin, milliyetçi ideoloji ile bir devlet tanımı yapıldığında toprak kavramı öne çıkarak, devletin en temel görevinin ülke topraklarının bütünlüğünü sağlamak ve korumak olarak açıklanabilmektedir. Milliyetçi ideolojiler, toprak bütünlüğü ile toplumsal huzurun geleceğini ön plana çıkarmakta iken, diğer ideolojik fikirler toplumsal refahın daha ön planda tutup, ekonomi, sağlık, eğitim gibi olguları daha ön planda tutmaktadır.

Devlet diğer anlamıyla kamusal düzenin ana unsurlarından birini sağlamaktır. Bourdieu, devletin sağladığı bu kamusal düzenini devletin sahip olduğu meşru şiddet aracılığıyla değil, farklı bir şekilde sağladığını vurgulamaktadır (Bourdieu,2020:23). Mesai saatlerinin başlangıcı ve bitişi, araçların trafikteki hız sınırları ve trafik cezalarının yaptırımını vb. gibi kamusal düzeni sağlayan düzenlemeler devletin meşru şiddete

başvurmadan uyguladığı kamusal düzen kurallarıdır. “*Başka bir deyişle, devlet adını verdiğimiz, devleti aklımıza getirdiğimizde belli belirsiz işaret ettiğimiz şey, sadece apaçık meydana olan fiziksel formlar anlamında değil, aynı zamanda muhtemelen gayet apaçık olarak ortaya çıkan sembolik bilinçdışı formlar anlamında da bir tür kamu düzeni esasıdır*” (Bourdieu, 2020:25). Kamu düzenini ihlal eden birey ya da gruplar ihlalin konusu olan mahkeme tarafından yargılanmaktadır. “*Resmi yargı toplumsal düzenin bütün gücünü, yani devletin gücünü taşımaktadır*” (Bourdieu, 2020:27). Resmi yargının genellikle tarafsız olması, vatandaşların tümüne eşit şekilde yargıda bulunması beklenmektedir. Resmi yargı organları, devletin bir kurumudur dolayısıyla siyaset kurumundan ayrı değerlendirilmelidir. Totaliter rejimlerde devlet kurumları siyasi otoritenin politikalarının etkisi altına girip siyasi bir kurum haline gelmektedir.

Devlet bu kamu düzenini tahsis ederken, vatandaşlar arasında bir kodlama yapar ve devlet nezdinde bir devlet kimliği vermektedir. Devletin yapmış olduğu bu kodlama, birleştirici olduğu kadar ayrıştırıcı da olabilmektedir. Örneğin, “*Müslüman-Türk vatandaşı*” “*Müslüman-Kürt vatandaşı*”, “*Hristiyan-Türk vatandaşı*” kodlamaları söylemlerin üretildiği konuma ve mekana göre hem birleştiricidir hem de ayrıştırıcıdır. Bu kodlamaların en birleştirici özelliği “*Türk*” kavramı iken, Türklüğün dışındaki özellikler ise ayrıştırıcı özelliklere vurgu yapmaktadır. Bu ayrışmalar, tarihsel olarak uzun bir sürece uzanmaktadır. Bu ayrışmalar tarihsel sürece uzandığı gibi birey ve grupların yaşamlarındaki gerçekliği yansıtmaktadır. Bu kodlamaların dışlayıcı ya da birleştirici olarak tanınması, devleti yöneten siyasi iktidar yöneticilerin politikalarına ve ideolojilerine göre değişmektedir.

Bourdieu, “*Devlet*” isimli çalışmasında devletin etkisini komisyonlar ile örneklemektedir. Bourdieu’nun verdiği örneğe göre, özel bir bankada konut kredisi veren bir banka görevlisi ya da kredi komisyonu kredi kullandıracığı kişiyi seçerken devletin belirlediği kurallar ile bu seçimi yaptığını belirtmektedir. Komisyonun başındaki komisyon başkanı görevi nedeniyle devlet otoritesini temsil etmekte, onun kaleme aldığı raporlar ise resmi bir söylem içeren bir metindir (Bourdieu, 2020:45). Bu örnekten hareketle, özel olarak nitelenen, devlet ile doğrudan ilişkisi bulunduğunu düşünmediğimiz kurum ve kuruluşlarda bile devletin belirlediği kriterlere göre değerlendirmeler yapılmaktadır. Dolayısıyla özel olarak nitelenen kişiler ise bir anlamda resmi görevli olarak

tanımlanmaktadır. Bu özel kuruluşlar kendi iç işleyişlerinde bile kısmen devlet bağlı bir haldeyken, dış işleyişlerinde tamamen devletin belirlediği kurallar ile devletin tahakkümü halindedir.

Bürokratik sistemle işleyen modern devlet anlayışında resmi görevliler, bürokratlar devlet kurumlarının işleyişinde özel bir yeri vardır. Siyasi otorite tarafından alınan ve onaylanan politikaların, resmi yargıda değişen kanunların uygulanmaya konulması ve denetlenmesi resmi bürokratlar tarafından gerçekleştirilmektedir. “*Resmiyetin kahramanları vardır; bürokratik kahramanın başlıca işlevi, toplumsal düzenin ağır şekilde sorgulandığı hassas hallerde grubun resmi olana inanmaya devam etmesini, yani tüm grubun üzerinde mutabık olduğu, aşılamaz belirli değerler bulunduğu fikrinin devamını sağlamaktadır*” (Bourdieu, 2020:48). Resmi bürokratlar, aynı zamanda kamusal düzenin devamını sağlamakla sorumludur ve kriz anlarında tüm uzmanlığını kullanarak krizin çözülmesinde etkin rol oynamaktadır.

Bourdieu'nun resmi bürokratu, Bourdieu'nun tanımına göre krizi çözen, toplumsal düzenin yara aldığı durumlarda toplumsal düzeni tekrar eski düzene göre tahsis eden bir birey konumundadır. Fakat siyasi otoritenin etkisi altına giren bir bürokrat krizin çözümünde rol oynayamadığı gibi çeşitli krizlere de neden olmaktadır. Örneğin, kamunun genel menfaatleri dışında sadece belirli bir grubun elinde tuttuğu siyasi otoritenin menfaatlerine göre resmi görevini kullanması çeşitli diğer krizlere neden olabilmektedir. Özellikle totaliter rejimlerle bürokrasinin siyasallaşması bilinen bir gerçekliktir. Bürokrasinin siyasallaşması ile birlikte devletin tarafsız olarak işlemesi gereken tüm kurumları, devletin değil siyasetin kurumu haline dönüşmektedir. Burada akla ilk gelen ve tartışmalara birçok alanda konu olan devletin ve devletin kurumlarının partileşmesidir.

Devlet aynı zamanda kamusal kültürün korunmasında, yeniden üretiminde etkin konumdadır. Örneğin, Türkiye'nin tarihsel geçmişi değerlendirildiğinde “*devlet*” olgusunun, devlete yüklenen anlamın çok derin olduğu görülmektedir. Çünkü devlete, devlet kurumlarına bir kutsallık atfedilmiştir. Devlete olan bağlılık, devlete olan inanç bir dini inanç gibi olmaktadır. Kutsallaştırılmış devlet inancında, devlet sorgulanmamalıdır, sorgulanması gereken devleti yönetenlerdir; devletin politikası sorgulanmamalıdır, sorgulanması gereken iktidarın politikasıdır.

Bu çalışmada yerel siyaset çerçevesinde politika yapan siyasetçilerin kabul görme durumunu anlamak için Bourdieu'nun sermaye türlerinden yararlanılmış ve sosyolojik açıdan devletin incelenip tanımının yapılabilmesi için Bourdieu'nun "*Devlet Üzerine, Colledge de France Dersleri*" incelenmiştir. Bourdieu'nun bu eseri devletin sosyolojik çerçevede değerlendirilmesi için önemlidir. Çünkü devletin ne olduğu genellikle siyaset bilimcilerin ve hukukçuların tanımlarıyla ortaya konmaktadır. Bourdieu farklı olarak devleti sosyolojik olarak incelemektedir. Siyaset bilimciler ve hukukçular devleti genellikle kurallar, kanunlar ve meşru şiddet tekeli olarak Weberci bir bakış açısıyla tanımlamaktadır. Bourdieu, devleti aklımıza gelen fiziksel formlar olarak değil, aynı zamanda aslında apaçık olarak ortaya çıkan sembolik bilinçdışı formlar anlamında da bir tür kamu düzeni olarak tanımlamaktadır (Bourdieu, 2020:25). Bourdieu, devleti tanımlarken devleti "üst meta" olarak konumlandırmakta ve "iktidarın üzerindeki iktidar" olarak tanımlamakta, devletin tüm sermaye türlerini bünyesinde toplayan bir unsur olduğunu dile getirmektedir (Bourdieu, 2020:239). Devlet bireylerden farklı olarak tüm sermaye türlerini bünyesinde barındırdığı gibi bu sermaye türlerinin dönüşümlerini ve tanımını yapan bir kuruluştur. Hatta devlet bu dönüşümleri yapabilen en büyük dönüşümcüdür. Devlet yönetimine sahip iktidarlar söylemleri ile bir sembolik sermaye türünün öne çıkmasını sağlayabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bu söylemlerin devlet söylemi olduğu ya da devlet söylemi adı altında iktidarın bir söylemi olduğunun ortaya konmasıdır. Bu yönüyle devlet-iktidar ayrımının ortaya konması oldukça önemlidir.

Devletin temel tanımlarının ortaya konabilmesi için Hobbes, Heidegger, Nietzsche'nin devleti nasıl tanımladıklarını dair okumalar yapılmıştır. Hobbes devleti insanların kendini başka insanların şiddetinden korumak amacıyla bir araya gelip yetkilerini üst otoriteye, Leviathan'a devretme temeline oturtmakta, Heidegger tarihsel bir yazgı olarak görmekte, Nietzsche ise devleti yalanların en büyüğü olarak nitelendirmektedir (Habermas, 2002: 8).

Bourdieu'nun sözünü ettiği, sembolik bilinçdışı ile yeniden üretilen formların yeniden üretimi siyaset alanını da etkisi altına almaktadır. Bourdieu, sembolik sermayenin en çok işlediği alanın ise siyaset olduğunu belirtmektedir. Bir siyasetçinin toplumda kabul görmesinin ya da görmemesinin nedeni sahip olduğu sembolik sermaye türüyle ilişkilidir.

Yerel siyasette politikacının karizmatikleşmesi, politikacının halk tarafından kabul görmesinin incelenmesi için Weber'in "*Karizmatik Otorite*" kavramı üzerine okumalar yapılmıştır. Yerel siyasette bir siyasinin karizmatikleşmesi ve karizmanın sıradanlaşmasının hangi durumlar ile olacağı yapılacak çalışmada yöneltilecek sorulardan bir tanesini oluşturmuştur.

Bireylerin yerel siyasete ve ulusal siyasete dair oy tercihlerinin bir gelenek haline gelmesine dair okumalar yapılmıştır. İdeolojik olarak geleneksel bir hale gelen oy tercihlerinin ortaya konması için Hobsbawn'ın "*Geleneğin İcadı*" ve Halbwachs'ın "*Hafızanın Toplumsal Çerçevesi*" incelenmiştir. Geleneğin icadı ve yeniden üretiminde devletin rolünün incelenmesi yerel siyasette devletin rolünün belirlenmesi için oldukça önemlidir. Geleneğin yeniden üretiminde devletin rolü karşısında bireylerin devletten farklı olarak geleneği nasıl ürettiği bireylere yöneltilen sorular arasındadır.

Küreselleşme bir başka etkisini de yerel politikalarda göstermektedir. Küreselleşme ve yerel siyaset ilişkisini ortaya koymak için Giddens'in küreselleşme çalışmaları araştırılmıştır. Küreselleşme bir yandan ulus-devlet sürecini beslerken diğer yandan da yerelliklerin güçlenmesini sağlamaktadır. Bu aslında günümüzde var olan ulus devletlerin bir paradoksu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreç, ulus-devlet ve gittikçe gücü artan yerelliklerin çatışmasına neden olmaktadır. Özellikle milliyetçi ideolojiler, yerellerin güç kazanmasıyla birlikte yerelin özerk bir hal almasının karşısında bir tutumdadır. Tüm bu teorisyenlerin yanı sıra, literatürde yerel siyaset üzerine yapılan çalışmalar, bu çalışmaların bulguları ve yöntemlerine dair araştırmalar incelenmiştir.

Devlet ile ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde Albayrak, "*Türkiye'de Kültürel Yeniden Üretim olarak Devlet: Niteliksel Bir Araştırma*" başlığı ile devlete dair incelemeler yaparak devlet algısı ve devlet kavramının toplumda nasıl oluştuğuna dair tez çalışması yapmıştır. 64 kişiyle niteliksel olarak yapılan bu çalışmada katılımcılara devlet algısını ortaya koyabilmek için dört farklı soru yöneltilmiştir. Albayrak'ın yaptığı çalışma, hukukçular ve teorisyenlerin aksine toplumun "*devlet olgusu*"nu nasıl değerlendirdiğini ortaya koyması açısından önemlidir.

İtah, "*Demokratikleşme Bağlamında Yerel Siyaset ve Yerel Sermaye İlişkisi: Mersin Örneği*" başlıklı çalışmasında yerel siyasetin karar alıcılarının yerel sermaye sahipleriyle

ilişkinin olup olmadığını ortaya koymaktadır. Başka bir anlamda yerel siyasetçinin yerel sermaye gruplarından beklentisi ve yerel sermaye gruplarının yerel siyasetçiden beklentileri incelenmiştir. Yerel sermaye grupları bu çalışmada üretim araçlarını elinde bulunduran kesin olarak tanımlanmıştır. İtaliya'nın yaptığı çalışmada yerel sermaye gruplarının yöneticilerinin aynı zamanda iktidar partisinin teşkilatlarında yer aldığını ortaya koymaktadır.

Deniz, “*Yerel Siyaset Açısından Türkiye’de Büyükşehir Belediye Yönetimi*” başlıklı doktora tez çalışmasında merkezden yönetim ve yerinden yönetim özelliklerini açıklayarak, yerel siyaset başlığı altında “*Dünyada ve Türkiye’de Büyükşehir Modelleri*”ni incelemiştir. Belediyeleri yerel siyasetin en önemli aktörleri olarak inceleyen Deniz, şehirlerin nüfusuna göre büyükşehir belediyelerini inceleyerek halkın temsilinin her büyükşehir belediye meclisinde aynı olmadığını belirtmiştir.

Örneğin A büyükşehir belediyesinde, 800.000 nüfusa sahip B ilçesinden A büyükşehir belediye meclisine 10 meclis üyesi gitmekte iken 7.000 nüfusa sahip C ilçesinden de 2 büyükşehir belediye meclis üyesi gitmektedir. B ilçesinde 80.000 kişiyi bir meclis üyesi temsil ederken, C ilçesinde 3.500 kişiyi bir meclis üyesi büyükşehir meclisinde temsil etmektedir. Bu durumda da ortaya temsil adaletsizliği ortaya çıkmaktadır (Deniz, 2019:142).

Deniz, araştırmasında Türkiye’de yerel yönetimlerin son zamanlarda daha çok ön plana çıktığını fakat temsil sorununun devam ettiğini belirtmektedir. Deniz’in dikkat çektiği bir diğer husus da yerel yönetimlerin ekonomik gücünün yeterli olmadığı, yerel yönetimlerin ekonomik sermaye sahiplerinin etkisi altına girmemesi konusudur.

Yerel sermaye gruplarının yerel siyaseti etkisi altına almak istemesi, yönlendirmesi olası bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulusal haber ve televizyon programlarında sıkça rastlanıldığı gibi ulusal sermaye grupları da ulusal siyaseti etkisi altına almak istediği gibi yerel sermaye de yerel siyasete etki etmektedir. Bu ilişki ağı incelendiğinde ulusal siyasette güç ve iktidarı elinde bulunduran parti ve gruplar da ulusal sermaye gruplarını etkisi altına almaktadır. Başka bir deyişle bu ilişkiler karşılıklı olarak birbirleriyle sıkı ilişki içindedir. Ulusal siyasi söylemlerin yerel siyaset üzerindeki etkisi Türkiye’de her geçen gün artmaktadır.

Demir, “*Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma, Türkiye’de Yerel Gündem 21 Örneği*” isimli tez çalışmasında yerel gündem 21’lerin sağladığı katkılar ve Türkiye açısından olumlu-olumsuz yönlerini değerlendirmiştir. Yerel yönetim kuruluşları teker teker incelenerek tanımlanmış ve yerel siyasette katılımın nasıl olduğunu örneklerle tanımlamıştır. Demir, çalışmasında yerel yönetimlere katılım ile yerel kalkınma arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Demir’e göre yerel yönetime katılım ne kadar artırsa yerel kalkınmanın da o kadar fazla olacaktır. Demir’in yaptığı bu çalışmanın sonuçları herhangi bir saha araştırmasına dayanmadığı için çalışmasındaki bulgular ve sonuçlar tamamen bireysel bir görüşü oluşturmaktadır. Bu çalışma, alan çalışmasından eksik olduğu için sadece bir teorik tanımlama çalışması olarak değerlendirilebilir. Ulusal siyaset- yerel siyaset ilişkisi, yerel siyasetin sermaye ile ilişkileri, yerel siyasette katılımın nasıl olduğuna dair araştırma konusunun soruları olmadığı sürece bir sonuca ulaşmak mümkün görünmemektedir. Bu çalışmada yerel siyasete katılımın nasıl olduğu değil, nasıl olması gerektiği ortaya konmuştur.

Literatürde yerel siyaset, katılımcılık üzerine yapılan çalışmalar tarandığında bu çalışmaların genellikle siyaset bilimi ve hukuk alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri öne çıkmaktadır. Bu çalışmalarda yerel siyasetin kurumları, katılımcılık ile yerel siyasetin ilişkisi, Avrupa’da yerel siyasetin güçlenmesi örnekleri verilmiştir. Siyaset bilimi ve hukuk alanında yerel siyaset üzerine yapılan çalışmalar tanımlar açısından zengin olup, alan çalışmalarından yoksundur. Alan çalışmalarının olmaması toplumun yerel siyasetten beklentisi, yerel siyasetten ne anladıklarına dair düşüncelerden bu çalışmaları mahrum bırakmaktadır. Dolayısıyla bu alanda yapılacak sosyolojik çalışmalar yerel siyasetin teorik kısmı ile birlikte toplumu da analiz açısından oldukça önem teşkil etmektedir.

Türkiye’de siyasetin aktif olarak her alanda kendini hissettirmesi ve bireylerin ideolojik olarak kendini açıkça ifade etmesi, iktidara yönelik eleştiriler getirememesi olası güçlüklerden bir tanesini oluşturmaktadır. Türkiye’de özellikle son yapılan belediye seçimlerinin söylemlerinin ulusal siyasi söylemler ile paralel üretilmiştir. Yerel siyaset ile ulusal siyasetin ayrımında soyut kalabilecek tüm olgular olabildiğinde somut hale getirilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların kendini daha iyi ifade edebilmesi için katılımcıların kimliğinin saklı kalacağı görüşünün başında kendisine bildirilmiştir.

Ayrıca Kastamonu gibi küçük şehirlerde birçok kimsenin birçok kimseyi kültürel ve ideolojik olarak tanıdığı göz önünde bulundurularak katılımcıların sorulara kendi düşünceleriyle cevap vermemesi karşılaşılan zorluklardan birini oluşturmuştur. Bir siyasetçi hakkındaki eleştiri, karşı ideolojiden olan bir siyasetçiye yapılacak bir desteğin yanlış anlaşılabilceğini düşünebilecek katılımcılara tüm görüşmenin gizli kalacağına dair hatırlatmalar sık sık yapılmıştır.

Siyaset sosyolojisi çalışmaları genel olarak makro açıdan toplum içinde var olan siyasi gerçeklikleri ele alarak incelemektedir. Ancak son dönemlerde küreselleşme ile birlikte siyaset sosyolojisinde yerel siyaset üzerine yapılan çalışmalar önem kazanmıştır. Özellikle yerel siyasette aktörler, yerelin yapısı ve gerçekliğin nasıl değerlendirildiği, siyasal değişimin diğer kurumlarla bağlantısı, yerel siyasetin genel siyasetle bağlantısı, politik aktörlerin yerel mi yoksa ulusaldan mı geldiği ve siyasal partilerin yerel politikada nasıl algılandığı önemli konulardan biri olmuştur. Yerel siyasette katılımın ulusal siyaseti ne kadar ve nasıl etkilediği de bu alanda çalışılan önemli konulardan birisidir. Dolayısıyla yerel siyasette yurttaşlık kavramı da küreselleşme gerçeğinden hareketle tartışılması gereken gerçekliklerdendir. Ayrıca yerel siyasette oy verme davranışı her zaman ulusal siyasete göre farklılık göstermektedir. Bu tezin problemi yerel siyaset ve oy verme davranışı üzerinden kurgulanacaktır. Yerel siyaset, gündelik yaşamın bir parçası mıdır ve particilik nasıl işlemektedir? Kastamonu örneğinden hareketle araştırılması bu tezin bu konuların araştırılması da bu tezin anlamaya çalışacağı sorunlardan birisidir. Ayrıca Kastamonu'da yerel siyasetin, siyasi söylemlerin ve yurttaşlık olgusunun nasıl gerçekleştiği, yerel olmanın oy verme davranışına nasıl yansıdığı da bu tezin sorunsallarından birisidir.

2.2 Sosyolojik Perspektiften Devlet

Devlet ve siyaset kavramları günümüzde genellikle iç içe olarak algılanıyor olmasına rağmen bu kavramlar tanım itibarıyla birbirinden farklıdır. Devlet, insanoğlunun yazılı kültürle tanışmasından bu yana her önemli metinde dolaylı ya da doğrudan ele alınmış, her dönemde tartışmalara konu olmuş ve gelecekte de devlet kuramı ve pratiğini daha iyi anlamak üzere eleştirel bir irdelenmeden geçirecek çalışmalara kaynaklık etmeye devam edecek bir kavramdır (Saygılıoğlu, Arı, 2003:18). Birçok akademik çalışmaya konu olan

küreselleşme olgusu devletin etkisini ve yapısını da siyasi, kültürel ekonomik anlamda etkilemiştir. Giddens küreselleşmeyi sosyolojik olarak kavramsallaştırarak “*uzak yerleşimleri birbirlerine, yerel oluşumların millerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği ya da bunun tam tersinin söz konusu olduğu yollarla bağlayan, dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması*” olarak tanımlamaktadır (Giddens, 2004: 69). Küreselleşme ile coğrafi olarak kilometrelerce uzaklıkta olan sınırlar kalkarak farklı toplum ve farklı kültüre ait bireyler birbirlerine yakınlaşmışlardır. Teknolojinin hızlı gelişmesi ile birlikte küreselleşme, dünyayı küçülten bir olgudur. Giddens’a göre küreselleşme çok boyutlu bir süreçtir ve bu süreçler siyasi, ekonomik, kültürel teknolojik ve çevre boyutlarıdır (Giddens, 2008: 64-75). Kültürel anlamda küreselleşme, dünyadaki farklı toplumların birbirlerine benzemesine neden olup küresel bir kültürün ortaya çıkmasına neden olurken aynı zamanda ulus-devlet içindeki farklı toplum ve toplulukların kendi farklılıklarını ifade edip görünür olmalarında etkili olan bir süreçtir. Ulus-devletler dünya üzerinde etkili olan küresel ekonomik kuruluşlar ile ortak politikalar geliştirmekte ya da o kuruluşların aldığı kararlar doğrultusunda ekonomi politikalarını belirlemektedir. Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Dünya Ticaret Örgütü gibi kuruluşların politikaları ulus devletlerin milli ekonomik politikalarını etkilemektedir. Ulus devletlerin ekonomik ve kültürel olarak küreselleşmenin etkisi altında olması ulus-devletin gücünün azalması olarak tanımlanabilmektedir. Tersini olarak düşünüldüğünde ise küreselleşmenin bu iki süreci ulus-devleti diğer dünya devletleri ile ekonomik ve kültürel ilişkilerinin artmasına neden olmaktadır. Küreselleşmenin bu süreçleri ulus devletler için gerilimi beraberinde getirmektedir. Bir taraftan dünya sistemi ile entegre olmaya çalışan ulus devlet bir taraftan da kendi egemenliklerini sınırlayıcı yerelleşme süreçleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumda iktidar yöneticileri siyasi politikalarını belirlerken de bu unsurları göz ardı edememektedir.

Weber, devleti “*Meslek Olarak Siyaset*” adlı eserinde belirli bir coğrafya üzerinde şiddet kullanma tekeli meşru biçimde elinde bulunduran insan topluluğu olarak tanımlamıştır (Weber, 2006). Ulus-devlet yapısı ortaya çıkmadan önce şiddet kullanma belirli önderler ve feodal beylerin elindeydi. Feodal düzende sosyal yapıyı belirleyen en önemli unsur topraktır ve toprağın sahibi aynı zamanda siyasi iktidarın da sahibidir. Ulus-devlet öncesi toplumun birçok güç toplayan zümresi gücüne güç katmak amacıyla şiddeti kullanmaktadır. Devlet ise, örgütlenme biçimi ile bu gücü özerk önderlerin elinden almış,

şiddet aygıtını kendi mülkünde toplamıştır. Böylelikle devlet, önderlerin yerini alarak en üst konuma geçmiştir. Devletler aynı zamanda en eksiksiz bir değer sisteminin de çerçevesidir ki bu, global toplum kavramının en temel öğelerinden birisidir ve bu anlamda devletler iç tutarlılığı çok yüksek olan kültür bütünüleridir (Duverger, 2007:35).

Devlet kavramını birçok düşünür farklı şekillerde açıklamaya çalışmıştır. Machiavelli, insanların doğuştan kötü yaratıldığını, kötü yaratılmış insanların birbirlerine baskı ve zulüm etmemeleri için aralarında en güçlü ve kuvvetli olanların başa geçmesiyle, devlet adı verilen siyasal organın oluştuğunu iddia etmektedir (Göze, 2000: 103-115). Hobbes, Leviathan eserinde, devletin olmadığı bir toplumda, insanların birbirlerine baskı yapacağını, güçlülerin her zaman güçsüzleri ezeceğini ve adaletin olmayacağını belirterek, devletin oluşumunu toplumun genel menfaatleri çerçevesinden insanların kendi rızası ile oluşturdukları kurum olarak açıklamaktadır (Hobbes, 2016). Machiavelli'nin devlet anlayışında kuvvet olgusu ön plana çıkarken, Hobbes toplumun genel iradesi çerçevesinde ortak bir sosyal sözleşmeye dikkat çekmektedir. Locke da Hobbes'a benzer şekilde *“bireylerin özgürlüklerinden fedakârlık etmelerinin, ancak devlet toplumunun getireceği yükümlülüklerle katlanmaları ile olacağını söylemektedir”* (Göze, 2000: 154-168).

Marksist düşünürler, devletin kökenini ve yapısını toplumun genel yapısında aramaktadırlar. *“Marksist görüşe göre devlet, ekonomik çıkarları çatışan toplumlarda, üretim araçlarını elinde bulunduran güçlü sınıfın diğerlerini sömürme aracıdır; sınıflı toplumların ortadan kalkması ile de devlete gerek kalmayacaktır ve devleti ekonomik egemenliği elinde bulunduran sınıfın, yani burjuvazinin siyasal kurumu olarak görürler”* (Saygılıoğlu, Arı, 2003: 24). Devlet, Marksist düşünürlere göre güçlü olanın ideolojisine hizmet eden ve bireylerin emeğin sömürülmesinde etken bir aygıttır. Marx'a göre devlet, egemen sınıfın sömürülen sınıflar üzerinde egemenliğini sürdürmeye yarayan bir baskı aracıdır. (Marx, Engels, 1999: 67-69).

Weber'e göre devlet, fiziksel şiddet kullanma hakkını başka kurumlara ve bireylere belirli ölçüde devredebilmektedir. Örneğin, devletin kolluk kuvvetleri olarak tanımlanan aygıtları şiddet kullanma hakkına sahiptir. Devletler, gerçekleştiği tarihsel ve toplumsal koşullara göre farklı biçim ve karakterler kazanmış olsa da temel bazı özelliklerini

günümüze kadar korumuşlardır (Saygıoğlu, Arı, 2003:17). Gelişmiş pek çok toplumda devlet, en önemli siyasi, ekonomik ve sosyal güç olarak kabul edilmektedir.

Doehring, devletin kökenini ve tarihsel gelişim içerisinde farklı amaçlarını iki başlık altında açıklamaktadır. Doehring devleti, “*toplumsal, biyolojik ya da doğal bir olgu olarak gören olgu kavramı; devleti, insan iradesinin ürünü sayan, insanı üstün bir değer olarak kabul eden ve özgürlüklerin gelişmesine yardımcı olan irade kuramı*” ile açıklamaktadır (Doehring, 2001, s. 71). İlk başlık da devlet kavramı, kendiliğinden ortaya çıkan ve dokunulmaz bir şey olarak görülürken, ikinci başlık da ise toplumun yararına birey tarafından müdahaleye açık bir kavram olarak görülmektedir.

Devlet kelimesi köken itibariyle Arapça kökenli bir deyim olup “*devl*” kökünden gelmekte; “*elden ele geçen iktidar ve saltanat*” anlamını taşımaktadır (Saygıoğlu, Arı, 2003).

Pierson devletin temel özelliklerini 9 ana başlıkta toplamıştır. Bunlar; şiddet araçlarının denetimi, toprak, egemenlik, anayasa, kişisel olmayan iktidar, kamu bürokrasisi, yetki/meşruiyet, yurttaşlık ve vergilendirme (Pierson’dan akt. Saygıoğlu, Arı, 2003:26). Dar anlamıyla devlet, kamu tüzel kişilerinin yalnızca merkezi ve siyasi nitelikte olanlarını kapsar ve yerel yönetimler ise bu kapsamın dışında kalmaktadır. Devletin bu anlamı, klasik ulus-devlet anlayışının bir tanımıdır. Geniş anlamı ile devlet, örgütlü kamu gücünün bütününe ya da kamu tüzel kişilerinin hepsini içerir ve yerel yönetimler bu kapsam içinde ele alınabilmektedir (Örnek, 1988:82).

2.3 Sosyolojik Perspektiften Siyaset

Siyaset kavramını Weber “*devletler arasında ya da devlet içindeki gruplar arasında gücü paylaşmaya ya da gücün dağılımını etkilemeye çalışmak*” olarak tanımlamaktadır (Weber, 2008: 139). Etkin olarak siyasete giren kişi ise, iktidarı kendi şahsi ya da bağlı olduğu grubun çıkarlarına hizmet amacıyla ya da iktidarın verdiği önemlilik duygusunu tatmak istemektedir (Weber, 2008). Siyasette siyasetçinin davranışları ve politikaları bir anlamda siyasetin anlamını kamuoyunda değiştirmektedir. Toplumun genelinin yararına yapılan siyaset olumlu olarak anlamlandırılıyorken, belirli birey ya da grupların menfaatleri gözetilerek yapılan siyaset ise olumsuz bir şekilde kamuoyunda

anlamlandırılmaktadır. Olumlu anlamıyla siyaset, tüm vatandaşların katkısını bekleyen en insani faaliyettir ve siyaset; hesap verilebilirlik, saydamlık ve katılım gibi iyi yönetim unsurlarını güçlendiren yasama, denetim ve temsil fonksiyonlarının gerçekleştirildiği, devletle toplum arasında köprü vazifesi gören bir demokrasi kurumudur (Saygılıoğlu, Arı, 2003:122). Siyasetin asli vazifesi devlet ve toplum arasında sorunların çözümüne dair bir iletişim kanalı olmasıdır. Siyasetin olumsuz anlamını oluşturabilecek unsurlar ise siyasetin toplum faydasının dışında sürekli olarak bir çıkar çatışması mücadelesi alanı olması, siyasi partilerin iddialı ve gerçek dışı vaatleri, bunların toplumda oluşturduğu gerçektışı beklentiler, kamusal güvenin ve desteğin yitirilmesi sonuçlarını doğurmaktadır. Birçok ülkede siyaset kurumunun, zayıf partiler, patronaj ilişki düzeni ve kişiye dayalı liderlik bileşeninden oluştuğu gerçeği de dikkate alındığında, demokratikleşmenin ve siyaset kurumunun devlet reformunda ne kadar kritik bir rol oynadığı açıkça görülebilmektedir (Saygılıoğlu, Arı, 2003:123).

Siyasetin anlamından yola çıkarak politikacıların görevini de toplum yararına politikalar üretmek, üretilen politikaların etkililiği olarak tanımlamak mümkündür. Siyaset kurumunun içinde yer alan bireyler genellikle bir siyasi parti altında politikalar üretmektedirler. Siyaset kurumunun ve siyasetçinin temel iddiası toplumun bütününe menfaatine olan politikaları hayata geçirmektedir. Siyasetçi, toplum yararına olan politikalarından kendi çıkarını da gözetebilmektedir. Zaman içinde kendi çıkarı daha ağır basan bir siyasi partinin politikacı bireyi aynı zamanda partili bir yandaş haline dönüşebilmektedir. Bu dönüşüm ile birlikte liderlerinden doğal olarak makam ya da başka avantajlar beklentisi içine girmektedirler. (Weber, 2008:173). Böylece, devlet ve toplum arasında köprü vazifesi görmesi beklenen siyaset kurumu, politikacı ve lider arasındaki bir köprüye dönüşmektedir. Bir siyasi partiye mensup politikacının maddi ve manevi çıkarları partinin gücüyle yakından ilgilidir, partinin gücü ise liderin etkisine çok bağlıdır (Weber, 2008:173). Politikacı için güçlü bir liderin kadrosunda yer almak, onun için çalışmak çok önemlidir.

Görsel ve yazılı medya üzerinde hegemonik gücünü kullanan iktidarlar, birtakım görseller ile bireyleri etki altına alabilmektedir. İktidarın simgesel şiddeti, sokaklarda reklam panolarında, televizyon ve sosyal medya reklamlarında, siyasi propaganda söylemlerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Simgesel iktidar, kullandığı dil ile kendinden

olmayanı ötekileştirerek kendi haklılığını ve meşruiyetini her alanda güçlendirme gayreti içindedir. “*Siyasette sözcüler, bir kolektif iradesinin siyasal olarak meşru ifadesinin tekeli ellerinde bulundurdukları için, sadece temsil ettiklerinin yararına değil, aynı zamanda çoğu kez onların yerine de konuşurlar*” (Bourdieu, Wacquant, 2007:142). Simgesel iktidarda, temsil edilen bireylerin kendi rızasıyla söylemlerinin ve çıkarlarının iktidara devri söz konusudur. Temsil edilen birey söylem üretimini ve kendi çıkarlarını iktidara devretmiştir. Simgesel iktidar, uyguladığı tüm politikalarla zaten temsil edilenin hakkını korumaktadır. Dolayısıyla bu devir işlemi tamamıyla rıza usulüne dayanmakta olup, yetki devri de içselleştirilmiş bir durumdur. Böylece birey, kendisi için en iyi olanı yetki devri yaptığı iktidarın yapacağına inanır ve kendi haklarını iktidarın en iyi şekilde savunacağına itimat etmektedir. Teknolojinin gelişmesi, sosyal medya uygulamalarının toplumun büyük çoğunluğu tarafından kullanılması devlet yönetimindeki iktidarların simgesel şiddetini bireylerin iç dünyalarına, yaşadıkları hanelere kadar etkisini göstermektedir.

2.4 Küreselleşme ve Yerel Siyaset

Günümüz dünyası değerlendirildiğinde küreselleşmenin etkisi her alanda hissedilmektedir. Küreselleşmenin konusu, sınırlar ötesinde büyüyen hareketlilik; ticari mal ve eşyaların hareketliliği, bilgi ve iletişim ürün ve hizmetlerinin hareketliliği ve insanların hareketliliğidir (Robins, 2008:287). Tanım anlamıyla bakıldığında küreselleşme ile yerelleşme birbiri ile çelişir durumda gözükse de küreselleşmenin gelişimi ile yerelleşme de gelişmektedir. Bauman’a göre bir toplum için küreselleşme olarak görülen bir gelişme başka topluma göre yerelleşme olarak değerlendirilebilmektedir (Bauman, 2016). Küreselleşme bu anlamda bazı toplumlar için ayrıştırıcı, parçalayıcı bir süreç olarak değerlendirilirken diğer toplumlar için olumlu ve bütünleştirici süreç olarak değerlendirilmektedir. Robertson, yerelleşme ve küreselleşmenin birbiriyle paralellliğini ve iç içe geçmiş durumunu daha iyi açıklamak için “*küreyerelleşme*” kavramını kullanmaktadır (Robertson, 1999). Bu çift yönlü değişim devletin anlamını, devletlerarası ilişkilerini yapılarını da dönüştürmektedir. “*Yerelleşme süreci, küreselleşme eğiliminin kendi bünyesinde taşıdığı tekdüze ve merkezîyetçi yapılanmasına karşı, tarihi, kültürel ve fiziksel yerel kimlikleri yeniden üreterek ve birbirine eklemleyerek daha yaşanabilir bir dünyanın oluşumuna katkıda*

bulunmaktadır” (Ökmen, 2009:5). Yerelleşme siyasal işleyiş ve yeni örgütlenme biçimleri ile demokrasi ve devlet anlayışında önemli değişikliklere katkıda bulunmuştur. Ulus-devletin tek merkezli yapısına karşı adem-i merkeziyetçi yapılar ortaya çıkmıştır. Yerelleşme süreci, sanayi toplumunun merkeziyetçi yapısını ve temsile dayalı olan bir demokrasi anlayışını dönüştürmektedir. Merkeziyetçi yönetimlerin yerini adem-i merkeziyet olarak tanımlanan yerel kurumlar almaya başlamış, temsili demokrasiler ise katılımcı demokrasi anlayışına dönüşmektedir. Bu dönüşüm bugün, çoğulculuğa, katılımcılığa ve yerelliğe doğru bir yönde olmaktadır. Bu dönüşüm ile birlikte merkezi yönetimlerin yetkileri sınırlandırılmakta ve yerel yönetimlerin etki ve yetkileri her geçen gün artmaktadır. Küreselleşme ile birlikte artan bilgi ve iletişim araçlarıyla ulus devletlerin egemenlik, meşruiyet ve ulus kavramları tartışmaya açık hale gelmiştir. Ulus devletin tek bir kimlik altında tanımladığı toplumlar, bu süreç içinde kendi kimlikleriyle tanınır hale gelerek ulus-devlet kimliğinin yanında alt kimliklerini oluşturmaya başlamışlardır. Küreselleşme sürecinde yerel kavramını tanımlayabilecek iki anlam oluşmaktadır; Birincisi küresel düzeye göre ulus-devletler açısından “*yerel*”, ikincisi ise ulus-devlet düzeyine göre etnik gruplar ve mikro milliyetçilikler düzeyinde “*yerel*” anlamlarıdır (Gelekçi, 2005: 269). Küreselleşmenin kapsam ve içeriğini değiştirerek ulusal devlet anlayışına yeni bir anlayış getirmektedir. Küreselleşme vatandaşlığın süregiden ulusal doğasına derinden meydan okumuştur (Hoffman, 2008:137). Ulus-devlet ile birlikte oluşan vatandaşlık kavramı, yerelleşme süreçleriyle birlikte katılımcı yurttaşlık kavramını ortaya çıkarmıştır. Demokrasi, yönetim ve yönetişim anlayışlarında ortaya çıkan yerellik eğilimi, küreselleşme sürecinde ortaya çıkan en önemli özelliklerden birisidir. Yerelin daha görünür hale gelmesi, yerel yönetimler ve yerel siyaset, vatandaşın aktif tartışma konularının bizzat içinde olmasının başında gelmektedir. Vatandaşlar, kamuoyu beklentileri ve yerel toplulukların karar vermede daha çok katılımı içeren baskıları hem ulusal otoriteyi hem de yerel otoriteleri yeni taleplerle karşı karşıya getirmektedir.

Küreselleşmenin etkisi ile ortaya çıkan siyasi gelişmelerin en önemlisi, devletin konumunun ve öneminin değişmesidir (Ökmen, 2009:22). Sanayileşme ile birlikte devletler baskıcı bir merkeziyetçi anlayışla yönetilmekteydi. Fakat yerellerin güç kazanması ve alt kimliklerin kendilerini teknolojik iletişim araçlarıyla daha iyi ifade

edebildiği bu dönemde, parlamenter temsili sistemin yerini yerel birim ve kuruluşların oluşumuyla katılımcı ve çoğulcu demokrasiye bırakmaktadır.

Sürekli değişme ve gelişme sürecinde, yerelleşme eğilimlerinin önemli bir parametresi olan yerel yönetimlerin, demokratik bir yönetim birimi ve etkin, verimli birer hizmet sunma birimi olması bağlamında, kamu hizmeti sunmadan işletme niteliğine, örgüt ve yönetim anlayışından demokratikleşmeye, etkin ve verimli hizmet sunma ilkelerinden modern yönetim tekniklerine, teknolojik etkileşimden işbirliği çabalarına, alternatif hizmet sunma yöntemlerinden sosyal sorumluluk ve ahlak anlayışına kadar, iki binli yıllarda yerel yönetimlerin görünümünü belirleyen birçok alanda kendini göstermekte ve ağırlığını duyurmaktadır (Ökmen, 2009:24-25).

Küresel akımlara karşı ulus devlet ve merkezîyetçi yönetimler savunmacı, korumacı ve korunmacı, kültürel kapalılığı savunan bir anlayışı ön plana çıkarmaktadır. Alt kimliklerin görünür hale gelmesi ulus-devletin bütüncül kimliğine tehdit olarak algılanmaktadır. Ulus devletin bu karşı duruşu genellikle kimlik bunalımı ve yerelin kimlik arayışına karşı verilen bir mücadeledir. Küreselleşme gerçeğini kabullenmek ise ulus-devlet için bir kimlik kaybı olarak değerlendirilmemelidir. Kimlikler yeni koşullarda geçmişten öğeler taşıyarak sürekli yeniden üretilmektedirler. Yerel yönetimlerden ise bu yeniden üretilen kimlikleri, merkezi ve baskıcı yönetime karşı sahip çıkması beklenmektedir. Küreselleşmenin etkisi ile kentler kimlik yapılarıyla, ekonomisiyle kültürüyle, sosyal ve siyasal yeni yapılanmalarıyla dünya üzerinde giderek ağırlıklarını arttırmaktadır. Küreselleşmeyle gelen yerelliğe koşut olarak gittikçe hızlanan kentleşme olgusu, günümüzde yerel yönetimleri giderek büyüyen sorunlar ile karşı karşıya bırakmakta, bu yönetimler, bir yandan mevcut hizmetleri daha iyi ve yaygın olarak sunmak zorunda kalırken, diğer yandan da yeni ve farklı kentsel hizmetlere olan talebi ve ihtiyacı karşılamaya çalışmaktadır (Ökmen, 2009:26).

Toplumsal olanın aynı zamanda siyasal olduğu ve siyasal insan olarak bireylerin sadece oy verme ediminden çok daha fazlasını talep eder hale geldiği 21.yüzyılda, sadece merkezi otoritenin değil, aynı zamanda yerel yönetimlerin

de karar alma ve uygulama süreçlerine katılımı, demokrasi ve katılımcılı kavramlarını gündeme getirmektedir (Oktik, Yılmaz, Özbek ve Değer 2008: 2).

2.5 Yerel Yönetimler

Yerel yönetimlerin güçlenmesi, merkezdeki ulusal siyasi hayata da katkıda bulunmaktadır. Yerel yönetimler, hem kentler için akılcı ve gerçekler çözümler üretirken hem de merkezi hükümetin üzerindeki politika yükünü azaltmaktadır. Bir başka deyişle, yerel yönetimler, yerel ve genel siyaseti besleyen önemli kurumlar haline gelmişlerdir. Böylece çok aktörlü yönetim olarak açıklanabilecek yönetişim kavramı ön plana çıkmaktadır. Yönetişim ile bir yandan yönlendirme gücüne sahip hükümet dışı aktörleri de içine alan bir yapılaşma kastedilirken, diğer yandan demokratiklik, açıklık, hesap verme, çoğulculuk ve kararların ilgililere en yakın yerde üretilmesi ilkelerine vurgu yapılmaktadır (Gökçe, 2003:216). Yerel yönetişim kavramı ise, yönetişim sürecinin özellikle yerel yönetimlerle karşılıklı etkileşim içinde gerçekleştirilip, doğrudan demokrasinin uygulandığı, akılcı politikalar üretilmesini anlatmaktadır.

Oktik vd. (2008)'e göre "*Vatandaşların devletin merkezi yetkilerini, yerel yönetimlere tamamen devretmesi ya da kısmen yetkilerin paylaşımı süreci içerisinde, özellikle sağlanan hizmet önceliklerinin belirlenmesi ve yerel yönetimlerin denetlenmesi anlamında sorumluluk sahibi olması bu yeni yaklaşımın temel hedefi olmuştur*" (Oktik, Yılmaz, Özbek, Değer, 2008:4).

Merkezden yönetim ile yerinden yönetim karşılaştırıldığında merkezden yönetim, kamu hizmetlerinin ve tüm idari fonksiyonlarının, ülke içinde tek bir merkezden kararlaştırılması, planlanması, finanse edilmesi ve yürütülmesi iken, idari yönden yerinden yönetim ise kamu hizmetlerinin ve idari fonksiyonların, ülkede tek bir merkezden değil; o hizmetleri yürütmeye, fonksiyonlarını ikame etmeye yetkili kuruluş tarafından kararlaştırılması, planlanması, finanse edilmesi ve yürütülmesi anlamına gelmektedir (Derdiman, 2003:84-85).

Merkezi yönetimde merkez ve merkeze bağlı yerel kuruluşlar vardır. Hizmetlerin tamamı merkez ve yerel kuruluşlar tarafından ve maaşları merkezden ödenen çalışan memurlar tarafından yerine getirilmektedir. Yereldeki hizmetlerin tüm harcamaları merkez

tarafından yapılmakta ve gelir-giderler merkezileşmiş durumdadır. Merkezden yönetimin yararları arasında; devlet yönetiminde birliği sağlaması, askeri güçler üzerinde sivil yönetimin üstünlük sağlaması imkanı vermesi, hizmetlerin yürütülmesinde uzmanlardan faydalanılabilmesi ve mali bakımdan daha fazla imkanlar vermesi, hizmetlerin ülkeye aynı düzeyde yayılmasını sağlaması, böylelikle hizmetlerin maliyetinin azalması ve kamu görevlilerinin yerel etkilerden kurtulması imkanlarını vermesi sayılabilmektedir (Derdiman, 2003:86). Fakat ülke düzeyinde hizmetlerin ülkenin her yerine aynı düzeyde götürülmesi yerelin gerçek ihtiyaçlarına tam anlamıyla karşılamamaktadır. Örneğin, tarımsal faaliyetlerle ön plana çıkan bir kentin ihtiyacı baraj iken oraya elektrik santrali kurmak o kentte yaşayan toplumun gerçek ihtiyacını karşılamamaktadır. Merkezi yönetim tarafından yapılan hizmetler, yerel yönetim kuruluşlarının ihtiyaçları göz önüne alınmadan yapıldığı için bu aynı zamanda devlet bütçesi içinde israfa neden olmaktadır. Yerelde yerel yönetimin imkanlarıyla yapılabilecek küçük ölçekli bir hizmetin bile merkeze bildirilmesi ve merkezden onayının alınması için geçen süre hizmeti geciktirmektedir. Siyasal gücü elinde bulunan iktidar partisine mensup politikacılar ise kendi seçim bölgelerine ihtiyaçtan fazla yatırım yapılmasına yönelme ihtimali de mevcuttur. Bütün bu aksaklıklar merkezi yönetimin eksiklerini ortaya koymaktadır. Yerel yönetimler, yereldeki ihtiyaçlarını giderebilmek için merkezi hükümetten maddi anlamda destek bulamadığında Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler gibi ulus-üstü kurumların hibe projeleri ya da kredi usulüne başvurmaktadır. Ulus-üstü kuruluşlar dünyanın birçok ülkesinde yerel projeleri desteklediği, yerel projelere çeşitli fonlar sağlamaktadır. Küresel düzeydeki bu ulus üstü kurumlar aynı zamanda yerel yönetimlerin etkin hizmet edebilmesi için çeşitli projeler hazırlamakta ve projelerin uygulanması, denetlenmesi için uzmanlar göndermektedir.

Merkezi yönetimden farklı olarak, yerinden yönetim kuruluşları, devlet tüzel kişiliğinden ayrı, kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar olup; hak ve fiil ehliyetine, mahkemeler önünde davacı ve davalı olarak yargılamaya katılma imkanına, kamulaştırma, taşınırları satın alma, kendilerine has mal varlıklarına sahiptirler (Derdiman, 2003:87). Kamu tüzel kişilikleri özerk kuruluşlar olup bu özerklik kamu tüzel kişilerinin kendi başlarına politika üretebilme, karar alma ve uygulayabilmeleri anlamına gelmektedir. Özerk yapıları dolayısıyla merkez onayı olmadan kendi içinde karar alıp, merkezin onayıyla vakit kaybetmeden uygulamaya geçilmektedir. Pek çok ülkede hükümetlerin artık idare

edemediği hizmetleri; kentsel, kırsal topluluk kalkınması, eğitim ve sağlık hizmetlerini yerel yönetimler sağlamaktadır (Matthews, 2008: 247). Yerel yönetimin özerkliği, görevlilerin makamlara gelmesi ve yetkilerinin kullanılışı kendi iç işleyiş kurallarına tabiidir. Yerel yönetimlerin özerk olarak tanımlanabilmesi için kendilerinin karar alma ve yürütme organlarına sahip olması gerekmektedir. Yerel yönetim organları seçimle, atama usulüyle ya da kanunla belirlen özel bir kural ile oluşturulabilmektedir. Özerkliğin sınırı, vesayet denetiminin etkinliği ve kapsayıcılığı ile ters orantılı olup; vesayetin azalması yerel yönetim kuruluşlarının özerkliğinin genişlemesi anlamına gelmektedir (Derdiman, 2003:88).

Yerinden yönetim kuruluşlarının merkezi yönetim kuruluşlarına karşı birçok avantajı olmakla birlikte eksiklikleri halen bulunmaktadır. Yerinden yönetim kuruluşlarının en önemli avantajı hizmetlerin yapılmasında halkın yönetime katılmasına daha çok imkan vermesidir. Yerinden yönetim ile kararlar yerinde alınıp uygulandığı için hiçbir şekilde merkezi yönetimin devreye girmesine gerek kalmamaktadır. Yerel yönetimler ile meslek kuruluşları gibi kamu kurumlarının organlarının seçimle işbaşına gelmesi özelliği gibi birçok özellik çağdaş demokratik ilkelere daha uygun düşmektedir. Bu yönüyle halkın doğrudan seçimlere katılması da yerel yönetime meşruiyet kazandırmaktadır. Hizmetlerin daha hızlı, daha ihtiyaca yönelik olmasından dolayı kamu hizmetleri yalın ve gerçekçi bir şekilde yürütülmektedir. Merkezden yönetimde, hizmetlerin tek elden ülke seviyesinde planlanması, daha ekonomik gibi görünse de aslında yerinden yönetimde bu yönden daha fazla ekonomik özellikler görmek mümkündür (Derdiman, 2003:90). Yerinden yönetimin en büyük eksiliği olarak yeterli mali imkanlara sahip olmamasıdır. Yerinden yönetimler, hizmetlerin aksamaması için merkezi yönetime mali açıdan bağlı bulunmakta, merkezi yönetim bu kuruluşlara aylık ve yıllık planlar çerçevesinde ödenekler aktarmaktadır. Yerinden yönetimlerde ikinci büyük eksiklik olarak tanımlayabileceğimiz unsur ise yerelde uzman personel ve teknik eleman eksikliğidir. Fakat günümüzdeki uygulamalara bakıldığında yerinden yönetim birçok hizmetini merkez uzmanlarına danışmadan geliştirebilmektedir. Uzmanlara ihtiyaç duyulmamasının nedeni, merkezi hükümetin yaptığı büyük projelerden ziyade yerel yönetimlerin nihai amacı, halkın gündelik yaşam koşullarını iyileştirmektir. Yerelde uzman ihtiyacını halk ve kanaat önderleri karşılamaktadır. Yerinden yönetimlerin maddi ve manevi anlamda güçlü bir hale gelmesi üniter devlet yapısının bozulması endişesini beraberinde getirmektedir. Bir ülkede, idari

yönden merkezi sistemin ya da yerinden yönetimin tek başına tercih edilmediği; çeşitli oranlarda her ikisinin de uygulamada yer aldığı söylenebilir; merkezden yönetimin sakıncalarını giderebilmek için teşkilatta alt kademelerinin yetkilendirilmeleri önerilmekte; bunun da yetki genişliği ilkesinin ve yetki aktarımı yani yetki devri yönetiminin ikamesi ile mümkün olabileceği belirtilmektedir (Derdiman, 2003:91).

Yerel yönetimlerin konusunu şehir, şehir halkı, şehir yönetimi, şehir yaşamı ve tüm bu unsurları ilgilendiren sorunlar oluşturmaktadır. Yerel siyasetçinin görevi ise bu sorunları bağlı bulunduğu şehrin diğer yerel yönetim kuruluşları ile asgari zaman düzeyinde çözüme kavuşturmaktır. Yerel yönetim mekanizmaları, il özel idareleri, belediye idaresi ve köy idareleri oluşturmaktadır. İl özel idaresinin organları il genel meclisi, il daimî encümeni ve validir. Belediye idaresinin organları belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Köy idaresinin organları ise, köy derneği, köy ihtiyar heyeti ve muhtarlardır.

İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır ve il özel idaresinin üyeleri seçimle birlikte ildeki seçmenler tarafından seçilmektedir. Bu seçimlerde de temsili demokrasinin uygulanması nedeniyle seçmen il genel meclisi üyelerini daha önce belirlenmiş kişiler arasından seçmektedir. İl daimî encümeni ise, valinin başkanlığında il genel meclisi üyeleri arasından seçilmektedir. İl genel meclisinin aldığı kararlar beş gün içinde valinin onayına gönderilmektedir. Vali ise uygun bulmadığı meclis kararlarını geri gönderme hakkına sahiptir. Valinin il genel meclisinin aldığı kararları onaylama ya da onaylamama yetkisinin olması yerel yönetimler üzerinde merkezi yönetimin etkisinin güçlü olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, atanmış kişilerin karar alma ve uygulama sürecinde seçilmiş kişilerden daha etkin bir rolü bulunmaktadır. Bu durum özerk yerel yönetimin gelişimindeki engellerden biri olarak kabul edilebilmektedir. Merkezi yönetimin, meclis-cumhurbaşkanı onay sürecinin büyük çerçevede aynısı illerde il özel idaresi-vali arasında uygulanmaktadır.

Belediyelerde ise belediye başkanını denetleyen belediye meclis üyeleridir. Belediye başkanı yapılan hizmetlerin bilgisini ve onayını belediye meclisinden almaktadır. Seçim dönemlerinde herhangi bir partinin belediye meclisine daha çok üye sokması ve belediye başkanının da bu çoğunlukla aynı partiye üye olması denetlenme ve şeffaflık ilkesine

zarar verebilmektedir. Belediye meclis üyelerinin büyük çoğunluğunun A partisine mensup üyelerden oluşması, fakat belediye başkanının B partisine mensup olması denetlenme ve şeffaflığı getirdiği gibi belediye içinde siyasi krizlere de neden olmaktadır. Belediye meclis üyeleri, belediye başkanının sadece partisinin ve ideolojisinin farklı olması nedeniyle bu yerel mekanizmayı işlemez hale getirebilmektedir. Bu durumun birçok örneğini, Türkiye’de 2019 yerel seçimlerinin yapılmasından sonra özellikle büyükşehir belediye meclislerinde gözlemlemek mümkündür.

Yerel siyaset, şehir ölçeğinde faaliyet gösteren kişi, kurum ve kuruluşların, şehir ve şehir halkına ait sorun ve konuları ele alarak sürdürdükleri bir yerel iktidar mücadelesi; yerel düzeydeki kaynak ve imkanların kullanılarak yerel ölçekteki vatandaşların mutluluk, refah ve adaletini sağlamak üzere yerel iktidar ve otorite üzerinden yerel toplumu idare etme sanatıdır (Akdoğan, 2008:10). Yerel siyasetteki mücadelelerin iddiası ise şehirleri daha iyi yönetme, yeni projeler ve halkın mutluluğunu üst düzeye çıkarma iddiasıdır. Çeşitli ideolojik partilerin yerel yöneticileri mücadelelerini bu söylemler ile gerçekleştirmektedir.

Yerel siyasetin halk tarafından da daha iyi tanınan aktörleri ise partilerin şehir ve ilçe düzeyindeki teşkilat ve temsilcilikleri, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri, ulusal ölçekli sivil toplum kuruluşlarının yerel temsilcilikleri ve yerel düzeyde faaliyet gösteren sivil örgütlere mensup bireyler, ulusal ya da yerel medya grupları; yerelde etkisi olan, fikirlerinin önemli olduğuna inanılan kanaat önderleri, şehrin ileri gelen zengin sermayedar aileleri, sendika mensupları, eşraf, esnaf ve vatandaşlardır. Weber, çok önemsiz başkanlıkların ve komite üyeliklerinin eşrafın yaşamında önemli bir yer tuttuğuna dikkat çekmekte; eşraf olan bu kişileri sadece kırsal seçmenin değil, küçük burjuvazinin de eşrafın adını listelerde görmek istediğini ifade etmektedir (Weber, 2006). Yerel siyasette tanınmışlık, bilinirlik seçmen gözünde aynı zamanda güvenilirliğin bir ifadesidir.

Ortaylı’ya göre Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihi çok eski tarihlere kadar uzanmamaktadır ve 1850 sonrasında belediyeler tepeden inme bir kurum olarak ortaya çıkmış; Tanzimat dönemine fikirsel ve yönetsel olarak damga vurmuş devlet adamları da 1850’li yıllarda siyasal katılma, eşitlik, yerel demokrasi gibi amaçlarla yerel yönetimleri

oluşturmamıştır (Ortaylı, 1995). Osmanlı döneminin son zamanlarında yerel yönetimlerin ortaya çıkış amacı bugün ki anlamından ve içeriğinden oldukça farklı bir şekilde doğmuştur. Şerif Mardin Osmanlı'da iktidar ilişkilerini merkez-çevre ilişkisi olarak ele almış ve merkez-çevre arasında siyasi ve kültür gerilimleri bu zamana denk gelmektedir. Merkezîyetçi yönetim ile gücünü koruyamayan saray yönetimi, güç ve otoritesini hissettirmek, çevreyi el altında tutmak ve denetleyebilmek için yerel yönetimlere saraydan atamalarla çevreyi kontrol altında tutmak istemiştir. Bunun nedeni ise artık merkezi yönetimin işlemez hale gelmesi, bürokrasinin sistematığının olmaması çevrede merkeze karşı bir meşruiyet sorgusuna yol açmıştır. Bir başka merkez-çevre ilişkisi olarak Wallerstein'in "*merkez-çevre-yarı çevre*" kuramını büyükşehirler ve Anadolu kentlerinin karşılaştırılmasında kullanmak mümkündür (Wallerstein, 1999). Wallerstein bazı ülkelerin dünyanın üst sınıfı olduğunu ve onları merkez olarak nitelendirmektedir. Diğerleri, merkez için ucuz emeği sağlayan ya da hammaddeleri çıkaran dünyadaki işçi sınıfıdır; Wallerstein onları "*çevre*" olarak adlandırmaktadır (Collins, Makowsky, 2014: 233). Türk siyasi hayatı çevre olarak Anadolu kentlerini değerlendirdiğimizde siyasi oy anlamında merkezin menfaatine oy tercihini kullanmıştır. Başka bir deyişle, seçmenin istemediği, toplumda kabul görmeyen, sadece liderin çıkarı doğrultusunda adayların gösterilmesi çevrenin merkez tarafından siyasi oy olarak sömürüsü söz konusudur. Çevre, merkezin çıkarları doğrultusunda siyasi olarak sömürge haline gelmektedir. Fakat yerel yönetimlerin güçlenmesi, özerk yapılarının daha etkili hale gelmesiyle çevre olarak değerlendirilebilecek Anadolu kentleri merkezi etkileyecek bir yapıya sahip olmaktadır. Bir başka yönüyle merkez, çevre olarak nitelenen Anadolu kentlerinin emeğinden ve siyasi anlamda oylarından her türlü istifade etmiş fakat bu çevre kentlere gereken yatırımı yapmamıştır. Yerel yönetimlerin güç kazanmasıyla birlikte çevre merkezi etkileme konumunu elde etmektedir.

Türkiye'de 1946 öncesi tek partili dönemde de belediyeler sadece belirli alanlarda bir hizmet kuruluşu olarak görülmüş, belediye başkanları da merkezi yönetim tarafından atanmıştır. Bu dönemde belediyeler halkın gündelik ihtiyaçları dışında Osmanlı dönemine benzer şekilde merkezi otoritenin gücünü pekiştirme amacındadır. Türkiye siyasi hayatında belediyelerin güç kazanması ve yerel yönetimlerde siyasi mücadelelerin ortaya çıkışı çok partili hayata geçişle birlikte yaşanmıştır.

Türkiye’de çok partili dönemle birlikte seçimler yerel siyaset ve ulusal siyaset olarak ayırabileceğimiz iki ana seçim türü olarak siyasi seçim sistemini oluşturmaktadır. Ulusal siyasetin parçasını oluşturan genel seçimler, yasalarla bugüne kadar değişerek gelmiş dört ya da beş yılda bir yapılmıştır. Fakat 2017’de değişen seçim kanunu ile ülke yönetimini belirleyecek genel seçimler ve yerel seçimlerin beş yılda bir yapılmasına Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde karar verilmiştir. Günümüze dek her ne kadar yasalarda bu yıllar belirlenmiş olsa da hükümetler her zaman bir sonraki seçim yılına kadar iktidarda kalamamış ve erken seçimler yapılmıştır. Erken seçim yapılmasının nedenleri arasında ekonomik problemler, koalisyonu oluşturan partiler arasındaki anlaşmazlıklar ve askeri darbe gibi nedenler bulunmaktadır.

2.6 Yerel Siyaset ve Oy Verme

Seçmenler, ulusal siyasette ülkenin genel çıkarlarının menfaatini gözetirken yerel siyasette şehirlerinin gelişiminin yanı sıra yerel siyasetçiden başka beklentiler içindedir. Bunun nedeni ise ulusal siyaset ile seçilen bir milletvekili daha çok vaktini başkentte meclis çalışmalarında geçirirken, yerel siyasetçi sürekli seçildiği ya da seçileceği şehirde halkın içindedir, başka bir deyişle yerel siyasetçi sürekli göz önündedir.

Kastamonu ve benzeri birçok “*Anadolu kenti*” olarak tanımlayabileceğimiz şehirlerde siyaset, siyasetin anlamı ve etkisi birçok büyük şehirden oldukça farklıdır. Bir Anadolu kenti olarak Kastamonu gibi şehirlerin gelişimi ve dönüşüm hızları büyükşehirlerin değişim ve dönüşüm hızıyla aynı değildir. Bu gelişim süreçlerine sanayileşme, modernleşme, kentleşme örnek verilebilir. Anadolu şehirleri bu olguların dışında siyasette de dönüşüm hızı büyükşehirlerin gerisinde kalmaktadır. Büyükşehirlerde siyasi ideolojik fikirler daha hızlı dönüşüyorken, Anadolu kentlerinin bu hızı daha yavaştır. 2002 seçimlerinde Türkiye’de %10 baraj diliminin altında kalan partiler büyük şehirlerde %1-%2 aralığında kalmışken Kastamonu’da bu partilerin oy oranları %15-%20 bandında gerçekleşmiştir. Özellikler orta yaş ve üzeri seçmenler Anadolu’da gençlik dönemlerinde desteklediği siyasi partilere yakın zamanda da desteklemiş, bu bireylerin oy tercihleri kökleşmiş ve tutucu bir hal almıştır.

Yüksek Seçim Kurulu’nun çok partili dönem verilerine göre, Kastamonu’nun 8319 nüfuslu Daday ilçesinde belediye seçimlerini günümüzde de Demokratik Sol Parti adayı

ya da Demokratik Sol Parti kökenli adaylar kazanmaktadır. Bunun nedenleri arasında Demokratik Sol Parti'nin kurucusu, eski genel başkanı Bülent Ecevit'in babasının uzun yıllar bu ilçede görev yapmış olması ve yedinci-sekizinci dönemde Kastamonu milletvekilliği yapmış olmasıdır. Daday ilçesinin tersi örneğinde ise 12.658 nüfuslu Devrekani ilçesini değerlendirmek mümkündür. Devrekani ilçesinde ise çok partili döneme geçişten günümüze kadar sol ideolojik görüşe sahip hiçbir parti belediye başkanlığı seçimini kazanamamıştır. Bu iki ilçe göz önüne alındığında siyasi literatürde kitleler halinde “*yüzer-gezer oy*” olarak tanımlanan oy tercihinde seçmenlerde rastlanmamaktadır. Çok partili dönemden bugüne kadar bakıldığında seçmen partilerin adaylarından ziyade parti liderlerine ya da ideolojik olarak oyunu kullanmıştır. Her iki ilçenin seçmenlerinin siyasi oy tercihleri karşılaştırıldığında iki ilçenin de seçmenlerinde “*siyasi miras*” olarak tanımlayabileceğimiz bir babadan oğula aktarılan ideolojik oy tercihi söz konusudur. Buradaki siyasi oy tercihindeki muhafazakar davranış aynı zamanda geçmişten günümüze gelen bir siyasi ritüel şeklinde de tanımlanabilmektedir. Kastamonu'nun merkez ilçesinde ise durum bu iki ilçeden farklıdır. Merkez ilçenin son otuz yıllık seçim sonuçlarına bakıldığında ise farklı ideolojik görüşlere sahip partilerin adayları belediye başkanı olarak seçilmiştir.

2.7 Yerelde Oy Tercihi ve Bourdieu

Bourdieu'nun habitus ve sermaye kuramları yerel siyasette seçmenlerin tercihlerini belirlemek açısından önemlidir. Bourdieu'nun sermaye kuramlarından hareketle, seçmenin hangi sermayesi fazla olan siyasetçiyi tercih ettiği ve hangi sermayesi yüksek olan siyasetçilerin ne tür söylemler ürettiği araştırılmıştır. Siyasilerin sahip oldukları sermaye türleriyle ürettikleri söylemlerin ilişkisi, seçmenlerin sahip oldukları sermayeleri ve habitusları ile oy tercihleri arasındaki ilişki Bourdieu'nun kuramlarıyla ortaya konmuştur.

Bireylerin gündelik hayattaki diğer tercihleri gibi siyasi oy tercihleri de bireylerin habitusları ile yakından ilişkilidir. Bourdieu, toplumsal yapılar ile zihinsel yapılar arasındaki örtüşmenin siyasal işlevleri olduğunu öne sürmektedir (Bourdieu, Wacquant, 2007:22). Bireylerin geleneksel olarak yeniden üretilen oy tercihleri bireylerin habitusları ile ilişkilidir. Habitus, eyleycilerin içinde işleyen yapılandırıcı bir mekanizmadır

(Bourdieu, Wacquant, 2007:27). Bourdieu, “*pratikleri hem nesnel toplumsal ilişkileri hem de dünyaya ilişkin öznel yorumları yansıtan ve yeniden üreten şeyle olarak kavrar*” (Smith, Riley, 2016:196). Bourdieu’nun kuramında habitus hem birey tarafından şekillendirilir hem de habituslar bireyleri şekillendirmektedir. Habitus kavramı dolayısıyla karşılıklı bir etkileşim içermektedir. Bourdieu’ya göre “*habitus, eyleyicilerin çok çeşitli durumlarla başa çıkmasını sağlayan bir strateji üretme ilkesidir*” (Bourdieu, Wacquant, 2007:27). Habitus, bireyin hesaplamadan, düşünmeden çeşitli alanlarda kabul görmek ya da mücadele verebilmek adına pratiğe döktüğü faaliyetlerdir. Habitus, bireylerin yaşam zorluklarının üstesinden gelmesini sağlamaktadır. Habitus, bireylerin içselleştirdiği, bireyin bedeninde ve zihninde taşıdığı, alanlarda çıkan problemleri çözme ve eğilimler kaynağıdır. Habituslar farklı konumlarda üretilen bilgi ve pratikler bütünüdür. Bu anlamda habitus, dışsal olanın farkında olmadan içselleştirilmesidir. Habituslar, bireylerin çocukluk dönemlerinden itibaren büyüdüğü toplumlarla ilişkilidir. Aile yapıları, ailelerin sosyal statüleri, ekonomik ve kültürel sermayeleri habitusların oluşmasında oldukça etkilidir. Habitus, birey ile toplumu bütünleştirdiği gibi ayrıştırıcı eşitsizliklere de neden olmaktadır. Habitusları farklı bireylerin bir durum karşısındaki tutumları, yeme içme alışkanlıkları, siyasi oy tercihleri ve kullandığı dil farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar habitusun sınıflandırıcı ve ayrıştırıcı özellikleridir ve farklı anlam dünyalarıdır. Gündelik pratikler ve dilin kullanımı ayrışmada önemli rol oynamaktadır.

Bourdieu’ya göre habitus, bir kader değildir (Bourdieu ve Wacquant, 2007:125). Yatkinlikler sistemi olan habitus, içselleştirildiği için dönüştürülmesi oldukça zordur, fakat imkansız değildir. “*Habitus, harekete geçirilmeyi bekleyen bir zemberek gibi düşünülmelidir; aynı habitus, uyarılara ve alanın yapısına göre, farklı, hatta zıt pratikler ortaya çıkarabilir*” (Bourdieu ve Wacquant, 2007:126). Habitus, toplumsal düzenin yeniden üretiminde etkilidir. Bourdieu’nun habitus kavramında yapılar habitusu şekillendirirken, şekillenen habitus da tekrar yapıyı şekillendirmektedir. Yapı, bireylerin günlük sergiledikleri pratikler ile tekrar inşa edilir ve yapı sürekli inşa halindedir.

Bourdieu’nun habitus kavramının yanı sıra geleneksel değerlerin sürekliliğini Hobsbawm’ın “*geleneğin icadı*” kavramıyla ortaya koymak mümkündür. Hobsbawm ulusların ve milliyetçiliğin toplumsal mühendislik ürünü olduğunu açıklamaktadır

(Hobsbawn ve Ranger 2006). Hobsbawn'ın teorisine göre icat edilmiş gelenekler, törensel ve sembolik nitelikler taşımakla birlikte üzerine düşünülmeden kabul edilmiş kuralların alışkanlık haline gelmesidir. Geleneğin icadında solarak geçmişle ilişkili değerler ve davranış normlarının yeniden üretimine vurgu yapılmaktadır. Böylelikle geçmiş dönemler ile birlikte bugün arasında güçlü bir bağ kurulmak istenmekte; bugünkü eylemlerin meşrulaştırılması geleneğe dayandırılmaktadır. Geleneğin icadın kuramı eski durumların tekrar gündeme getirilerek yeni bir duruma verilecek tepkiye işaret etmektedir. Geleneğin icadı başka bir deyişle geçmiş ile bugün arasındaki bir köprü kurmaktadır. Hobsbawn icadın iki türü arasında ayrım yaparak, birincisinin eski gelenek ve kurumların yeni durumlara adaptasyonu veya tamamen yeni amaçlar için “yeni geleneklerin” kasıtlı icadıyla; ikincisinin sadece düzen ve birlik oluşturma ihtiyacının önemli olduğu durumlarda özellikle hızlı sosyal değişim dönemlerinde ortaya çıktığını belirtmektedir (Özkırımlı, 2008).

Hobsbawn'ın “*geleneğin icadı*” kavramı ve Bourdieu'nun habitus kavramı karşılaştırıldığında geleneğin icadı ile gelenekler yapay olarak ve bilinçli olarak kullanılmaktadır. Bourdieu'nun habitus kavramı ise bireyin düşünmeden uyguladığı bir içselleştirme durumuna işaret etmektedir. Başka bir anlamda bireyler, habituslarıyla geleneğin yeniden üretiminde başlıca aktörlerdir.

Hobsbawn'ın geleneğin icadı kavramında geçmiş ile bugün arasında kurulan köprüye Türk siyasetinin söylemlerinde sıkça rastlanmaktadır. İktidarın siyasi söylemleri, siyasi meşruiyetini ve gücünü pekiştirmek için geçmişte yaşanan siyasi durumlara sıkça atıfta bulunmaktadır. Geleneğin icadının yeni amaçlar için yeniden kasıtlı olarak üretilmesinde dilin kullanımı önemlidir (Hobsbawn ve Ranger 2006). Dilin kullanılmasıyla siyasi ya da toplumsal olarak üretilen söylemler toplum içindeki egemen sınıfın gücünü pekiştirmektedir.

Söylem kavramı, Foucault'ın düşüncesinin ana temasını oluşturmaktadır. “*Foucault'ya göre söylemler, kurumlar, mimari biçimler, düzenleyici kararlar, yasalar, idari tasarruflar, bilimsel, felsefi, ahlaki önermelerde oluşan heterojen bütünler; bu söylemsel ve söylemsel olmayan öğeler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu sistemlerdir*” (Foucault, 2016:18). Foucault sosyolojisinde söylemler iktidar ve güç ilişkilerinde merkezi

konumdadır. Dil asla tarafsız ve masum değildir (Layder, 2010:137). Dil, aynı zamanda bir alanda söylem üretebilme kabiliyetidir. Örneğin; bir politikacının toplumun içinde politik terimlerle bir konuşma gerçekleştirmesi politikacının dinleyenler üzerinde iktidar olmasını sağlamaktadır. Politikacının ürettiği söylemler, aynı zamanda politikacının bilgi ve hakimiyetini de meşrulaştırmaktadır. Dil böylece hakimiyet aracına dönüşmektedir. Söylemler, sosyal ve siyasal, hatta tüm alanlarda meşruluk ve ayrıcalıklı işlevler sağlayan, biçimlendirici ve normatif kurallara sahiptir (Bartilet, 2014:27).

Foucault söylem kuramıyla birlikte söylem-özne ilişkisine de açıklık getirmiştir. Foucault'un öznesi toplumsal olaylardan ve toplumdan bağımsız değildir. İktidar tarafından toplumu kontrol etmek ve düzenlemek için üretilen tüm söylemlerin taşıyıcısı, hedefi son aşamada ise iktidarı içselleştirdiği için aynı zamanda yeniden üreticisidir. İktidarın öznenin eylemleri üzerinde eylemde bulunması durumu özne tarafından içselleştirilmiştir. *“Yani birey, iktidarın dışında ve karşısındaki şey değil... İktidarın birincil bir etkisi ve aynı zamanda bir etkisi olduğu ölçüsünde de bir araçtır: iktidar kurduğu, oluşturduğu birey üzerinden işler”* (Foucault, 2016:19). Böylece hedef haline gelen özne, özne olmaktan çıkmış ve artık nesneleşmiştir. Foucault için, nesneleşen öznenin çözümlenip tanımlanabilmesi için öncelikle iktidarın çözümlenmesi gerekmektedir. Foucault'un amacı, iktidar özne ilişkisini, nesneleşen özneler üzerinde tahakküm kuran iktidar gücünü sorunsallaştırmaktır.

Bourdieu, toplum üzerindeki egemen yapılar, toplum içindeki hiyerarşik yapıları ve bu yapıların ışığında toplumsal mücadeleleri araştırmaktadır. Dünya üzerinde her toplum içinde farklı grup ve sınıflar arasında belirli bir mücadele olduğu bilinmektedir. Fakat toplumsal mücadeleleri sadece ekonomik anlamda açıklamak Bourdieu için yetersizdir. Bu anlamda Bourdieu, bu mücadelelerin ekonomik kaygıların dışında başka nedenlerin de olduğunu öne sürmektedir. Bunları açıklamak için ise sermaye kuramını kullanmıştır.

Bourdieu, toplum içindeki bireylerin alanda mücadele etmek için kendilerinde olan ya da elde edilmeye çalışılan, toplumsal eşitsizliği ve iktidar gücünü belirleyen temel sermaye türlerini; *“ekonomik”, “toplumsal”, “kültürel”, “simgesel”* sermaye olarak açıklar. Bu sermaye türlerine ek olarak *“devlet sermayesi”* kavramına da açıklık getirmiştir.

Ekonomik sermaye, adından da anlaşılacağı üzere bireylerin sahip olduğu finansal kaynakları anlatmaktadır. Ekonomik sermaye içinde taşınabilir ya da taşınamaz mallar ve mülkiyet de dahildir. Ekonomik sermaye tamamıyla maddi olup, değeri parayla ölçülebilen şeylerdir.

Toplumsal sermaye, bir bireyin ya da bir grubun, kalıcı bir ilişkiler ağına, az çok kurumlaşmış karşılıklı tanıma ve tanınmalara sahip olması sayesinde elde ettiği gerçek ya da potansiyel kaynakların toplamıdır, yani böylesi bir ağın harekete geçirmeye olanak sağladığı sermaye ve güçlerin toplamıdır (Bourdieu, Wacquant, 2007:108).

Toplumsal sermaye bu anlamda bireylerin hayatlarında biriktirdikleri diğer birey ve gruplardır. “Bunun en iyi bilinen örneği, seçkin paralı okullara ve Oxbridge okullarına devam eden erkekler arasında iktidarın yeniden üretimine yardımcı olan İngiliz “*okul mezunları ağıdır*” (Smith, Riley, 2016:198). Bu tür mezunlar ağına, mezunlar derneklerine Türkiye’de de rastlanmaktadır. Örneğin, Türkiye’de aktif bir siyasetçinin yakından tanınması bürokratik açıdan uzun süren bir işlemin daha kısa sürede çözülmesini sağlamaktadır. Toplumsal sermaye böyle bir durumda, bireyin özel kazançlara ulaşmasını sağlamaktadır. Bir bireyin toplumsal sermayesinin büyük olması demek “*tanındıklar ağı*”nın da büyük olmasıdır.

Bourdieu’nun sermaye teorilerinin içlerinde en farklı ve en öne çıkanı ise kültürel sermayedir. Bourdieu’nun sözünü ettiği kültürel sermaye şunları içermektedir:

Güzel sanatlara ve kültüre ilişkin nesnel bilgi; kültürel beğeniler ve tercihler; biçimsel nitelikler (örneğin, üniversite derecesi, müzik eğitimi) kültürel beceriler ve teknik ustalık (örneğin, bir müzik aleti kullanma yetisi); zevk sahibi olma ve “iyi ve “kötü” arasında ayırım yapma yetisi. (Smith ve Riley 2016:198).

Bu tanımlar ışığında kültürel sermaye bireyler arasında yetişme ve yetiştirme şartlarına göre değişimler göstermektedir. Kültürel sermayenin oluşmasında bireylerin aldığı eğitimin önemi büyüktür. Bu anlamda kültürel sermaye bir entelektüel birikimdir. Bireylerin kültürel sermayesinin yüksek ya da düşük olması, onların toplumsal konumlarını da yansıtmaktadır. Hakim sınıfın hakim tabakasının eğitim yoluyla edindiği

nitelikleri rekabetçi bir iktidar oyununda yürürlüğe soktuğunu ileri süren bu kuram, Marksizmin kapsamını genişletmiştir (Turner, Elliott 2017:458). Bireylerin güçlü bir kültürel sermayeye sahip olması için aynı oranda güçlü bir ekonomik sermayeye sahip olması gerekmemektedir. Kültürel sermayenin gelişimi, ekonomik sermayeye bağımlı olarak gelişmemektedir. Bourdieu yakın tarihlerde kültürel sermaye sahibi olanlara genellikle özerk evrenlerde (sanat, bilim, sosyal hizmet) rastlandığını belirtmiştir (Turner, Elliott, 2017:459). Bu anlamda kültürel sermaye bireylerin sanat alanına hakim olabilmesine yardımcı olan bir kuramdır. “*Kültürel sermaye, eyleyiciler üzerinde üç şekilde var olmaktadır: Bedenselleşmiş kültürel sermaye, nesneleşmiş kültürel sermaye ve kurumsallaşmış kültürel sermaye*” (Göker’den akt. Erbay, 2018:23).

Bedenselleşmiş kültürel sermaye, bireylerin kendisi dışında gelişen durumları içselleştirmesi, tamamen benimsemesidir. Kültürel sermayenin bedenselleşmesiyle kültürel sermaye bireyler için habitus şeklini almaktadır. Kültürel sermayenin bedenselleşmesinde dış kaynakların etkisi olduğu için, bu bedenselleştirme süreci de bireyin isteğiyle gerçekleşmemektedir. Örneğin, bir bireyin bebeklikten itibaren öğrendiği dil ve bedenini öğrenilmiş şekilde kullanması olarak örneklendirilebilir. Nesneleşmiş kültürel sermaye ise resim, kitap, heykel, müzik gibi özel yetenekler gerektiren nesnelere biçiminde var olmaktadır. Bourdieu’ya göre “*her maddi miras aynı zamanda kültürel bir mirastır*” (Bourdieu, 2015:121). Aile büyüklerinden kalan miraslar aynı zamanda o ailenin toplumsal kimliğini ve toplumsal konumu da yansıtmaktadır. Örneğin, sadece taşınmaz malların mirasından ziyade, geriye kalan koleksiyonluk paha biçilemez saat koleksiyonu, resim koleksiyonu gibi. Bu nesnelere, gerideki mirasçılar tarafından ekonomik sermayeye de dönüştürülebilen varlıklardır. Bu nesnelere, ekonomik anlamda çok değerli olmalarının yanı sıra simgesel bir değere de sahip olduğu için ailenin entelektüel konumunu da ortaya koymaktadır.

Kurumsallaşmış kültürel sermaye ise toplumsal eşitsizlikleri ve hiyerarşiyi oluşturan bir kültürel sermayedir. Kültürel sermayenin kurumsallaşması, kurumsallaşmasının yeniden üretimindeki en büyük etken eğitim kurumlarıdır. Örneğin, ekonomik sermayesi yüksek olan aileler çocuklarını -kültürel sermayeleriyle de orantılı olarak- bir eğitim kurumunda eğitim aldırırlar.

Okul tam da bu noktada devreye girer ve kültürel sermayeyi miras yoluyla edinmiş olanları, bundan yoksun olanlardan ayırarak eğitim sayesinde edinilebilecek belirli yeterlilikleri (en üst düzey okullardan mezun olduğuna dair diplomalar veya o okuldan mezun olma unvanları gibi) belirli zümrelerden gelen öğrencilere açık tutup, diğerlerinin yolunu kapatarak kültürel sermaye bağlamında eşitsizliklerin yeniden üretimini sürekli kılar (Bourdieu'dan akt. Erbay, 2018:24).

Bourdieu'ya göre eğitim kurumları, kültürel sermayeyi beslediği gibi, toplumdaki hakim sınıfın çocuklarının yararına göre öğrencileri de ayarıştıran bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Hakim sınıfın, güçlü eğitim kurumlarında eğitim alan çocukları, mezun olduktan sonra da ailesinin ekonomik, kültürel ve toplumsal sermayesinin de varisleri olurlar. Bu ailenin güçlü eğitim kurumlarında eğitim gören çocukları, ailesinin sahip olduğu hakim sermayeleri geleceğe taşıyacak, aktarıcısı olacaktır. Belirli bir kültürel sermaye sahibi olmayan bireylerin elde ettiği iş ve eğitim hayatındaki başarılar Bourdieu'nun bu anlayışına göre birer istisnadır.

Simgesel sermaye, diğer bireylerin gözlerinde başa tür sermaye biçimlerine dönüşebilmektedir (Bourdieu, 2015:111). Örneğin, bir Harvard Üniversitesi diploması, kültürel ve ekonomik sermayeye de işaret etmektedir. Bourdieu'nun sözünü ettiği simgesel sermaye, tüm sermaye çeşitlerini kapsamakta ve belirli bir alanda hiyerarşi kurabilmek için, o alanda söylemlerin sahibi olabilmek için, gözle görülebilen ve kanıtlanması mümkün olan sermaye türüdür. Doktora eğitimi sonunda alınan bir diploma, nadir bulunan tarihi eşyalara sahiplik simgesel sermayenin örnekleridir.

Bourdieu'nun sözünü ettiği ve çok önem verdiği bir diğer sermaye türü ise “devlet sermayesi” dir. Devlet sermayesine sahip olan bireyin kurduğu iktidar alanı, oldukça güçlü ve geniş bir alanı kapsamaktadır. “*Bu iktidar alanı, sermaye sahiplerinin özellikle devlet üzerinde iktidar sahibi olmak, yani farklı sermaye türleri ve bunların yeniden üretimi konusunda iktidar kazandıran devlet sermayesi üzerinde iktidar sahibi olmak için mücadele ettikleri bir oyun alanıdır*” (Bourdieu ve Wacquant, 2007:101). Devlet sermayesi sahibi olan birey, devletin kendine verdiği, devletin tasvip ettiği bir takım bürokratik unvanlara sahip olduğu için diğer sermayelerinin üretiminde etkili

olabilmektedir. Devlet sermayesine, bireyin önce milletvekili ve sonrasında bakan olması örnek verilebilir. Bireyin, milletvekili ve bakan olması her alanda etkisi gücünü artırmaktadır, çünkü onun güçlü ve hakimiyet kurabileceği bir devlet unvanı vardır. Bireyin aktif milletvekilliği ve bakanlığı zamanında elbette daha etkin bir durum sergilenirken, bu unvanlar sona erdikten sonra bile devlet sermayesi bir kere kazanılmıştır ve ömür boyu o bireyin devlet sermayedarı olarak diğer bireyler karşısında güçlü bir konumda etkisi olacaktır.

Tüm sermaye türleri, bireyler arasındaki mücadelelerde bir kazanç sağlamaktadır. Sermaye türlerinin birbiriyle ilişkisi oldukça yakındır. Sermaye türlerinin toplumda eşit olarak dağılmamıştır, çünkü sermayeler aynı zamanda toplumsal eşitsizliğin ve mücadelenin temel nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Bir bireyin belli bir sermaye türüne sahip olması hem alandaki mücadeleyi kazanma hem de kaybetme nedeni olabilmektedir. Kastamonu'da çok partili döneme geçişle birlikte yapılan yerel seçimlerde seçmenin oy verme davranışında hangi sermayenin daha çok etkili olduğu ortaya konacaktır. Siyasiler açısından hangi sermaye türünün ne tür söylemler ürettiği veri analizleri sonucunda ortaya konacak ve açıklanacaktır.

Kastamonu örneğinden hareketle Kastamonu'da 1946 sonrası yapılan yerel seçimlere bakıldığında yerel seçim sonuçları bazen ulusal seçimle paralellik gösterirken, bazen de çok farklı sonuçlar çıkmıştır. 1987 yılında yapılan genel seçimde iktidar partisi %36'lık bir oy oranı ile dört milletvekili kontenjanının tamamını kazanmış, fakat 1989 yılındaki yerel seçimlerde ana muhalefet partisinin adayı %36 oy oranı ile belediye seçimini kazanmış, iktidar partisi sadece %11 oy alabilmiştir. Yakın bir zamandan bir örnek daha, 2018 yılında yapılan genel seçimlerde iktidar partisi %72 oy alırken, bir sene sonra 2019 yılında yapılan yerel seçimlerde iktidar partisi yalnızca %30 oy alarak yerel seçimi kaybetmiştir (Hürriyet, 2020).

Tablo 1. Kastamonu’da Genel Yerel Seçim Sonuçları Karşılaştırmaları

	1987 Genel Seçimleri	1989 Yerel Seçimleri	2018 Genel Seçimleri	2019 Yerel Seçimleri
İktidar Partisi	%36	%11	%72	%30
Muhalefet Partisi	%22	%36	%25	%50

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli ve Yöntemi

Bu araştırmada keşfedici sıralı karma yöntem kullanılmıştır.

Karma yöntem araştırmaları, araştırmacının, araştırma problemlerini anlamak için hem nicel veriler (kapalı uçlu) hem de nitel veriler (açık uçlu) topladığı iki veri setini bütünleştirdiği ve daha sonra bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı, sağlık, sosyal ve davranış bilimleri alanında kullanılan bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2019:2).

Keşfedici sıralı karma araştırma yöntemi öncelikle niteliksel araştırmanın yapılması daha sonra niceliksel araştırmanın yapılmasını oluşturmaktadır. Keşfedici sıralı karma yöntemler, araştırmanın nitel verileri keşfetmekle başladığı daha sonra ise bu bulguları nice araştırma boyutunda kullandığı bir yöntemdir. “*Keşfedici deseninin birincil amacı ilk aşamada birkaç katılımcıya dayanarak elde ettiği nitel bulguları, ikinci aşamada daha geniş bir örnekleme genellemektir*” (Creswell, 2018:94).

Araştırmada uygulanan anket soruları nitel verilerin üzerine kurulmuştur. Böylece nitel araştırmada çıkan sonuçlardan bir nicel anket formu oluşturulmuş; niteliksel veriler ile niceliksel verilerin karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmasının amacı hem seçmen tarafından hem de seçilen politikacı açısından problemi ortaya koymak ve araştırmanın derinlemesine anlaşılmasıdır.

Araştırmanın nitel basamağında 61 katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerin ses kaydına alınması istenmemiş ve yöneltilen soruların cevapları not alınmıştır. Kastamonu’da aktif siyaset yapmış ulusal düzeyde politikacılar, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri, partilerin il ve ilçe başkanları, il genel meclisi eski üyeleri, kanaat önderleri, eşraf, kamu çalışanı ve sivil toplum örgütlerine üye katılımcılar oluşturmuştur.

Araştırmanın ilk basamağı olan yüz yüze görüşmelere katılan katılımcılara politikacıların siyasi söylemleri, bu söylemlerin bugün yeniden üretimi ve aktif siyaset hayatlarındaki siyasi zemin ile bugünün karşılaştırılmasına dair sorular yöneltilmiştir.

Araştırmanın ilk basamağı olan nitel görüşmelerin gerçekleştirildiği katılımcıların dağılımı şu şekildedir:

Tablo 2. Nitel Görüşme Yapılan Kişilerin Dağılımı

Niteliksel Görüşme Kapsamında Yapılan Bireylerin Unvanları	Görüşme Yapılan Kişi Sayısı
Kamu Çalışanı	5
İl Belediyesi Eski Başkanı	5
İlçe Belediyesi Eski Başkanı	7
Belediye Meclisi Eski Üyesi	8
İl Genel Meclisi Eski Üyesi	7
Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	11
İl Eski Parti Başkanı	4
İl Eski Merkez İlçe Başkanı	4
Önceki Dönemler Milletvekili	4
Kastamonu'da Önceden Görev Yapmış Kamu Kuruluşu Çalışanı	6
Toplam	61

Yüz yüze gerçekleştirilen bu görüşmeler sonucunda seçmen bireylere yöneltilmek üzere 80 sorudan oluşan bir anket formu oluşturulmuş ve bu sorular seçmenlere sorulmuştur. Anket formu 500 kişiye yöneltilmiştir. Anket sorularının yöneltildiği bireyler seçmen bireyler olup farklı meslek gruplarından, farklı gelir gruplarından oluşmaktadır. Anket formlarının büyük bir kısmı yüz yüze yapılmıştır. Yüz yüze ankete katılamayan bireylere ise Google Form üzerinden ankete katılması sağlanmıştır. Anketlerin tamamlanmasından sonra anketlerin tamamı Google Form a yüklenmiştir. Google Forma girilen anketler SPSS'e aktarılarak analizleri gerçekleştirilmiştir.

3.2 Araştırmanın Konusu ve Amacı

Araştırmanın konusunu siyaset sosyolojisi özelinde politikacı ve seçmen davranışları oluşturmaktadır. Yerel siyaset ve ulusal siyaset ekseninde politikacıların söylemleri ve seçmen davranışı bu çalışmada ortaya konmuştur.

Çalışmanın amacı yerel siyaset ve ulusal siyasetin dinamiklerinin birleştiği ve ayrıştığı noktaları ortaya koyarak seçmenlerin oy verme davranışını hangi faktörlerin belirlediğini anlamaya ve açıklamaya çalışmaktır.

Kastamonu ili özelinde yapılan alan çalışmasıyla birlikte seçmenlerin oy verme davranışının nasıl ve neden değiştiği, siyasi söylemlerin seçmenler üzerindeki inandırıcılığı, siyasi söylemlerin seçmenin oy verme davranışı üzerindeki etkisi ve seçmenlerin oy verme davranışının, ideolojik bakış açısının toplum ve aile yapısı içinde nasıl şekillendiği, yeniden üretildiği açıklanmaya çalışılmıştır.

Kastamonu ili özelinde önceki dönemlerde aktif siyasetin içinde yer alan siyasiler ile yapılan yüz yüze görüşmeler ile birlikte geçmiş dönem ile günümüz arasındaki siyasetin nasıl dönüştüğü, siyasetçi bakış açısıyla söylemlerin nasıl değiştiği ve siyasetçi bakış açısıyla halkın oy verme davranışındaki en önemli etkenler ortaya konmuştur. Önceki dönemlerde aktif siyasetin içinde yer alan siyasilerin yerel siyaset ve ulusal siyasetin iç içe geçtiği ve ayrıştığı noktalara dair düşünceleri, eski dönemler ile günümüzün karşılaştırmalı olarak açıklanmasına imkan sağlamıştır.

3.3 Araştırmanın Problemi

Siyaset sosyoloji çalışmaları toplum içinde var olan siyasi gerçeklikleri, belirli bir siyasi kararın sebep ve sonuçları, siyasi kararların topluma yansımalarını makro açıdan incelemektedir. Siyaset sosyolojisi makro açıdan ele aldığı konuları büyük oranda devlet merkezli değerlendirmektedir. Dünyada bulunan devletlerin üniter yapıları nedeniyle siyaset sosyolojinin değerlendirmelerini devlet temelli yapması son derece normaldir. Fakat dünya üzerinde yaşanan gelişmelerden teknolojinin gelişimi, küreselleşmenin güçlü bir şekilde kendisini hissettirmesi ile birlikte siyaset sosyolojisi de ilgi odağını mikro ölçekteki değişim ve politikalara yöneltmiştir. Bu gelişmeler ile birlikte siyaset sosyolojisinin devlet temelli merkezi siyaset incelemeleri, yerel aktörlerin güçlenmesi ile

birlikte yerel siyaseti ve yerel aktörleri odak haline getirmiştir. Böylece yerel siyasetin dinamikleri, yerel siyasetin aktörleri, yerelin yapısı, yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerle ilişkisi ve politik aktörlerin yerel siyaset ve merkezi siyaset açısından konumu inceleme konuları arasına girmiştir. Küreselleşmenin gelişimiyle beraber yerel yönetimlerin güçlenmesi merkezi otoritenin de üzerindeki yükü azaltmaktadır. Yerel düzeyde çözümü mümkün olan sorunlar merkezi yönetimin ilgi odağından çıkmıştır. Yerel yönetimlerin yetki sınırı ise dünya üzerinde özellikle üniter devlet yapısının güçlü olduğu ülkelerde birtakım yasalarla ortaya konmuştur. Her ne kadar yerel yönetimlerin güçlenmesi merkezi yönetimin üzerindeki yükü alsa da bu zaman zaman merkezi yönetim ve yerel yönetim arasında çatışmaları da doğurmaktadır. Üniter devlet yapısında devletin gücünün merkezi idarede toplanmış olduğu yerel yönetimlerinin sınırının ne olacağı ise merkezi idarenin belirlediği ve sınırını çizdiği orandadır. Türkiye’de yerel yönetim birimleri 1982 Anayasası’nın 127. Maddesine göre il özel idaresi, belediyeler ve köyler olarak ifade edilmektedir.

Türkiye’de yerel yönetimlerin en büyük sorunu ekonomik olarak ortaya çıkmaktadır. Ekonomik olarak merkezi yönetime bağlı olan yerel yönetim birimleri merkezi yönetimin kararlarına karşı bir karar alması mümkün değildir. Merkezi yönetimin onayıyla yerel yönetimlere verilen bütçenin miktarı her ne kadar şehirlerin nüfuslarına göre yasayla belirlenmiş olsa da merkezi yönetimle yakın ilişki içinde olan yerel yönetim birimlerine ek bütçeler sunulmaktadır. Belediyeler bu konudaki en iyi örnekleri teşkil etmektedir. Merkezi yönetim ile yakın ilişki içinde olan belediyeler hizmetlerinde nüfusa göre verilen yasal bütçenin yanı sıra ek ödenekler almaktadır.

Yerel yönetimlerde en çok öne çıkan birim ise genellikle belediyeler olmuştur. Belediyelerin bütçelerinin yeterli düzeyde olması, halkın gerçek sorunlarına odaklanması belediyeleri toplumun gözünde de en yetkin ve önemli yerel yönetimi haline getirmektedir. Belediye başkanının yerelde güçlü bir siyasi aktör olarak öne çıkması her zaman merkezi yönetimin de dikkatini çekmektedir.

Bu tezin problemi yerel siyaset ve seçmenin oy davranışı üzerinden kurgulanmıştır. Yerel siyasetin ve ulusal siyasetin seçmen gözünde nasıl ayrıştığı, yerelde politik aktörlerin seçmen nezdinde nasıl ön plana çıktığı, partililik durumunun yerel de nasıl işlediği, siyasi

söylemlerin ve yurttaşlık olgusunun nasıl algılandığı tezin araştırma konularını oluşturmaktadır.

3.4 Araştırmanın Önemi

Bu tezin önemi yerel siyaset ve ulusal siyaset ekseninde seçmenin oy davranışını hem siyasilerin düşünceleri ile hem de seçmenlerin gözüyle ortaya koyan Kastamonu özelinde araştıran ilk çalışma olmasıdır. Literatür tarandığında bu konu ilgili Kastamonu özelinde yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çanakkale, Konya, Zonguldak gibi illerde bireylerin oy tercihlerinin medya ile ilişkili olup olmadığına dair çalışmalar literatürde yerini almıştır. Bu araştırmalar niceliksel yöntemlerle yapılarak sadece seçmen düşüncelerini içermektedir.

Bu çalışma ise yerel siyaset ve ulusal siyasetin birleşim ve ayırım noktalarını ortaya koyarak Kastamonu'ya benzer Anadolu şehirlerinin de siyasi yapısının değerlendirilmesine imkan tanımaktadır. 2019 seçimlerinden günümüze kadar yerel seçimlerde siyasi söylemler şehirleşme ve belediye hizmeti vaatlerinden uzak, genel seçim atmosferinde gerçekleşmiştir. Bu yönüyle seçmenler ulusal siyasetin ilgi alanına giren siyasi söylemlerin propagandası ile karşı karşıya gelmiş, oy verme davranışlarının ulusal siyaset ekseninde değerlendirilmesi istenmiştir. Ayrıca yerel seçimlerde parti liderleri ve medya tarafından sürekli gündemde tutulan, ulusal siyasetin ilgi alanına giren konular seçmen tarafından nasıl değerlendirildiği ve sonuçlandırıldığını ortaya koyan bu çalışma tezin bir başka önemini arz etmektedir.

Yerel siyasetin ve ulusal siyasetin aktörlerinin seçim dönemlerinde seçmenler üzerindeki etkisi, Weber'in karizmatik otorite kavramının seçmen gözüyle nasıl değerlendirildiği, özellikle seçim dönemlerinde Bourdieu'nun sermaye türleri özelinde seçimde yarışan politik aktörlerin hangi özellikleriyle/sermayeleriyle seçmenin oy davranışında etkili olduğu bu tezde ortaya konmuştur.

Bu araştırmada karma yöntem kullanılması, Kastamonu özelinde hem seçmen hem de politikacı ile yapılması, siyaseti seçmen ve politikacı davranışı açısından karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

3.5 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kastamonu ili oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Kastamonu ilinde ulusal ve yerel düzeyde siyasetin içinde olmuş karar verme düzeyini etkileyebilme gücüne sahip olmuş politikacılar ve seçmen bireyler oluşturmaktadır.

Kastamonu Türkiye'nin Batı Karadeniz bölgesinde bulunmaktadır. Kastamonu'ya komşu iller Bartın, Karabük, Çankırı, Çorum ve Sinop'tur. Kastamonu Valiliği'nin 2024 yılı verilerine göre Kastamonu'nun yüz ölçümü 13.108 km², nüfusu 381.991, ilçe sayısı 19, belediye sayısı 20 ve köy sayısı ise 1054'dür (Kastamonu Valiliği, 2024). Kastamonu'nun nüfusuna oranla Türkiye genelinde en çok ilçe sayısına sahip illerden bir tanesidir. Kastamonu nüfusunun %49.57'si erkek, %50.43'ü kadınlardan oluşmaktadır (Kastabil, 2025). Kastamonu Belediyesi'ne ait ilk bilgilere Sultan Abdülaziz padişahlığı dönemindeki salnamelerde rastlanılmaktadır. Kastamonu'da ilk belediye teşkilatı 1868 yılında kurulmuş ve ülkemizde kurulan ilk 10 belediye içinde olduğu; ilk belediye başkanının ise Kastamonu Tabibi Sait Efendi olduğu Kastamonu Vilayet Salnamesi'nin birinci cildinde rastlanmaktadır (Acar, 1995:205).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre 2024 yılında İstanbul'da yaşayan Kastamonulu kişi sayısı ise 550.000'i geçmiştir (GazeteDuvar, 2025). TÜİK verileri değerlendirildiğinde İstanbul'da yaşayan Kastamonulu kişi sayısı Sivas'tan sonra İstanbul nüfusunu oluşturmakta ikinci sırayı almaktadır. Bu veriler değerlendirildiğinde Türkiye'de Kastamonu en çok göç veren illerden biri olup İstanbul'da yaşayan Kastamonulu kişi sayısı Kastamonu ili sınırları içinde yaşayan kişi sayısından fazladır.

Kastamonu'nun dışarıya çok vermesinin nedenleri, sanayinin az gelişmiş olması, iş sahasının az olması ve ulaşımın az gelişmiş olması olarak sıralamak mümkündür. Bu anlamda Kastamonu en az göç alan iller arasındadır.

Kastamonu tarihi açıdan araştırıldığında Frikya, Lidya, İran, İskender istilalarına uğramış ve beylikler döneminde ise Danişmend, Selçuklu, Çobanoğulları, Candaroğulları Beylikleri toprakları içinde yer almış, beyliklerin Osmanlı Devleti'ne bağlanması sonucunda ise Osmanlı Devleti'ne bağlı bir sancak haline gelmiştir (Acar, 1995).

“Osmanlı devri boyunca Anadolu Eyaleti'nin bir sancağı olan Kastamonu, II.Mahmud döneminde yeni bir yönetsel düzenlemeyle Ankara vilayetine bağlanmış, ardından 1846'daki düzenlemeyle vilayet merkezi durumuna getirilmiş ve bu statü Cumhuriyet'e kadar sürmüştür” (Eyüpgiller, 1999:43). Kastamonu'nun tarihte birçok beyliğin yönetimine geçtiği için tarihi yapıları ev sahipliği yapmaktadır.

Kastamonu'nun tarihine bakıldığında Kastamonu ismi önemli tarih kaynaklarında öne çıkmaktadır. Kastamonu Anadolu kenti olarak hiç işgale uğramamasına rağmen özellikle Çanakkale Savaşı'nda nüfusuna oranla en çok şehit veren ildir. Milli mücadele döneminde İstanbul'dan milli mücadeleye katılmak isteyen birçok bürokrat, asker ve sivil Kastamonu'nun ilçelerinden olan İnebolu'ya gelerek Anadolu'daki milli mücadele hareketine destek olmuştur. Bunun yanı sıra İstanbul'dan Anadolu'ya sevk edilen cephaneler ise yine gemilerle İnebolu'ya ulaşmış ve oradan Anadolu'ya dağıtılmıştır. Cumhuriyet Döneminde Mustafa Kemal Atatürk 1925 yılında Kastamonu'ya gerçekleştirdiği ziyarette şapka devrimini Kastamonu'nun İnebolu ilçesinde duyurmuştur.

Kastamonu'nun tarihi ve tarihi yapıları, gelişim ve nüfus artış hızı değerlendirildiğinde Kastamonu Batı Karadeniz bölgesinde bulunan Anadolu şehri olarak tanımlamak mümkündür. Kastamonu'nun göç alma oranı çok düşük olduğu için tarihi yapısını, doğal ve kültürel yapısını koruyan, şehre ait adet, gelenek ve görenek yapısını uzun yıllardır muhafaza eden bir şehirdir. Kastamonu'nun göç alma oranının oldukça düşük olması Kastamonu'nun kendine ait kültürel ve yerel yapısını uzun yıllar korumasına neden olmuştur. Başka bir deyişle, yerellik olgusunun güçlü olup sürdürüldüğü ve yerel çalışmaların yapılabileceği bir şehirdir.

Kastamonu'da köy sayısı dikkate alındığında tarım ve hayvancılık köylerin en önemli geçim kaynağıdır. Tarım ve hayvancılık dışında Küre ilçesinde bulunan bakır madenleri ve turizm diğer gelir kaynaklarını oluşturmaktadır.

3.6 Veriler ve Toplanması

Nitel olarak gerçekleştirilen tezin birinci aşamasında yüz yüze ve odak grup görüşmesinde yaklaşık 61 birey ile görüşülecektir. Nitel araştırma için eski dönemlerde yerel ve ulusal düzeyde siyaset yapmış bireylerle, günümüzde aktif olarak siyaset yapan bireylerle, STK yöneticileriyle, belirlenen ilçelerin kaymakamları ve il valisiyle eşraf aileler ve kamuoyunun kanaat önderleri olarak nitelediği bireyler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Yapılan nitel araştırmaların sonunda devam etmekte olan analizler ile niceliksel anket formları hazırlanıp son seçimde siyasilerin verdiği bilgilerin seçmenin oy tercihi üzerindeki etki anket formlarıyla araştırılacaktır. Böylece tezin başladığı ilk seçimle tezin bitiş tarihine en yakın yapılan seçim sonuçları arasında karşılaştırma yapılacaktır. Niceliksel çalışmanın rastgele yapılacak olmasının nedeni ise genelleme yapılabilme istenmesidir. Niceliksel yöntem ile gerçekleştirilecek anket çalışmasının ise belirlenen ilçeler ve merkez ilçe olmak üzere 1000 seçmen birey ile gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

3.7 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın ilk basamağı olan niteliksel araştırma siyasiler ve politikacılarla yapılacak görüşmelerde alınan notlar kategorize edilerek kodlanmıştır. Araştırmanın ikinci basamağında ise anket formlarındaki cevaplar kodlanarak SPSS programı ile analiz edilmiştir. SPSS programına tüm verilerin girişi yapıldıktan sonra değişkenler arasındaki ilişkiler yorumlanmıştır. Niteliksel ve niceliksel çalışmanın tamamlanmasından sonra her iki araştırmada karşılıklı olarak yorumlanarak tezin ama problemi ortaya konacaktır. Weber'in "karizmatik otorite" olarak adlandırıldığı otorite türü Weber'in tanımlaması itibarıyla ulusal siyasetteki karizmatikleşme için daha uygun bir kavramdır. Weber'e göre karizma kavramı, "bireysel olarak bir şahsı sıradan insanlardan ayıran ve onun doğüstü, insanüstü ya da en azından bazı istisnai güçlere ya da niteliklere sahip sayılmasına yol açan belli bir nitelik"tir (Weber, 2017:84). Weber'in karizmatik otorite tanımından yola çıkarak bu sorulara cevap aranmış, "karizmatik otorite" tanımı günümüzde seçmenler gözünden nasıl tanımlandığı veri analizleri sonucunda ortaya konacaktır. Başka bir deyişle yerel siyasette de ulusal siyasette karizmanın ne yönde farklılaştığı ve karizmatik

siyasetçinin hangi sermaye türüyle öne çıktığı veri analizleriyle yorumlanacaktır. Yine tüm veri analizleri sonucunda Weber'in tanımladığı bir liderin karizmatikleşme süreci yerel siyaset bağlamında Kastamonu örneğinde ortaya konacaktır.

Bu bilgiler ışığında bu çalışmanın sorunsalını, sosyal değişimin farklı bağlamlarda yaşandığı Kastamonu'da seçilmiş ilçelerin geleneksel bir şekilde oy tercihinin ve siyasi söylemlerin yeniden üretiminin gerçekleştiği, küreselleşme ile artan yerelleşme eğilimlerinin ve yerelleşme ile değişen yurttaşlık kavramının Kastamonu'da nasıl anlaşılıp gerçekleştiği ve seçmenin hangi söylemlerden etkilenip oy tercihine karar vermesi analizleri sonucu ortaya çıkacaktır.

Yerel siyasette seçmenlerin oy tercihlerini belirlemede politikacının hangi özelliklerine göre seçim yaptıkları önemlidir. Örneğin, bir yerel siyasetçinin politika yaptığı şehirde hatta adaylık döneminde siyasetçinin hangi sermaye türleriyle diğer adaylara göre ön plana çıktığı önemlidir. Bir diğer yönüyle herhangi bir sermayesinin bir önemi olmaksızın eşraf bir ailenin temsilcisi olması da o adayı ön plana çıkarmaktadır. Yerel siyaset de siyasetçinin kendi sahip olduğu sermaye ile siyasi sahneye çıkıyor ya da mensup olduğu eşraf ailenin üyesi olmasıyla mı siyasi sahnede yer alıp halk tarafından seçilmektedir sorusu araştırmanın sorularından biridir. Bu araştırma sorusunun cevaplanıp yorumlanabilmesi için kuramlar ile birlikte veri analiz sonuçlarından yararlanılacaktır. Yerel siyasetin adayları ise seçimleri kazanmak için yerel söylemler ile ulusal söylemleri nasıl geliştirdiği, propaganda söylemleri ile seçmenin nasıl bir simgesel şiddete maruz kaldığı yerel siyaset üzerinden ortaya konacaktır.

Veri analizi sürecinde olan bu çalışmanın amacı, yerel siyaset ile ulusal siyaseti ayıran faktörleri hem yerelde siyaset yapan eski ve aktif politikacıların düşünceleri hem de seçmenlerin düşünceleriyle yerel siyasetin anlamı ve konusunu anlamaya ve açıklamaya yöneliktir. Bir başka ana amaç ise ulusal ve yerel seçim döneminde seçmenlerin oy tercihlerini değerlendirirken hangi kriterleri dikkate aldığı ve hangi söylemlere göre tercihlerini belirlediğidir.

Kastamonu'da yapılan bu çalışma ayrıca bir Anadolu şehri ve metropol şehirlerdeki siyasi söylemlerin kıyaslanabilmesine de olanak tanıyacaktır. 2019 yerel seçimlerinde özellikle İstanbul ve Ankara gibi şehirlerde siyasi söylemler şehirleşme ve belediye hizmetlerinden

oldukça uzak, adeta genel seçim atmosferinde seçmenler propaganda bombardımanı ile karşı karşıya kalmıştır. Son yerel seçimle birlikte ulusal siyasi söylemlerin yerel siyasetin propagandasını oluşturduğunu gözlemlenmiştir. Bu aradaki ana sorun, Kastamonu gibi Anadolu kentlerinde ulusal siyasi söylemler Anadolu seçmeninde ne kadar etkili olduğudur. Örneğin, Kastamonu seçmeni seçim propagandalarına konu olan İstanbul'a yapılmış Yavuz Sultan Selim köprüsü nedeniyle oy tercihini değiştirmekte midir yoksa mahalli hizmetler seçmenin oy davranışında daha mı veri analizleri sonucunda ortaya konacaktır. Araştırmanın nitel basamağını, Kastamonu'da 2002 yılı öncesinde siyaset yapmış politikacılar ve parti il ve ilçe başkanları; kanaat önderleri, eşraf ve sivil toplum örgütü başkanları oluşturmuştur. Araştırmanın ilk basamağında politikacıların siyasi söylemleri, bu söylemlerin bugün yeniden üretimi ve siyasi hayatın içinde yaşadıkları irdelenmiş; sivil toplum örgütü başkanları, kanaat önderleri ve eşraf ile de sivil toplum örgütlerinin siyasi adayların belirlenmesinde, yerel siyasette ne derece etkili oldukları veri analizleri sonucunda ortaya çıkacaktır.

Sosyal bilimlerde, özellikle siyaset sosyolojisi ve yerel siyaset gibi karmaşık ancak bağlama duyarlı konularda nitel verilerin yorumlanmasında betimleyici analiz katılımcı söylemlerinin anlamını doğrudan yansıtan etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Bu yaklaşımda veriler sistematik kodlama sürecine sokulmadan araştırma sorularına göre yapılandırılır; böylece katılımcının ifadesi kendi özgünlüğü içinde anlam kazanır. Bu yöntem, özellikle saha araştırmalarında anlatıların politik, toplumsal ve kültürel yansımalarını doğrudan yorumlayabilme esnekliği sunar (Lamont ve Swidler, 2014).

Mevcut çalışmada da benzer şekilde nicel bulgulara bağlamsal ve yerel derinlik katmak amacıyla betimsel analiz benimsenmiş; görüşmelerden elde edilen anlamlı ifadeler, siyasal kimlik, katılım ve temsil gibi anahtar temalar etrafında gruplanarak kullanılmıştır. Bu yöntem, yerel siyasal davranışların salt istatistiksel değil, kültürel ve toplumsal bağlam içinde nasıl şekillendiğini açıklamak açısından işlevsel bir zemin sağlamıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla elde edilen ifadeler araştırmacı tarafından birden fazla kez gözden geçirilmiş ve aynı ifadelerin farklı bağlamlarda tekrar yorumlanmasından kaynaklı anlam kayıpları önlenmiştir. Elde edilen veriler betimsel analize uygun şekilde katılımcılar tarafından verilen cevaplar üzerinden olanı olduğu gibi

betimleyerek (Finfgeld-Connett, 2010) sunulmaya çalışılmıştır. Tez çalışmasında 61 kişilik derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş olsa da katılımcıların meslekleri ve yöneltilen sorulara verilen yanıtlar bağlamında en çarpıcı yanıtlar niteliksel bulgular kısmında paylaşılmıştır (Katılımcıların tamamına ilişkin bilgilere erişmek için bkz. Ek-1). Ayrıca, çalışmanın gelecekte benzer konularda yapılacak nitel çalışmalara katkı sunabilmesi amacıyla katılımcı görüşleri doğrudan ve açık şekilde aktarılmıştır. Bu yaklaşım, yalnızca veri bütünlüğünü korumakla kalmamış, aynı zamanda araştırma bulgularının uygulanabilirliğini artırmıştır.

3.8 Tezin Sınırlılıkları

Bu araştırma yalnızca Kastamonu iliyle sınırlı tutulmuş olup elde edilen bulgular bu yerel bağlam özelinde değerlendirilmiştir. Kastamonu'nun kendine özgü siyasal kültürü, toplumsal yapısı ve tarihsel arka planı genellenebilirlik açısından çalışmanın diğer bölgelere doğrudan aktarılmasını sınırlamaktadır.

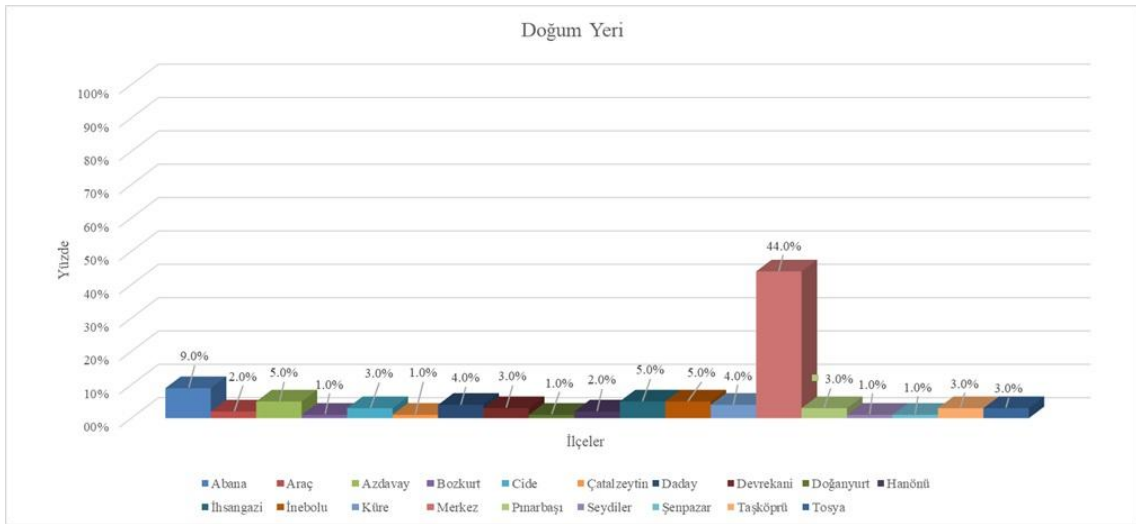
Nitel veri toplama sürecinde geçmiş dönemlerde aktif siyasette bulunmuş bireylerle görüşme yapılması hedeflenmişse de bu kişilere yaşları nedeniyle ulaşmakta güçlük yaşanmıştır. Bu durum, siyasal hafızaya dair derinlemesine veri elde etme imkanını sınırlamaktadır. Ayrıca aktif veya yakın dönemde siyasette yer almış bazı katılımcıların mevcut ya da olası siyasi pozisyonlarını gözeterek belirli sorulara sınırlı yanıtlar verme eğilimi çalışmanın nitel boyutunda veri çeşitliliğini sınırlayan bir unsur olmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1 Bulgular

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS 26.0 İstatistik paket programı kullanıldı. 500 katılımcı ile yapılan çalışmada; kişisel bilgiler, Kastamonu'ya ilişkin sorular, belediye hizmetleri hakkında görüşler ve bireylerin oy tercihleri betimsel olarak incelenmiştir. Ayrıca niteliksel verilerin karşılaştırılmasında, Pearson Ki-Kare testi ve Fisher Exact test kullanıldı, Karşılaştırmaların Sonuçları %95, %99 güven aralığında; $p < 0,05$, $p < 0,01$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Çalışmada yer alan katılımcıların doğum yerine ilişkin verdikleri yanıtlar Şekil 1'de gösterilmiştir. Katılımcıların %9'u Abana, %2'si Araç, %5'i Azdavay, %1'i Bozkurt, %3'ü Cide, %1'i Çatalzeytin, %4'ü Daday, %3'ü Devrekani, %1'i Doğanıyurt, %2'si Hanönü, %5'i İhsangazi, %5'i İnebolu, %4'ü Küre, %44'ü Merkez, %3'ü Pınarbaşı, %1'i Seydiler, %3'ü Taşköprü ve %3'ü Tosya olarak yanıtlar vermiştir.

Şekil 1. Katılımcıların Doğum Yerlerine İlişkin Frekans Analizi

4.1.1 Katılımcıların demografik özellikleri

Tablo 3. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans Analizi-1

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
5. Kastamonulu değilseniz Kastamonu'ya yerleşme nedeniniz nedir?	Ekonomik	50	10,0
	Bireysel	25	5,0
	Ailevi	40	8,0
	Güvenlik	55	11,0
	İş nedeni	40	8,0
	Kastamonuluyum	245	49,0
	Diğer	45	9,0
6. Kendinizi Kastamonulu olarak tanımlar mısınız?	Evet	265	53,0
	Hayır	235	47,0
7. Kendimi Kastamonulu olarak tanımlamıyorum çünkü,	Kendimi Kastamonu'ya ait hissetmiyorum	225	45,0
	Kastamonu kültürüne uzağım.	135	27,0
	Kendimi başka şehire ait hissediyorum.	110	22,0
	Kastamonulu olmak benim için bir anlam ifade etmiyor.	30	6,0
8. Medeni Durumunuz:	Evli	355	71,0
	Bekar	145	29,0
9. Tahsil durumunuz :	Okur-yazar	50	10,0
	İlköğretim	55	11,0
	Lise ve dengi	190	38,0
	Üniversite	120	24,0
	Üniversite ve üzeri	30	6,0
	Öğrenim devam ediyor	55	11,0
10. Mesleki Durumunuz:	Emekli	20	4,0
	Ev Hanımı	25	5,0
	Esnaf	130	26,0
	İşçi	25	5,0
	Memur	85	17,0
	Profesyonel Meslek (Avukat, Dr. Vd)	95	19,0
	İşadamı, girişimci	35	7,0
	Öğrenci	25	5,0
	İşsiz	25	5,0
	Diğer	35	7,0
11. Aşağıdaki tanımlardan hangisini kendinize yakın görüyorsunuz?	T.C. Vatandaşı	30	6,0
	Müslüman	20	4,0
	Muhafazakar	140	28,0
	Milliyetçi	30	6,0
	Milliyetçi-Muhafazakar	120	24,0
	Sağcı	125	25,0
	Solcu	5	1,0
	Sosyal Demokrat	10	2,0
	Sosyal Roller	20	4,0
12. Türkiye'nin ve Kastamonu'nun siyasi gündemini nereden öğrenirsiniz?	Yerel Gazete	115	23,0
	Ulusal Gazete	45	9,0
	Televizyon	35	7,0
	Arkadaş ortamı	50	10,0
	Arkadaş çevresi	20	4,0
	Kahvene	55	11,0

	Sosyal medya (Twitter,Instagram, Facebook)	135	27,0
	İnternet Haber Siteleri	45	9,0

Katılımcıların kişisel bilgiler sorularına verdikleri yanıtlar Tablo 1’de verilmiştir. Araştırmaya katılanların Kastamonulu değilseniz, Kastamonu’ya yerleşme nedeni; %10’u (n=50) ekonomik, %5’i (n=25) bireysel, %8’i (n=40) ailevi, %11’i (n=55) güvenlik, %8’i (n=40), iş nedeni, %49’u (n=245) Kastamonuluyum, %9’u (n=45) diğer yanıtlarını vermişlerdir. Kendinizi Kastamonulu olarak tanımlama durumu %53,0 (n=265) evet, %47,0 (n=235) hayır olarak yanıtlamıştır. Kendimi Kastamonulu olarak tanımlama durumu, %45,0’ı (n=225) kendimi Kastamonu’ya ait hissetmiyorum, %27,0’ı (n=135) Kastamonu kültürüne uzağım, %22,0’ı (n=110) kendimi başka şehire ait hissediyorum, %6,0’ı (n=30) Kastamonulu olmak benim için bir anlam ifade etmiyor olarak yanıtlar vermiştir. Katılımcıların %71,0’ı (n=355) evli, %29,0’ı (n=145) bekâr olarak belirlenmiştir. Tahsil durumu %10,0 (n=50) okur-yazar, %11,0 (n=55) ilköğretim, %38,0 (n=190) lise ve dengi, %24,0 (n=120) üniversite, %6,0 (n=30), %11,0 (n=55)olarak belirlenmiştir. Katılımcıların meslek durumu %4,0 (n=20) emekli, %5,0 (n=25) ev hanımı, %26,0 (n=130) esnaf, %5,0 (n=25) işçi, %17,0 (n=85) memur, %19,0 (n=95) profesyonel meslek /Avukat, Dr. Vd.), %7,0 (n=35) işadamı, girişimci, %5,0 (n=25) öğrenci, %5,0 (n=25) işsiz, %7,0 (n=35) diğer olarak belirlenmiştir. Katılımcıların kendini en yakın olarak gördüğü tanım %6,0 (n=30) T.C. Vatandaşı, %4,0 (n=20) Müslüman, %38,0 (n=140) muhafazakâr, %6,0 (n=30) milliyetçi, %24,0 (n=120) milliyetçi-muhafazakâr, %25,0 (n=125) sağcı, %1,0 (n=5) solcu, %2,0 (n=10) sosyal demokrat, %4,0 (n=20) sosyal roller olarak yanıtlamıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans Analizi - 2

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
13. Şu an oturduğunuz eviniz ile ilgili durumunuz nedir?	Ev sahibiyim	250	50,0
	Kiracıyım	140	28,0
	Lojman	45	9,0
	Kredili ev sahibiyim	40	8,0
	Diğer	25	5,0
14. Ev halkından kaç kişi 18 yaş ve üzeridir?	1	40	8,0
	2	250	50,0
	3	125	25,0
	4	60	12,0
	5 ve üzeri	25	5,0
	1	160	32,0

15. Ev halkından kaç kişi üniversite ve üzeri tahsil görmüştür?	2	175	35,0
	3	70	14,0
	4	70	14,0
	5 ve üzeri	25	5,0
16. Hanenizin geliri aylık ne kadardır?	0-2500	90	18,0
	2501-4500	80	16,0
	4501-6500	50	10,0
	6501-8500	145	29,0
	8500-10000	75	15,0
	10000+	60	12,0
17. Herhangi bir sivil toplum örgütü veya siyasi parti üyeliğiniz var mı?	HAYIR, hiçbir üyeliğim yok ve hiçbir faaliyete katılmıyorum	205	41,0
	HAYIR, hiçbir üyeliğim yok ama bazı faaliyetlere katılıyorum.	60	12,0
	EVET, sivil toplum kuruluşu üyeliğim var ve faaliyetlere katılıyorum	40	8,0
	EVET, sivil toplum kuruluşu üyeliğim var ama faaliyetlere katılmıyorum	35	7,0
	EVET, siyasi parti üyeliğim var ve faaliyetlere katılıyorum.	75	15,0
	EVET, siyasi parti üyeliğim var ama faaliyetlere katılmıyorum	30	6,0
	Diğer	55	11,0
18. Sizce Türkiye'nin en önemli sorunları nedir? (3 Tane Seçiniz) (Önem sırasına göre)	Yoksulluk	115	23,0
	İşsizlik	105	21,0
	Ekonomik Sorunlar	95	19,0
	Etnik Sorunlar	10	2,0
	Politik Yapı	35	7,0
	Dini Farklılıklar	35	7,0
	Terör Sorunu	35	7,0
	Eğitim	45	9,0
	Sağlık	25	5,0
19. Gelecekle ilgili beklentileriniz aşağıdakilerden hangileridir? (Sırasıyla belirtiniz-3 Seçenek)	İyi bir iş ve gelir	40	8,0
	Ev sahibi olmak	20	4,0
	Sağlıklı bir yaşam	70	14,0
	Aile kurmak	40	8,0
	İşimde yükselmek	35	7,0
	Hiçbir beklentim yok...	20	4,0
	Başka bir şehirde yaşamak	40	8,0
	Başka bir ülkede yaşamak	25	5,0
	Zengin olmak	30	6,0
	Sakin bir yaşam	40	8,0
	Daha fazla seyahat edebilmek	40	8,0
	Kendi işimi kurmak	25	5,0
	Şu anki yaşantımı sürdürmek	55	11,0
Diğer	20	4,0	
21. Kastamonu'nun kültürel, sosyal ve ekonomik olarak gelişmesi için yerel siyasi kurumların mı yoksa ulusal siyasi kurumların mı daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz?	Ulusal siyasi kurumlar (Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar vd)	365	73,0
	Yerel Siyasi Kurumlar (Belediye, sivil toplum örgütü, dernek ve vakıflar)	135	27,0

Katılımcıların kişisel bilgiler sorularına verdikleri yanıtlar Tablo 2'de verilmiştir. Türkiye'nin ve Kastamonu'nun siyasi gündemini öğrendiği yer %23,0 (n=115) yerel gazete, %9,0 (n=45) ulusal gazete, %7,0 (n=35) televizyon, %10,0 (n=50) arkadaş ortamı, %4,0 (n=20) arkadaş çevresi, %11,0 (n=55) kahvene, %27,0 (n=135) sosyal medya

(Twitter, Instagram, Facebook), %9,0 (n=45) internet haber siteleri olarak yanıtlamıştır. Katılımcıların %50,0'ı (n=250) ev sahibiyim, %28,0'ı (n=140) kiracıyım, %9,0'ı (n=45) lojman, %8,0'ı (n=40) kredili ev sahibiyim, %5,0'ı (n=25) diğer olarak belirlenmiştir. Katılımcıların ev halkından 18 yaş ve üzerindeki kişi sayısı %8,0 (n=40) 1, %50,0 (n=250) 2, %25,0 (n=125) 3, %12,0 (n=60) 4, %5,0 (n=25) 5 ve üzeri olarak belirlenmiştir. Ev halkından üniversite ve üzeri tahsil gören kişi sayısı %32,0 (n=160) 1, %35,0 (n=175) 2, %14,0 (n=70) 3, %14,0 (n=70) 4, %5,0 (n=25) 5 ve üzeri olarak incelenmiştir. Katılımcıların hanesinin aylık olarak geliri %18,0 (n=90) 0-2500, %16,0 (n=80) 2501-4500, %10,0 (n=50) 4501-6500, %29,0 (n=145) 6501-8500, %15,0 (n=75) 8500-10000, %12,0 (n=60) 10000 ve üzerindedir. Katılımcıların herhangi bir sivil toplum örgütü veya siyasi parti üyelik durumu %41,0 (n=205) HAYIR, hiçbir üyeliğim yok ve hiçbir faaliyete katılmıyorum, %12,0 (n=60) HAYIR, hiçbir üyeliğim yok ama bazı faaliyetlere katılıyorum., %8,0 (n=40) EVET, sivil toplum kuruluşu üyeliğim var ve faaliyetlere katılıyorum, %7,0 (n=35) EVET, sivil toplum kuruluşu üyeliğim var ama faaliyetlere katılmıyorum, %15,0 (n=75) EVET, siyasi parti üyeliğim var ve faaliyetlere katılıyorum., %6,0 (n=30) EVET, siyasi parti üyeliğim var ama faaliyetlere katılmıyorum, %11,0 (n=55) diğer olarak yanıtlamıştır. Türkiye'nin en önemli sorunlarını katılımcılar %23,0 (n=115), %21,0 (n=105) işsizlik, %19,0 (n=95) ekonomik sorunlar, %2,0 (n=10) etnik sorunlar, %7,0 (n=35) politik yapı, %7,0 (n=35) dini farklılıklar, %7,0 (n=35) terör sorunu, %9,0 (n=45) eğitim, %5,0 (n=25) sağlık olarak yanıt vermiştir. Katılımcıların gelecekte beklediği %8,0 (n=40) iyi bir iş ve gelir, %4,0 (n=20) ev sahibi olmak, %14,0 (n=70) sağlıklı bir yaşam, %8,0 (n=40) aile kurmak, %7,0 (n=35) işimde yükselmek, %4,0 (n=20) hiçbir beklentim yok..., %8,0 (n=40) başka bir şehirde yaşamak, %5,0 (n=25) başka bir ülkede yaşamak, %6,0 (n=30) zengin olmak, %8,0 (n=40) sakin bir yaşam, %8,0 (n=40) daha fazla seyahat edebilmek, %5,0 (n=25) kendi işimi kurmak, %11,0 (n=55), %4,0 (n=20) diğer olarak yanıt vermiştir. Katılımcıların Kastamonu'nun kültürel, sosyal ve ekonomik olarak gelişmesi için yerel siyasi kurumların mı yoksa ulusal siyasi kurumların mı daha önemli olma durumu %73,0 (n=265) ulusal siyasi kurumlar (Cumhurbaşkanlığı bakanlıklar vd.), %27,0 (n=135) yerel siyasi kurumlar (Belediye, sivil toplum örgütü, dernek ve vakıflar) olarak yanıt vermiştir.

4.1.2 Kastamonu'ya ilişkin sorular

Tablo 5. Katılımcıların Kastamonu'ya İlişkin Sorulara İlişkin Frekans Analizi

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
22. Size göre Kastamonu'yu aşağıdakilerden hangisi tanımlamaktadır?	Anadolu Şehri	200	40,0
	Muhafazakar Şehir	140	28,0
	Gelişmemiş Şehir	60	12,0
	Gelişmekte olan şehir	30	6,0
	Milliyetçi şehir	30	6,0
	Gelişmeye kapalı şehir	40	8,0
23. Kastamonu'nun size göre en önemli üç sorunu nedir?	Trafik	85	17,0
	Toplu taşıma/ulaşım	25	5,0
	Yeşil alanların yetersizliği	30	6,0
	sağlık	20	4,0
	eğitim	20	4,0
	sosyal faaliyetlerin az olması (konser,tiyatro,panel vd)	120	24,0
	Alt yapı sorunları	35	7,0
	Güvenlik	95	19,0
	İnşaat faaliyetlerinin artması	30	6,0
Sokak ve caddelerin temizliği	40	8,0	
24. Kastamonu'nun bu sorunlarını sizce kim çözer ya da çözmelidir?	Devlet	140	28,0
	Valilik	55	11,0
	Belediye	195	39,0
	Muhtarlık	45	9,0
	Halk	15	3,0
	Hepsi Birlikte	15	3,0
	Diğer	35	7,0
25. Son 10 yılda Kastamonu'da gözlemlediğiniz en önemli değişim nedir?	Nüfus artışı	95	19,0
	Çarpık kentleşme	130	26,0
	Mülteci sayısı artışı	25	5,0
	Suç oranı artışı	15	3,0
	Konut sayısının artması	20	4,0
	Park ve bahçe sayısı artışı	15	3,0
	Belediye hizmetlerinin artışı	10	2,0
	Spor ve sosyal yaşam yerlerinin artması	40	8,0
	İnsanların kazancının yükselmesi	10	2,0
Önemli olarak değerlendirilecek bir gelişme yoktur	140	28,0	
26. Kastamonu'nun gelişmiş şehir kategorisinde değerlendirilebilmesi için sizce hangi faaliyetlerin yapılması gereklidir?	Kültürel faaliyetlerin yapılması	65	13,0
	Büyük projelerin yapılması	30	6,0
	Ulaşım hizmetlerinin artması	60	12,0
	Doğa turizminin geliştirilmesi	50	10,0
	Halkın yönetime daha çok katılması	60	12,0
	Gelişim ve dönüşüme açık siyasilerin yönetimde olması	145	29,0
	Sanayi ve fabrikaların olması	90	18,0
27. Kastamonu'da yerel seçimlerde oy verirken adayın sizin siyasi görüşünüzle aynı olması sizin oy tercihinizi belirler mi?	Evet	195	39,0
	Hayır	305	61,0
28. Kastamonu'da yerel seçimlerde belediye başkan adayının hangi özelliklere sahip olması sizin oy tercihinizi etkiler?	Kastamonu'da yaşıyor olması	25	5,0
	Üniversite mezunu olması	30	6,0
	Belediye hizmetlerinden anlıyor olması	20	4,0
	Halkla iç içe olan birinin aday olması	170	34,0
	Birebir tanıdığım kişinin olması	30	6,0

	Hitabetinin iyi olması	30	6,0
	Şehrin gerçek sorunlarını bilmesi	195	39,0

Katılımcıların Kastamonu ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 3’de verilmiştir. Araştırmaya katılanların %40,0’ı (n=200) Kastamonu’yu Anadolu şehri olarak tanımlarken, %28,0’ı (n=140) muhafazakâr şehir, %12,0’si (n=60) gelişmemiş şehir, %6,0’sı (n=30) gelişmekte olan şehir, %6,0’sı (n=30) milliyetçi şehir ve %8,0’i (n=40) gelişmeye kapalı şehir olarak tanımlamıştır. Katılımcıların Kastamonu ile ilgili en önemli sorun olarak gördükleri konular sırasıyla; %24,0’ü (n=120) sosyal faaliyetlerin azlığını (konser, tiyatro, panel vb.), %19,0’u (n=95) güvenliği, %17,0’si (n=85) trafiği, %7,0’si (n=35) alt yapı sorunlarını, %6,0’sı (n=30) yeşil alanların yetersizliğini, yine %6,0’sı inşaat faaliyetlerinin artmasını, %5,0’i (n=25) toplu taşıma/ulaşımı, %4,0’ü (n=20) sağlığı ve %4,0’ü eğitimi, %8,0’i ise (n=40) sokak ve caddelerin temizliğini ifade etmiştir. Kastamonu’daki bu sorunların çözümüne yönelik olarak katılımcıların %39,0’ı (n=195) belediyeyi sorumlu görürken, %28,0’i (n=140) devletin, %11,0’i (n=55) valiliğin, %9,0’ı (n=45) muhtarlığın, %3,0’ü (n=15) halkın ve yine %3,0’ü (n=15) tüm paydaşların birlikte çözüm üretmesi gerektiğini belirtmiştir. %7,0’lik bir kesim ise (n=35) farklı kişi ya da kurumları sorumlu görmektedir. Katılımcıların son 10 yılda Kastamonu’da gözlemledikleri en önemli değişim %26,0 (n=130) oranla çarpık kentleşme olarak öne çıkmıştır. %28,0 (n=140) ise önemli bir değişim olmadığını ifade etmiştir. Diğer yanıtlar arasında %19,0 (n=95) nüfus artışı, %8,0 (n=40) spor ve sosyal yaşam alanlarının artması, %5,0 (n=25) mülteci sayısının artışı, %4,0 (n=20) konut artışı yer almaktadır. Kastamonu’nun gelişmiş şehir kategorisine girebilmesi için yapılması gereken faaliyetler arasında katılımcıların %29,0’ı (n=145) siyasilerin gelişim ve dönüşüme açık olmasının önemine vurgu yapmıştır. %18,0’i (n=90) sanayi ve fabrikaların olması gerektiğini belirtirken, %13,0’ü (n=65) kültürel faaliyetlere dikkat çekmiştir. Diğer öne çıkan görüşler arasında ulaşım hizmetlerinin artması (%12,0), halkın yönetime daha çok katılması (%12,0) ve doğa turizminin geliştirilmesi (%10,0) yer almaktadır. Yerel seçimlerde oy tercihine dair sorulara verilen yanıtlarda, katılımcıların %39,0’ı (n=195) adayın siyasi görüşünün kendi görüşleriyle uyumlu olmasının oy tercihlerini etkilediğini belirtmiştir. Belediye başkan adayında aranan özellikler arasında %39,0 (n=195) oranla şehrin gerçek sorunlarını bilmesi ve %34,0 (n=170) oranla halkla iç içe biri olması öne çıkmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Kastamonu’ya İlişkin Sorulara İlişkin Frekans Analizi Devamı

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
29. Seçtiğiniz başkan adayının özelliklerinin sizin görüşünüz dışındaki bir partinin adayında olması durumunda o partinin adayına oy verir misiniz?	Evet	280	56,0
	Hayır	95	19,0
	Kararsız	125	25,0
30. Bu Pazar yerel seçim olsa mecliste grubu bulunan hangi partiye oy verirsiniz, neden?	AK Parti	145	29,0
	MHP	100	20,0
	CHP	90	18,0
	İYİ Parti	35	7,0
	TİP	30	6,0
	DP	10	2,0
	DEVA	15	3,0
	Memleket Partisi	15	3,0
	Büyük Birlik Partisi	25	5,0
Saadet Partisi	35	7,0	
31. Bu Pazar yerel seçim olsa mevcut belediye başkanına oy verir misiniz?	Evet	225	45,0
	Hayır	275	55,0
32. Belediye başkanının partisinin iktidar partisiyle aynı partiden olması sizin için önemli mi?	Evet	300	60,0
	Hayır	200	40,0
33. Sizce bir belediyenin belediye hizmetlerindeki eksikliğinin nedeni nedir?	Ekonomik yetersizlikler	115	23,0
	İktidar partisiyle aynı partinin belediyeyi yönetmemesi	60	12,0
	Belediye başkanının belediye işlerinden anlamaması	120	24,0
	Belediye başkanının kadrosunun yetersiz olması	65	13,0
	Gerçek sorunların çözümüne dair projelerin üretilmemesi	85	17,0
	Yerel sermayenin siyasetle iç içe olması nedeniyle belli kısımlara öncelik verilmesi	55	11,0
34. Size göre Kastamonu’da en iyi belediye başkanlığı yapmış kişinin en çok öne çıkan özelliği nedir? kimdir?	Halkın içinde olması	155	31,0
	Kastamonu’yu yatırıma teşvik etmesi	40	8,0
	Belediye bütçesini halk için kullanması	75	15,0
	Belediye hizmetlerini (temizlik, ulaşım vb.) iyi yapması	50	10,0
	Halkın sorunlarının tamamına hakim olması	110	22,0
	İktidar ile olan iyi ilişkileri	70	14,0
35. Size göre Kastamonu’da en iyi milletvekilliği yapmış kişinin öne çıkan özelliği nedir?	Kastamonu’yu iyi temsil etmesi	50	10,0
	Kastamonu’nun sorunlarına hakim olması	155	31,0
	Kastamonu’ya yatırım yapılmasına öncülük etmesi	50	10,0
	Halkla olan iyi ilişkileri	35	7,0
	Parti liderleri ile olan iyi ilişkileri	60	12,0
	Bakanlık, müsteşarlık, parti sözcülüğü vb. yapması	150	30,0
36. Kastamonu’ya en çok hizmet ettiğini düşündüğünüz ve aklınıza ilk gelen sivil toplum örgütü kuruluşu hangisidir?	Kastamonu Ticaret Odası	70	14,0
	Kastamonu Borsası	55	11,0
	Kastamonulular Derneği	100	20,0
	Muhtarlar Federasyonu	45	9,0
	Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği	85	17,0
	Milli Türk Talebe Birliği	70	14,0
	Toplum Gönüllüleri Vakfı	70	14,0
	Diğer	5	1,0

Katılımcıların Kastamonu ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 4’de verilmiştir. Araştırmaya Katılımcıların %56,0’ı (n=280), adayın kendi görüşü dışında bir partiden olsa dahi gerekli özelliklere sahipse oy vereceğini ifade etmiştir. Öte yandan %25,0 (n=125) kararsız, %19,0 (n=95) ise olumsuz yanıt vermiştir. Yerel seçimde mecliste grubu bulunan partilere oy verme eğilimi açısından bakıldığında, en çok oy alacağı belirtilen parti %29,0 (n=145) ile AK Parti olmuştur. Bunu %20,0 (n=100) ile MHP, %18,0 (n=90) ile CHP takip etmiştir. Mevcut belediye başkanına oy vereceğini belirtenlerin oranı %45,0 (n=225) iken, %55,0’lik (n=275) bir kesim olumsuz yanıt vermiştir. Belediye başkanının iktidar partisiyle aynı partiden olması %60,0 (n=300) oranında önemli bulunmuştur. Belediye hizmetlerindeki eksikliklerin nedeni olarak %24,0 (n=120) belediye başkanının yeterli bilgiye sahip olmaması ve %23,0 (n=115) ekonomik yetersizlikler öne sürülmüştür. Belediye başkanları içinde en başarılı bulunan kişilerin öne çıkan özelliği %31,0 (n=155) oranında halkın içinde olması olarak belirtilmiştir. En başarılı milletvekillerinin öne çıkan özelliği ise %31,0 (n=155) ile Kastamonu’nun sorunlarına hâkim olmasıdır. Son olarak, Kastamonu’ya en çok hizmet ettiği düşünülen sivil toplum kuruluşu olarak %20,0 (n=100) ile Kastamonulular Derneği ilk sırada yer almıştır. Bunu %17,0 (n=85) ile Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve %14,0 (n=70) oranıyla Kastamonu Ticaret Odası, Milli Türk Talebe Birliği ve Toplum Gönüllüleri Vakfı takip etmektedir.

4.1.3 Belediye hizmetleri hakkındaki görüşler

Tablo 7. Katılımcıların Belediye Hizmetleri Hakkındaki Görüşlere İlişkin Frekans Analizi

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
37.Kastamonu Belediyesi’nce verilen kamu hizmetlerinden;	Memnunum	245	49,0
	Memnun değilim	255	51,0
38. Kastamonu Belediyesi’nin genel imajından;	Memnunum	305	61,0
	Memnun değilim	175	35,0
	Fikrim yok	20	4,0
39.Kastamonu Belediyesi’nin iş olanakları sunmasından;	Memnunum	155	31,0
	Memnun değilim	315	63,0
	Fikrim yok	30	6,0
40. Belediyenin yapmış olduğu sosyal yardımlardan;	Memnunum	90	18,0
	Memnun değilim	90	18,0
	Fikrim yok	320	64,0
41. Bir bütün olarak düşündüğünüzde belediyenin çalışmalarını nasıl değerlendirirsiniz?	Memnunum	235	47,0
	Memnun değilim	265	53,0
42. Cadde ve sokakların temizliğinden;	Memnunum	290	58,0

	Memnun değilim	160	32,0
	Fikrim yok	50	10,0
43. Belediyenin gençler için sunduğu imkanlardan;	Memnunum	165	33,0
	Memnun değilim	150	30,0
	Fikrim yok	185	37,0
44. Belediyenin yaşlılar için sunduğu imkanlardan;	Memnunum	150	30,0
	Memnun değilim	125	25,0
	Fikrim yok	225	45,0
45. Belediyenin toplu taşıma için sunduğu imkanlardan;	Memnunum	260	52,0
	Memnun değilim	160	32,0
	Fikrim yok	80	16,0
46. Belediyenin yaptığı hizmetlerde halkı bilgilendirme konusunda;	Memnunum	200	40,0
	Memnun değilim	70	14,0
	Fikrim yok	230	46,0
47. Belediyenin yaptığı kültür ve eğlence hizmetlerinden;	Memnunum	130	26,0
	Memnun değilim	285	57,0
	Fikrim yok	85	17,0
48. Belediyenin Kastamonu kültürünü ve tarihi dokusunu koruma hassasiyetinden;	Memnunum	150	30,0
	Memnun değilim	155	31,0
	Fikrim yok	195	39,0
49. Kastamonu Belediyesi'nin en çok memnun olduğunuz hizmet alanı hangisidir?	Şehrin temizliği	245	49,0
	Park ve bahçelerin temizliği	135	27,0
	Ulaşım	75	15,0
	Sosyal destekler	45	9,0
50. Kastamonu Belediyesi'nin hiç memnun olmadığınız hizmet alanlarından 3 tanesini yazınız.	Şehrin temizliği	75	15,0
	Park ve bahçelerin yetersizliği	60	12,0
	Ulaşım imkanlarının kısıtlılığı	45	9,0
	Sosyal desteklerin olmaması	160	32,0
	Yatırımların halkın ihtiyacından uzak olması	160	32,0

Katılımcıların belediye hizmetleri ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 5'te verilmiştir. Araştırmaya katılanların Kastamonu Belediyesinde verilen kamu hizmetlerinden; %49,0 (n=245) memnun, %51,0 (n=255) memnun olmadığını belirtmiştir. Kastamonu Belediyesi'nin genel imajından; %61,0 (n=305) memnun olduklarını, %35,0 (n=175) memnun olmadıklarını, %4,0 (n=20) ise bu konuda fikrinin olmadığını ifade etmişlerdir. Kastamonu Belediyesi'nin iş olanakları sunmasıyla ilgili; %31,0 (n=155) memnun olduklarını, %63,0 (n=315) memnun olmadıklarını, %6,0 (n=30) ise fikir belirtmediklerini ifade etmişlerdir. Belediyenin yapmış olduğu sosyal yardımlar hakkında; %18,0 (n=90) memnun olduklarını, %18,0 (n=90) memnun olmadıklarını, %64,0 (n=320) ise bu konuda fikrinin olmadığını belirtmiştir. Belediye çalışmaları bütün

olarak değerlendirildiğinde; %47,0 (n=235) memnuniyet, %53,0 (n=265) memnuniyetsizlik bildirildiği görülmektedir. Cadde ve sokakların temizliğinden; %58,0 (n=290) memnun, %32,0 (n=160) memnun değil, %10,0 (n=50) ise bu konuda fikir belirtmemiştir. Belediyenin gençler için sunduğu imkanlardan; %33,0 (n=165) memnun olduklarını, %30,0 (n=150) memnun olmadıklarını, %37,0 (n=185) ise bu konuda fikrinin olmadığını ifade etmişlerdir. Belediyenin yaşlılar için sunduğu imkanlardan; %30,0 (n=150) memnun, %25,0 (n=125) memnun değil, %45,0 (n=225) ise bu konuda fikir belirtmemiştir. Belediyenin toplu taşıma için sunduğu imkanlardan; %52,0 (n=260) memnun, %32,0 (n=160) memnun değil, %16,0 (n=80) ise fikri olmadığını belirtmiştir. Belediyenin yaptığı hizmetlerde halkı bilgilendirme konusunda; %40,0 (n=200) memnun, %14,0 (n=70) memnun değil, %46,0 (n=230) bu konuda fikrinin olmadığını belirtmiştir. Belediyenin sunduğu kültür ve eğlence hizmetlerinden; %26,0 (n=130) memnun, %57,0 (n=285) memnun değil, %17,0 (n=85) ise fikir belirtmemiştir. Kastamonu kültürünü ve tarihi dokusunu koruma hassasiyeti konusunda; %30,0 (n=150) memnuniyet, %31,0 (n=155) memnuniyetsizlik, %39,0 (n=195) fikir belirtmemiştir. Kastamonu Belediyesi'nin en çok memnun olunan hizmet alanı olarak; %49,0 (n=245) şehrin temizliği, %27,0 (n=135) park ve bahçelerin temizliği, %15,0 (n=75) ulaşım, %9,0 (n=45) ise sosyal destek hizmetlerini göstermiştir. Kastamonu Belediyesi'nin en memnun olunmayan hizmet alanları arasında; %15,0 (n=75) şehrin temizliği, %12,0 (n=60) park ve bahçelerin yetersizliği, %9,0 (n=45) ulaşım imkanlarının kısıtlılığı, %32,0 (n=160) sosyal desteklerin olmaması ve %32,0 (n=160) yatırımların halkın ihtiyacından uzak olması öne çıkmaktadır.

4.1.4 Bireylerin oy tercihi

Tablo 8. Katılımcı Bireylerin Oy Tercihine İlişkin Frekans Analizi

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
51. En son genel seçimlerde hangi partiye oy verdiniz?	AKP	170	34,0
	MHP	130	26,0
	CHP	65	13,0
	İYİ Parti	45	9,0
	DP	40	8,0
	HDP	25	5,0
	Oy kullanmadım	5	1,0
52. En son cumhurbaşkanlığı ilk tur seçiminde kime oy verdiniz?	Recep Tayyip Erdoğan	185	37,0
	Muharrem İnce	165	33,0
	Meral Akşener	75	15,0
	Temel Karamollaoğlu	35	7,0

	Doğu Perinçek	15	3,0
	Selahattin Demirtaş	25	5,0
53. En son cumhurbaşkanlığı ikinci tur seçiminde kime oy verdiniz?	Recep Tayyip Erdoğan	290	58,0
	Muharrem İnce	210	42,0
54. Milletvekili seçimlerinde oy kullanırken kişiye mi partiye mi oy verirsiniz?	Kişiye Göre	185	37,0
	Partiye Göre	315	63,0
55. Yerel seçimlerde oy kullanırken kişiye mi partiye mi oy verirsiniz?	Kişiye Göre	360	72,0
	Partiye Göre	140	28,0
56. Kişisel siyasi görüşünüzün nerede şekillendiğini düşünüyorsunuz?	Aile içinde	260	52,0
	Arkadaş çevresinde	125	25,0
	Medyadan	75	15,0
	Diğer	40	8,0
57. Siyasi görüşün diğer gelenekler gibi aile içinde büyüklerden küçüklere aktarıldığını düşünüyor musunuz?	Evet	305	61,0
	Hayır	130	26,0
	Fikrim yok	65	13,0
58. 2023 cumhurbaşkanlığı seçiminde oy vermeyi düşündüğünüz cumhurbaşkanı adayının en önemli özellikleri neler olmalıdır?	Türkiye'yi dünyada en iyi şekilde temsil etmesi	155	31,0
	Türkiye'deki ekonomik problemleri çözmesi	170	34,0
	Türkiye'deki mülteci sorununu çözmesi	60	12,0
	Halkın menfaatini düşünmesi	75	15,0
	Güvenilir ve dürüst olması	40	8,0
59. 2023 milletvekilliği seçiminde oy vermeyi düşündüğünüz partinin milletvekili adaylarının en önemli özellikleri neler olmalıdır?"	Benimle aynı siyasi görüşte olması	125	25,0
	Kastamonu'yu en iyi şekilde temsil etmesi	65	13,0
	Genç ve siyasette isminin eskimemiş olması	45	9,0
	Deneyim ve tecrübeli sahibi olması	80	16,0
	Kastamonu'da bulunduğu sürece halkın içinde olması	185	37,0
60. 2023 Yerel seçimlerinde oy vermeyi düşündüğünüz belediye başkanı adayının en önemli özelliği sizin için ne olmalıdır?	Kastamonu'ya büyük projeler yapması	40	8,0
	Ulaşım, temizlik gibi problemleri çözmesi	45	9,0
	Problemlerin çözümünde halkla beraber karar alması	55	11,0
	Belediye hizmetlerini ve bütçesini halkın menfaatleri doğrultusunda kullanması	165	33,0
	Halktan kopuk olmayan, halkın isteklerini göz önünde bulundurması	195	39,0

Katılımcı bireyleri oy tercihi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 6'da verilmiştir. Genel Seçimler: Katılımcıların en son genel seçimlerde oy verdikleri partiler şu şekildedir: %34,0 (n=170) AKP, %26,0 (n=130) MHP, %13,0 (n=65) CHP, %9,0 (n=45) İYİ Parti, %8,0 (n=40) DP, %5,0 (n=25) HDP ve %1,0 (n=5) oy kullanmadığını belirtmiştir. Cumhurbaşkanlığı Seçimi (1. Tur): Katılımcıların %37,0'ı (n=185) Recep Tayyip Erdoğan'a, %33,0'ı (n=165) Muharrem İnce'ye, %15,0'i (n=75) Meral Akşener'e, %7,0'si (n=35) Temel Karamollaoğlu'na, %5,0'i (n=25) Selahattin

Demirtaş'a ve %3,0'ü (n=15) Doğu Perinçek'e oy verdiğini ifade etmiştir. Cumhurbaşkanlığı Seçimi (2. Tur): İkinci turda %58,0 (n=290) Recep Tayyip Erdoğan'a, %42,0 (n=210) ise Muharrem İnce'ye oy verildiği belirtilmiştir. Milletvekili Seçimi: Katılımcıların %63,0'ü (n=315) oy tercihini partiye göre, %37,0'si (n=185) ise adaya göre yaptığını belirtmiştir. Yerel Seçim: Yerel seçimlerde oy tercihinin %72,0'si (n=360) adaya göre, %28,0'i (n=140) ise partiye göre belirlenmiştir. Siyasi Görüşün Şekillenme Ortamı: Katılımcıların siyasi görüşleri en çok %52,0 (n=260) aile içinde şekillenmiş; bunu %25,0 (n=125) arkadaş çevresi, %15,0 (n=75) medya ve %8,0 (n=40) diğer kaynaklar izlemiştir. Siyasi Görüşün Kuşaktan Kuşağa Aktarımı: Katılımcıların %61,0'i (n=305) siyasi görüşlerin kuşaktan kuşağa aktarıldığını düşünürken, %26,0'si (n=130) bu görüşe katılmamış, %13,0'ü (n=65) ise fikrinin olmadığını belirtmiştir. 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimi – Adayda Önemli Görülen Özellikler: Katılımcılar adayda en çok; %34,0 (n=170) ekonomik sorunları çözmesini, %31,0 (n=155) Türkiye'yi temsil etmesini, %15,0 (n=75) halkın menfaatini gözetmesini, %12,0 (n=60) mülteci sorununu çözmesini ve %8,0 (n=40) güvenilirliğini önemsemiştir. Milletvekili Adayında Önemli Görülen Özellikler: Milletvekili adaylarında en çok beklenen nitelikler; %37,0 (n=185) halkın içinde olması, %25,0 (n=125) siyasi görüş birliği, %16,0 (n=80) deneyim, %13,0 (n=65) Kastamonu'yu temsil yeteneği ve %9,0 (n=45) genç ve dinamik olmasıdır. Yerel Yönetim Adaylarında Önemli Görülen Özellikler: Katılımcıların %39,0'ı (n=195) belediye başkan adayının halkın taleplerini dikkate almasını, %33,0'ü (n=165) belediye kaynaklarını halk yararına kullanmasını, %11,0'i (n=55) halkla birlikte karar almasını, %9,0'u (n=45) temel sorunları çözmesini, %8,0'i (n=40) ise büyük projeler yapmasını öncelikli bulmuştur.

Tablo 9. Katılımcı Bireylerin Oy Tercihine İlişkin Frekans Analizi Devamı

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
61. Bir bütün olarak düşündüğünüze 2023 seçimlerinde sizin oy tercihinizi belirleyecek en önemli 3 faktör nedir?	İdeoloji	40	8,0
	Hizmet	45	9,0
	Büyük projeler	75	15,0
	Ekonomik problemler	125	25,0
	Adayların söylemleri	90	18,0
	Adaylara olan inanç	30	6,0
	Adayların seçim sürecinde ve öncesinde halkla olan ilişkisi	95	19,0
62. Siyasi düşüncenize aşağıdakilerden hangisi uygundur?	Milliyetçi	55	11,0
	Muhafazakar	55	11,0
	Sosyal Demokrat	20	4,0
	Devrimci	10	2,0

	Sosyalist	40	8,0
	İlerici	10	2,0
	Liberal	30	6,0
	Demokrat	40	8,0
	Cumhuriyetçi	30	6,0
	İslamcı	25	5,0
	Milliyetçi-Muhafazakar	185	37,0
63. Sizce Türkiye'nin içinde olması gereken uluslararası örgüt hangisi olmalıdır?	Avrupa Birliği	60	12,0
	İslam Ülkeleri Birliği	40	8,0
	Türk Cumhuriyetleri Birliği	105	21,0
	Balkan Ülkeleri	45	9,0
	Avrasya Birliği	55	11,0
	Hiç birinde olmamalı, hepsiyle eşit ilişkiler geliştirmeli.	195	39,0
64. Sizce AKP iktidarı dönemi öncesi ve AKP iktidarı dönemi karşılaştırıldığında Kastamonu'da yapılan en önemli değişiklikler nelerdir?	Konut sayısının artması	125	25,0
	Spor faaliyetlerine daha çok bütçe aktarılması	10	2,0
	Belediye hizmetlerinin artması	65	13,0
	Kastamonu'nun tanıtımının daha iyi yapılması	100	20,0
	Kastamonu'ya daha çok yatırım yapılması	150	30,0
	Kastamonu'da iş imkanlarının artması	50	10,0
65. Sizce AKP iktidarı öncesi ve AKP iktidarı dönemi karşılaştırıldığında Türkiye genelinde yapılan en önemli değişiklikler nelerdir? (iki tane seçiniz)	Türkiye'nin daha çok bağımsız olması	110	22,0
	Türkiye'nin daha az bağımsız olması	40	8,0
	Halkın alım gücünün artması	70	14,0
	Halkın alım gücünün düşmesi	70	14,0
	Teknolojik imkanların gelişmesi	40	8,0
	Yol, baraj vb. yatırımların artması	85	17,0
	Siyasi kutuplaşmanın artması	35	7,0
	Dini söylemlerin siyasette daha çok yer alması	50	10,0
66. Seçim dönemlerinde ailenizdeki bireylere ve sosyal çevrenizdeki bireylere oy tercihlerini yönlendirme konusunda telkinlerde bulunuyor musunuz?	Evet	295	59,0
	Hayır	160	32,0
	Bazen	45	9,0
67. Aileniz bireylerinizin sizinle aynı ideolojik görüşte olması ve sizinle aynı siyasi partiye oy vermesi sizin için önemli mi?	Evet	345	69,0
	Hayır	100	20,0
	Fikrim yok	55	11,0
68. Ulusal ve yerel seçim dönemlerinde adayların gerçekleştirdiği propaganda söylemlerini gerçekçi ve uygulanabilir buluyor musunuz?"	Evet	340	68,0
	Hayır	115	23,0
	Fikrim yok	45	9,0

Katılımcı bireyleri oy tercihi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 7'de verilmiştir. Oy Tercihini Belirleyen Faktörler: Katılımcılar, oy tercihlerinde etkili olan temel faktörler arasında %25,0 (n=125) ekonomik sorunları, %19,0 (n=95) adayların söylemlerini, %18,0 (n=90) adayların özelliklerini, %15,0 (n=75) büyük projeleri, %9,0 (n=45) hizmeti, %8,0 (n=40) ideolojiyi ve %6,0 (n=30) adaya duyulan güveni ön plana

çıkarmıştır. Siyasi Düşünce Eğilimleri: Katılımcıların kendilerini tanımladıkları siyasi kimlikler incelendiğinde; %37,0 (n=185) milliyetçi-muhafazakâr, %11,0 (n=55) milliyetçi, %11,0 (n=55) muhafazakâr, %8,0 (n=40) sosyalist, %6,0 (n=30) cumhuriyetçi, %6,0 (n=30) demokrat, %6,0 (n=30) liberal, %5,0 (n=25) İslamcı, %4,0 (n=20) sosyal demokrat, %2,0 (n=10) ilerici ve %2,0 (n=10) devrimci olarak dağılmıştır. Türkiye'nin Uluslararası İlişkilerde Dahil Olması Gereken Yapılar: Katılımcıların %39,0'ı (n=195) Türkiye'nin tüm uluslararası yapılarla eşit ilişkiler kurması gerektiğini ifade ederken, %21,0'i (n=105) Türk Cumhuriyetleri Birliği'ni, %12,0'si (n=60) Avrupa Birliği'ni, %11,0'i (n=55) Avrasya Birliği'ni, %9,0'u (n=45) Balkan ülkeleri ile iş birliğini ve %8,0'i (n=40) İslam ülkeleri ile yakın ilişkileri savunmuştur. AKP Öncesi ve Sonrası Kastamonu'daki En Büyük Değişim: Katılımcılar Kastamonu'daki değişimi %30,0 (n=150) yatırım artışı, %25,0 (n=125) konut sayısının artışı, %20,0 (n=100) tanıtım faaliyetleri, %13,0 (n=65) belediye hizmetlerinin gelişimi ve %10,0 (n=50) iş imkânlarının artması olarak değerlendirmiştir. Türkiye Genelinde En Büyük Değişim: Türkiye genelindeki en önemli değişim olarak %22,0 (n=110) bağımsızlık vurgusu, %17,0 (n=85) yol, baraj ve köprü gibi altyapı yatırımları, %14,0 (n=70) halkın alım gücündeki değişim, %14,0 (n=70) halkın ihtiyaçlarına duyarlılık, %8,0 (n=40) teknolojik gelişmeler, %8,0 (n=40) dünyada söz sahibi olunması, %7,0 (n=35) siyasi kutuplaşma ve %10,0 (n=50) dini söylemler olarak öne çıkmıştır. Seçim Döneminde Aile ve Çevreden Oy Yönlendirmesi: Katılımcıların %59,0'ı (n=295) aile veya çevresine oy yönlendirmesi yaptığını, %32,0'si (n=160) yapmadığını, %9,0'u (n=45) ise zaman zaman yönlendirme yaptığını belirtmiştir. Aile Bireylerinin Aynı Görüşte Olması: Katılımcıların %69,0'ı (n=345) aile bireylerinin aynı siyasi görüşte olmasını önemli bulurken, %20,0'si (n=100) önemli bulmadığını, %11,0'i (n=55) ise bu konuda fikrinin olmadığını ifade etmiştir. Adayların Propaganda Söylemleri: Adayların seçim propagandalarını gerçekçi bulanların oranı %68,0 (n=340), gerçekçi bulmayanların oranı %23,0 (n=115), bu konuda fikri olmayanların oranı ise %9,0 (n=45) olarak tespit edilmiştir.

Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcılara “*Kendinizi siyasi kimlik olarak nasıl tanımlarsınız ve siyasi kimliğinizin nasıl oluştuğunu düşünüyorsunuz?*” sorusu yönlendirilmiştir.

Bu soruya geçmiş dönemde belediye başkanlığı yapan katılımcı şu şekilde cevap vermiştir:

Ben kendimi açıkçası milliyetçi-muhafazakar olarak tanımlayabilirim. Bu siyasi kimliği içinde bulunduğum aileden aldım. Ailem benim yoksul bir aileydi, çok zor şartlarda okudum, ailem belki benim cebime çok para koymadı ama kalbime Türkiye sevgisini, memleket sevgisini ve dini vecibelerin önemini koymuştur. Bir insanın öncelikle köyünü, sonra beldesini, sonra ilini ve sonra ülkesini sevmesi lazımdır. Köyünü, doğduğu yeri benimsemeyen birinin ülkesini de çok sevmeyeceğini düşünüyorum. Ama bu kişilere sorsan tabii ki memleket sevdalısı(!). Ailemin içinde yoğrulduğum için benim siyasi kimliğimin temelinin aile içinde atıldığını düşünmekteyim (DG15).

Aynı soruya geçmiş dönemlerde belediye meclisi üyeliği yapmış katılımcının vermiş olduğu cevap ise şöyledir:

Benim babam da dedem de milliyetçi insanlar. Aynı zamanda günlük dini görevlerini de yetirene getiren kişiler. Beş vakit namazlarını kılarlar, Cuma namazlarına giderler, bayram namazlarını kaçırmazlar, dinin gereği olan zekatlarını ince ayrıntılarına kadar hesaplayarak veren insanlardır. Ailem de ben hiçbir zaman dinin baskı aracı olarak kullanıldığını görmedim, namaz kılmaya teşvik edilirdim ama gençliğimde kılmadığımda da baskı altına alınmazdım. Herkesin dini kendine, yaptığı ibadetlerin sevabı da günahı da kendine düsturunu benimsemiş bir ailede büyüdüm. Elbette dedem, babam dini görevlerimi yerine getirdiğimde çok mutlu olurlardı. Rahmetli dedemin bir sözünü hiç unutmam mesela, sanırım liseye yeni başlamıştım. Şöyle demişti: Dinini seven vatanına da sever, vatanını seven dinini de sever. 5-6 sene öncesine kadar bunun üzerine hiç düşünmemiştim, fakat geç yaşlarda da olsa sonra bu sözü biraz kendi kendime sorguladım. Kendi kendime ülkemizde dine, kitaba, Allah'a inanmayan insanlar var, onlar dine inanmıyor diye ülkesini sevmiyor mu dedim. Tabi ki evmiyor anlamına gelmiyor. Dinle hiç alakası olmayıp ileri derecede milliyetçi insanlarda var. Benim yaşı 58'e geldi. Öğrenmenin yaşı yok derler ya şimdi ise dedemin sözünden farklı olarak şu düşüncedeyim: Aşırı milliyetçilik ile din

aslında yan yana gelmeyen şeyler. Bu anlamda kendimi vatanını seven ve dini de reddetmeyen bir milliyetçi olarak tanımlayabilirim (DG21).

Siyasi kimliğin oluşumu ile ilgili aynı soru il genel meclisi üyesine yöneltilmiş ve bu soruya şu şekilde cevap alınmıştır:

Ben kendimi milliyetçi olarak tanımlıyorum, ama aynı zamanda da demokratım. Yıllardır esnaflık yapıyorum bu şehirde. Esnaflıkla bu kimliğin ne alakası var dersen, inan bir ay birinden mal alıyorsam diğer ay aynı malı satan başkasından almaya çalışıyorum, memleketimdeki her insan kazansın istiyorum çünkü. Kendi kendime bazen düşünüyorum, aşırı milliyetçi olsam etrafımda bir sürü yabancı insan görüyorum, onları tamamıyla dışlamam gerek, ne dilini anlıyoruz ne yaşamlarını. Ben demokratım desem de aslında muhafazakarım da aslında. Milliyetçi-muhafazakar-demokratım aslında. Ama işte o yabancı dediğim insanların çok büyük kısmının da Müslüman olduklarını biliyorum. Aşırı milliyetçi duygularıyla onlara baktığımda onların yok olmasını istiyorum ama muhafazakar yanım ise kardeşlik duyguları ile onlarla bir arada yaşayabileceğim duygusunu yaşıyor. Çünkü din kardeşliği diyorum kendine kendime. Ha tabii Müslüman deyip de ülkemizi bu insanlarla doldurmak da uzun vadede toplumumuza, kültürümüze ve hatta belki dini duygularımıza bile zarar verebilir, ben bunu da istemem. Benim aşırı milliyetçi duygularımın önüne dini inançlarım, aşırı dini duyguların önüne de içimde yaşadığım milliyetçi hislerim geçiyor belki de (DG28)

Aynı soruya Kastamonu'da ilçe belediye meclis üyeliği ve ilçe belediye başkanlığı yapmış katılımcı ise şu cevabı vermiştir:

Siyasi kimliğimin oluşumu aile içinde gerçekleşti. Babam vefat edene kadar sürekli olarak Türk tarihi, Türkiye tarihi, darbeler ve yaşanan toplumsal olayları dinledim hep. Seçim sabahları babam erken uyanır askerlik vazifesini yapar gibi oy vermeye giderdi. Seçimden birkaç gün öncesinde ise eşi dostu dükkanına davet eder, seçimlerde hangi partiye oy vermeleri gerektiğine dair düşüncelerini söylerdi, kararsız olduğunu hissettiği arkadaşlarına ise senin baban böyle miydi, Mehmet amca olsa benimle aynı düşünürdü diye baskı bile yapardı. Ben de

çocuklarıma ve akrabalarıma benzer şeyleri yapıyorum, elbette kimseye zorla bir yere rey verdiremezsiniz ama ben bunu bir görev olarak biliyorum ve bazı telkinlerde bulunuyorum. Çocuklarıma da seçim gecelerinde Türkiye'nin eski zamanlarından bahsedip sandığa gittiklerinde anlattıklarımı düşünmelerini istiyorum. Siyasi kimliğime gelirsek ben kendimi açık bir şekilde muhafazakar olarak ifade ederim. Babam neyse ben de oyum (DG22).

Aynı soru kamuda çalışan katılımcıya yöneltilmiş ve şu şekilde cevaplanmıştır:

Ben demokrat kimliğe sahip bir seçmenim Nasıl ki bir çocuğun alışkanlıkları, yönelimleri aile içinde oluşup şekilleniyorsa siyasi kimlik de aile içinde şekillenir. Sonrasında bu elbette değişebilir, eğitim düzeyi, farklı şehirlerde yaşamak, adayların durumu bunu değiştirebilir. Ama temeldeki siyasi kimlik kesinlikle aile içinde şekillenmektedir. Bu anlamda oy tercihi de aile içinde şekillenir, çünkü kişinin ideolojisinin aileden geldiğine inanmaktayım. Tabii ki hacı dedelerin, babaların torunları kendilerinden çok farklı ideolojik görüşe sahip olabilir, ama bu kişilerin seçimlerde birden fazla kez babalarıyla aynı partiye oy verdiğiğine inanıyorum (DG1).

Yüz yüze görüşmelerde “Kendinizi siyasi kimlik olarak nasıl tanımlarsınız ve siyasi kimliğinizin nasıl oluştuğunu düşünüyorsunuz? Sorusunda katılımcıların çok büyük kısmı siyasi kimliğin aile içinde oluştuğunu, bu kimliğin aileden aktarım şeklinde geldiğini ve kendilerini de gelecek nesillere aktaran bunu bir görev sorumluluğu olarak ifade etmektedir.

Tablo 10. Katılımcı Bireylerin Oy Tercihine İlişkin Frekans Analizi Devamı

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
69. Yerel seçimlerde Kastamonu özelinde hatırlayabildiğiniz siyasi söylemler ya da vaatler nelerdir?	Kastamonu'nun büyükşehirler ile yarışacak düzeye gelmesi	125	25,0
	Kastamonu'ya daha çok yatırım yapılacağına dair söylemler	225	45,0
	Kastamonu'ya daha çok turist gelmesini sağlayacak söylemler/vaatler	80	16,0
	Kastamonu'ya iş imkanı sağlayacak yatırımların yapılacağına dair söylemler	70	14,0

70. Türkiye geneli düşünüldüğünde ulusal siyasette hatırlayabildiğiniz çarpıcı siyasi söylemler nelerdir?	Türkiye'nin dünya ülkeleri arasında olacağı	55	11,0
	Tam Bağımsız Türkiye	105	21,0
	Yeni Türkiye- Eski Türkiye karşılaştırılması	30	6,0
	Askeri vesayete dair söylemler	40	8,0
	AB'ye girilceğine dair söylemler	95	19,0
	Türk birliği söylemleri	30	6,0
	Türkiye'nin askeri olarak daha güçlü olacağı	55	11,0
	Türkiye'de terörün biteceği	45	9,0
	Türkiye'nin totaliter bir idare ile yönetildiği	45	9,0
71. Sosyal çevrenizi belirlerken sosyal çevrenizdeki insanların sizinle aynı siyasi görüşte olması sizin için önemli midir?	Evet	225	45,0
	Hayır	265	53,0
	Fikrim yok	10	2,0
72. Sizce Önümüzdeki 10 yıl içinde Türkiye'nin karşılaşılabileceği en önemli sorun nedir?"	Bölgesel sorunlar	120	24,0
	Ekonomik problemler	120	24,0
	Enerji sorunu	50	10,0
	Terör sorunu	80	16,0
	Komşu ülkelerle direkt problemler (Savaş vb)	45	9,0
	Tarım ve köy hayatının daha çok azalması	30	6,0
	Tahıl, buğday gibi temel gıda ürünlerinde dışa bağımlılığın artması	55	11,0
73. Sizce önümüzdeki 10 yıl içinde Türkiye'nin karşılaşılabileceği en olumlu gelişme nedir?	Türkiye'nin dünyada sözü geçen bir ülke olması	170	34,0
	Türkiye ekonomisinin güçlü olacağı	60	12,0
	Askeri ve ekonomik olarak bağımsızlık	60	12,0
	Teknolojik olarak Türkiye'nin daha ileri seviyede olması	35	7,0
	Türkiye'nin kendi bölgesinde en güçlü ülke olacağı	175	35,0
74. Sizce önümüzdeki 10 yıl içinde Kastamonu il merkezi özelinde Kastamonu'nun karşılabileceği en önemli sorun nedir?	Konut problemi	35	7,0
	Ulaşım problemi	50	10,0
	Çevre ve hava kirliliği	40	8,0
	Çok göç alması	160	32,0
	Çok göç vermesi	55	11,0
	Park ve bahçelerin azalması	55	11,0
	İş sahalarının azalması	105	21,0

Katılımcı bireyleri oy tercihi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 8'de verilmiştir. Yerel Seçimlerde Kastamonu'ya Yönelik En Önemli Beklentiler: Katılımcılar yerel seçimlerde Kastamonu'ya yönelik en önemli beklenti olarak %45,0 (n=225) halkın taleplerini dikkate alma, %25,0 (n=125) belediye hizmetlerini güçlendirme, %16,0 (n=80) temel problemleri çözme ve %14,0 (n=70) büyük projeler üretme olarak ifade etmiştir. Ulusal Siyasette En Etkileyici Söylemler: Katılımcıların ulusal siyasette en

çarpıcı bulduğu söylemler arasında %21,0 (n=105) “Tam Bağımsız Türkiye” ön plana çıkarken; %19,0 (n=95) Avrupa Birliği üyeliği, %11,0 (n=55) Türkiye’nin lider ülke olması, %11,0 (n=55) Türkiye’nin İslam dünyasında öncü rol oynaması, %9,0 (n=45) Türkiye’nin bölgesel gücü, %9,0 (n=45) Türkiye’nin batı ülkeleriyle ilişkileri, %8,0 (n=40) askerî ve vesayet sistemine karşı duruş, %6,0 (n=30) Türk birliği fikri ve %6,0 (n=30) Yeni Türkiye söylemi takip etmektedir. Sosyal Çevrenin Siyasi Görüşle Örtüşmesi: Katılımcıların %53,0’ü (n=265) sosyal çevresinin siyasi görüşleriyle örtüşmesini önemli bulmazken, %45,0’i (n=225) önemli bulunduğunu, %2,0’si (n=10) ise bu konuda fikri olmadığını ifade etmiştir. Türkiye’nin Karşı Karşıya Kalacağı En Büyük Sorunlar: Katılımcılar, Türkiye’nin önümüzdeki dönemde karşılaşılabilecek en önemli sorunlar arasında %24,0 (n=120) bölgesel çatışmaları, %24,0 (n=120) ekonomik sorunları, %16,0 (n=80) terör sorununu, %11,0 (n=55) tahıl ve buğday krizini, %10,0 (n=50) enerji sorunlarını, %9,0 (n=45) komşu ülkelerle yaşanabilecek gerilimleri ve %6,0 (n=30) tarım ve kırsal kalkınma sorunlarını sıralamıştır. Türkiye’deki En Olumlu Gelişmeler: Katılımcıların en olumlu bulduğu gelişmelerden %35,0’i (n=175) Türkiye’nin dünyada söz sahibi bir ülke hâline gelmesini, %34,0’ü (n=170) Türkiye’nin bölgesel güç olmasını belirtmiştir. Bunu %12,0 (n=60) ekonomik gelişmeler, %12,0 (n=60) askerî ve güvenlik gücü, %7,0 (n=35) teknolojik gelişmeler takip etmiştir. Kastamonu’da Önümüzdeki En Büyük Sorunlar: Katılımcılar Kastamonu özelinde karşı karşıya kalınabilecek en büyük sorunlar arasında %32,0 (n=160) çok göç alması, %21,0 (n=105) iş sahalarının yetersizliği, %11,0 (n=55) park ve bahçe eksikliği, %11,0 (n=55) çok göç vermesi, %10,0 (n=50) çevre ve halk sağlığı sorunları, %10,0 (n=50) ulaşım problemleri ve %7,0 (n=35) konut sorununu belirtmiştir.

Tablo 11. Katılımcı Bireylerin Oy Tercihine İlişkin Frekans Analizi Devamı

Değişkenler		Frekans (N=500)	Yüzde (%)
75. Sizce önümüzdeki 10 yıl içinde Kastamonu’nun karşılaşılabilecek en olumlu gelişme ne olabilir?"	Büyük fabrikaların açılması	55	11,0
	İş imkanlarının artması	65	13,0
	Çevre illere göre daha yaşanabilir bir kent olacağı	140	28,0
	daha çok yerli ve yabancı turiste ev sahipliği yapacak olması	50	10,0
	Kültürel yapısını koruması	190	38,0
76. Sizce yerel siyasetin ihtiyaçları mı ulusal siyasete yön vermektedir, yoksa ulusal siyasetin ihtiyaçları mı yerel siyasetin hizmetlerine yön vermektedir?	Ulusal siyasi ihtiyaçlar yerel siyaseti etkilemektedir.	260	52,0
	Yerel ihtiyaçlar ulusal siyasete yön vermektedir.	115	23,0

	Fikrim yok.	125	25,0
77. Yerel yönetimlerin güçlenmesi, ulusal siyasetin üzerinde baskı kurmasının önündeki en büyük engeller sizce nelerdir?	Ekonomik yetersizlik	130	26,0
	Siyasetçilerin etkin rol oynamaması	45	9,0
	Yerelde iç çekişmelerin olması	30	6,0
	Ulusal konuların yerel konulardan önce gelmesi	180	36,0
	Ulusal siyaseti etkileyecek projelerin geliştirilememesi	60	12,0
	fikrim yok	55	11,0
78. Geçmiş dönemlerde bir siyasi partinin örgütlerinde yer aldınız mı?	Evet	180	36,0
	Hayır	320	64,0
79. Geçmiş dönemlerde ya da bugün herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliğiniz var mı?"	Evet	215	43,0
	Hayır	285	57,0
80. Yerel yönetimlerde belediye dışındaki kurum ve kuruluşların faaliyetleri hakkında bilgi sahibi misiniz?	Evet	180	36,0
	Hayır	300	60,0
	Fikrim yok	20	4,0
81. Kastamonu'da doğmak, Kastamonu'da büyüme ya da Kastamonulu olmak sizin için ne ifade etmektedir?	Anadolulu olmak	145	29,0
	Muhafazakar olmak	75	15,0
	İleri görüşlü olmak	40	8,0
	Milliyetçi olmak	35	7,0
	Dindar olmak	60	12,0
	Cumhuriyetçi olmak	60	12,0
	Atatürkçü olmak	20	4,0
	Fikrim yok	65	13,0

Katılımcı bireyleri oy tercihi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 9'da verilmiştir. Kastamonu'nun Geri Kalma Nedenleri: Katılımcıların %38,0'ı (n=190) Kastamonu'nun geri kalmış olmasını kültürel yapıya, %28,0'ı (n=140) çevre illere kıyasla daha az yatırım almasına, %13,0'ü (n=65) iş imkânlarının yetersizliğine, %11,0'i (n=55) büyük sanayi yatırımlarının eksikliğine ve %10,0'u (n=50) çevre illere olan göçün fazlalığına bağlamaktadır. Ulusal Siyasetin Yerel Siyaseti Yönlendirme Düzeyi: Katılımcıların %52,0'si (n=260) yerel siyasetin ulusal siyasetten etkilendiğini düşünmektedir. %23,0'ü (n=115) yerel ihtiyaçların belirleyici olduğunu, %25,0'i (n=125) ise bu konuda fikir belirtmemiştir. Yerel Yönetimlerin Güçlenmesinin Önündeki Engeller: Katılımcıların %36,0'sı (n=180) ulusal konuların ön plana çıkmasının, %26,0'sı (n=130) ekonomik yetersizliklerin, %12,0'si (n=60) ulusal siyasetin etkisinin, %9,0'u (n=45) siyasetçilerin yaklaşımının, %6,0'sı (n=30) yerel yönetimlerin iç dinamiklerinin bu süreci engellediğini ifade etmiştir. %11,0'i (n=55) ise bu konuda kararsızdır. Geçmişte Siyasi Parti Örgütlerine Katılım: Katılımcıların %36,0'sı (n=180) geçmişte siyasi parti örgütlerinde görev aldığını, %64,0'ü (n=320) ise almadığını belirtmiştir. Geçmişte Sivil Toplum Kuruluşlarına Katılım: Sivil toplum kuruluşlarında aktif olarak görev aldığını belirten katılımcı oranı %43,0 (n=215), görev almadığını belirtenler ise %57,0 (n=285)'tir.

Belediyeden Bağımsız Kurumların Faaliyetlerinden Haberdarlık: Katılımcıların %36,0'sı (n=180) belediyeden bağımsız kurumların faaliyetlerinden haberdar olduğunu, %60,0'ı (n=300) haberdar olmadığını, %4,0'ü (n=20) ise bu konuda fikir belirtmediğini ifade etmiştir. Kastamonulu Olmanın Anlamı: Katılımcıların Kastamonulu olmanın anlamına dair görüşleri şu şekilde dağılmıştır: %29,0 (n=145) Anadolulu olmak, %15,0 (n=75) muhafazakâr kimlik, %13,0 (n=65) kararsız, %12,0 (n=60) dindarlık, %12,0 (n=60) cumhuriyetçilik, %8,0 (n=40) ileri görüşlülük, %7,0 (n=35) milliyetçilik ve %4,0 (n=20) Atatürkçülük.

Tablo 12. Katılımcıların Medeni Durumları ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki

Değişkenler		8. Medeni Durumunuz:				
		Evli	Bekar	Ki kare	p	
9. Tahsil durumunuz:	Okur-yazar	f	25	25	45,179	0,000**
		%	50,0%	50,0%		
	İlköğretim	f	50	5		
		%	90,9%	9,1%		
	Lise ve dengi	f	140	50		
		%	73,7%	26,3%		
	Üniversite	f	75	45		
%		62,5%	37,5%			
Üniversite ve üzeri	f	15	15			
	%	50,0%	50,0%			
Öğrenim devam ediyor	f	50	5			
	%	90,9%	9,1%			
10. Mesleki Durumunuz:	Emekli	f	15	5	60,776	0,001**
		%	75,0%	25,0%		
	Ev Hanımı	f	15	10		
		%	60,0%	40,0%		
	Esnaf	f	115	15		
		%	88,5%	11,5%		
	İşçi	f	25	0		
		%	100,0%	0,0%		
	Memur	f	45	40		
		%	52,9%	47,1%		
	Profesyonel Meslek (Avukat, Dr. Vd)	f	65	30		
		%	68,4%	31,6%		
İşadamı, girişimci	f	20	15			
	%	57,1%	42,9%			
Öğrenci	f	10	15			
	%	40,0%	60,0%			
İşsiz	f	20	5			
	%	80,0%	20,0%			
Diğer	f	25	10			
	%	71,4%	28,6%			
11. Aşağıdaki tanımlardan hangisini kendinize yakın görüyorsunuz?	T.C. Vatandaşı	f	15	15	73,811	0,000**
		%	50,0%	50,0%		
	Müslüman	f	10	10		
		%	50,0%	50,0%		

Muhafazakar	f	95	45
	%	67,9%	32,1%
Milliyetçi	f	15	15
	%	50,0%	50,0%
Milliyetçi- Muhafazakar	f	100	20
	%	83,3%	16,7%
Sağcı	f	105	20
	%	84,0%	16,0%
Solcu	f	0	5
	%	0,0%	100,0%
Sosyal Demokrat	f	0	10
	%	0,0%	100,0%
Sosyal Roller	f	15	5
	%	75,0%	25,0%

**p<0,01, *p<0,05

Katılımcıların medeni durumları ile bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkilere dair bulgular Tablo 10’da sunulmuştur. Araştırma kapsamında, tahsil durumu ile medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,01$). Özellikle ilköğretim mezunu bireylerin %90,9’unun evli olduğu, öğrenim hayatına devam eden bireylerin ise yine %90,9’unun evli olduğu görülmektedir. Lise mezunları arasında da evlilik oranı yüksekken (%73,7), üniversite ve üzeri eğitim seviyelerinde evli ve bekar bireylerin oranı birbirine daha yakındır. Bu durum, eğitim düzeyi ile evlilik arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymakta; ancak daha yüksek tahsil seviyelerinde evlilik oranının görece azaldığını düşündürmektedir. Meslek durumu ile medeni durum arasında da anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,01$). Evli bireyler çoğunlukla esnaf (%88,5), işçi (%100), profesyonel meslek sahibi (%68,4) ve emekli (%75) kategorilerinde yoğunlaşmaktadır. Buna karşılık, bekar bireylerin daha çok öğrenci (%60) ve işsiz (%20) kategorilerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca memur ve işadamlı/girişimci gruplarında da evli bireylerin oranı daha yüksektir. Bu bulgular, evliliğin daha çok istikrarlı mesleki pozisyonlarda bulunan bireyler arasında tercih edildiğini göstermektedir. Katılımcıların kendilerini tanımladıkları kimlik ile medeni durumları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($p<0,01$). Evli bireyler arasında muhafazakâr (%67,9), milliyetçi-muhafazakâr (%83,3) ve sağcı (%84,0) kimliklere yakınlık daha yüksekken; bekar bireylerin ise özellikle solcu (%100) ve sosyal demokrat (%100) kimlikleri daha fazla benimsedikleri görülmektedir. Milliyetçi, T.C. vatandaşı ya da Müslüman kimliklerde ise evli ve bekar bireyler arasında belirgin bir fark

bulunmamaktadır. Bu durum, medeni durum ile siyasal/kültürel kimlik tercihleri arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 13. Katılımcıların Medeni Durumları ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki

Değişkenler		8. Medeni Durumunuz:		Ki kare	p	
			Evli			Bekar
12. Türkiye'nin ve Kastamonu'nun siyasi gündemini nereden öğrenirsiniz?	Yerel Gazete	f	75	40	10,396	0,167
		%	65,2%	34,8%		
	Ulusal Gazete	f	30	15		
		%	66,7%	33,3%		
	Televizyon	f	30	5		
		%	85,7%	14,3%		
	Arkadaş ortamı	f	40	10		
		%	80,0%	20,0%		
	Arkadaş çevresi	f	15	5		
		%	75,0%	25,0%		
13. Şu an oturduğunuz eviniz ile ilgili durumunuz nedir?	Kahvene	f	40	15	44,803	0,000**
		%	72,7%	27,3%		
	Sosyal medya (Twitter, Instagram, Facebook)	f	90	45		
		%	66,7%	33,3%		
	İnternet Haber Siteleri	f	35	10		
		%	77,8%	22,2%		
	Ev sahibiyim	f	185	65		
		%	74,0%	26,0%		
	Kiracıyım	f	105	35		
		%	75,0%	25,0%		
17. Herhangi bir sivil toplum örgütü veya siyasi parti üyeliğiniz var mı?	Lojman	f	15	30	18,261	0,005**
		%	33,3%	66,7%		
	Kredili ev sahibiyim	f	25	15		
		%	62,5%	37,5%		
	Diğer	f	25	0		
		%	100,0%	0,0%		
	HAYIR, hiçbir üyeliğim yok ve hiçbir faaliyete katılmıyorum	f	155	50		
		%	75,6%	24,4%		
	HAYIR, hiçbir üyeliğim yok ama bazı faaliyetlere katılıyorum.	f	30	30		
		%	50,0%	50,0%		
EVET, sivil toplum kuruluşu üyeliğim var ve faaliyetlere katılıyorum	f	30	10			
	%	75,0%	25,0%			
EVET, sivil toplum kuruluşu üyeliğim var ama faaliyetlere katılmıyorum	f	25	10			
	%	71,4%	28,6%			
EVET, siyasi parti üyeliğim var ve faaliyetlere katılıyorum.	f	50	25			
	%	66,7%	33,3%			
	f	25	5			

	EVET, siyasi parti üyeliğim var ama faaliyetlere katılmıyorum	%	83,3%	16,7%		
	Diğer	f	40	15		
		%	72,7%	27,3%		
18. Sizce Türkiye'nin en önemli sorunları nedir? (3 Tane Seçiniz) (Önem sırasına göre)	Yoksulluk	f	95	20	35,489	0,138
		%	82,6%	17,4%		
	İşsizlik	f	65	40		
		%	61,9%	38,1%		
	Ekonomik Sorunlar	f	60	35		
		%	63,2%	36,8%		
	Etnik Sorunlar	f	10	0		
		%	100,0%	0,0%		
	Politik Yapı	f	30	5		
		%	85,7%	14,3%		
	Dini Farklılıklar	f	30	5		
		%	85,7%	14,3%		
Terör Sorunu	f	20	15			
	%	57,1%	42,9%			
Eğitim	f	25	20			
	%	55,6%	44,4%			
Sağlık	f	20	5			
	%	80,0%	20,0%			
19. Gelecekle ilgili beklentileriniz aşağıdakilerden hangileridir? (Sırasıyla belirtiniz-3 Seçenek)	İyi bir iş ve gelir	f	30	10	60,924	0,002**
		%	75,0%	25,0%		
	Ev sahibi olmak	f	10	10		
		%	50,0%	50,0%		
	Sağlıklı bir yaşam	f	65	5		
		%	92,9%	7,1%		
	Aile kurmak	f	25	15		
		%	62,5%	37,5%		
	İşimde yükselmek	f	30	5		
		%	85,7%	14,3%		
	Hiçbir beklentim yok...	f	20	0		
		%	100,0%	0,0%		
	Başka bir şehirde yaşamak	f	30	10		
		%	75,0%	25,0%		
	Başka bir ülkede yaşamak	f	10	15		
		%	40,0%	60,0%		
	Zengin olmak	f	15	15		
		%	50,0%	50,0%		
Sakin bir yaşam	f	25	15			
	%	62,5%	37,5%			
Daha fazla seyahat edebilmek	f	30	10			
	%	75,0%	25,0%			
Kendi işimi kurmak	f	20	5			
	%	80,0%	20,0%			
Şu anki yaşantımı sürdürmek	f	35	20			
	%	63,6%	36,4%			
Diğer	f	10	10			
	%	50,0%	50,0%			

**p<0,01, *p<0,05

Katılımcıların medeni durumları ile bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkilere dair bulgular Tablo 11’de sunulmuştur. Katılımcıların Türkiye ve Kastamonu’nun siyasi gündemini takip ettikleri kaynaklar ile medeni durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Hem evli hem de bekar bireyler, haberleri en çok televizyon, sosyal medya, yerel ve ulusal gazeteler gibi kanallardan takip ettiklerini belirtmiştir. Bu sonuç, bilgi kaynaklarının medeni durumdan bağımsız olarak benzer şekilde tercih edildiğini göstermektedir. Ev durumu ile medeni durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,01$). Evli bireylerin büyük çoğunluğu ev sahibi (%74,0) ya da kiracı (%75,0) iken, bekar bireylerin daha çok lojmanda (%66,7) yaşadığı tespit edilmiştir. Bu durum, evli bireylerin konut sahibi olma ya da kirada yaşama eğiliminin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Herhangi bir sivil toplum kuruluşu ya da siyasi parti üyeliği ile medeni durum arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p<0,01$). Evli bireylerin önemli bir kısmı hiçbir faaliyete katılmadığını belirtirken, bekar bireylerin sivil ya da siyasi alanlarda daha fazla yer aldıkları görülmektedir. Özellikle siyasi faaliyete katıldığını belirten bireylerde, bekar oranının daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye’nin en önemli sorunu olarak görülen konular ile medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Tüm katılımcılar için işsizlik, yoksulluk, ekonomik sorunlar ve terör gibi konular öne çıkmaktadır. Evli ve bekar bireylerin öncelikli gördükleri sorunlar arasında belirgin farklar bulunmamaktadır. Geleceğe dair beklentiler ile medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,01$). Evli bireyler daha çok iyi bir iş sahibi olmak, sağlıklı bir yaşam sürmek ve aile kurmak gibi hedefleri ön planda tutarken; bekar bireyler ise farklı şehir ya da ülkelerde yaşamak, zengin olmak, kendi işini kurmak veya daha fazla özgürlük gibi bireysel hedeflere öncelik vermektedir. Ayrıca bekar bireyler arasında “şu anki yaşam tarzımı sürdürmek” gibi cevaplar da dikkat çekmektedir.

Tablo 14. Katılımcıların Kastamonu'nun Kültürel, Sosyal Ve Ekonomik Olarak Gelişmesi İçin Yerel Siyasi Kurumların Mı Yoksa Ulusal Siyasi Kurumların Mı Daha Önemli Olduğunu Düşüncesi Ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki

			21. Kastamonu'nun kültürel, sosyal ve ekonomik olarak gelişmesi için yerel siyasi kurumların mı yoksa ulusal siyasi kurumların mı daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz?			
			Ulusal siyasi kurumlar (Cumhurbaşkanlığı , bakanlıklar vd)	Yerel Siyasi Kurumlar (Belediye, sivil toplum örgütü, dernek ve vakıflar)	Ki kare	p
24. Kastamonu'nun bu sorunlarını sizce kim çözer ya da çözmelidir?	Devlet	f	95	45	40,700	0,000* *
		%	67,9%	32,1%		
	Valilik	f	35	20		
		%	63,6%	36,4%		
	Belediye	f	140	55		
		%	71,8%	28,2%		
	Muhtarlık	f	40	5		
		%	88,9%	11,1%		
	Halk	f	15	0		
		%	100,0%	0,0%		
	Hepsi Birlikte	f	5	10		
		%	33,3%	66,7%		
	Diğer	f	35	0		
		%	100,0%	0,0%		
25. Son 10 yılda Kastamonu'da gözlemlediğiniz en önemli değişim nedir?	Nüfus artışı	f	80	15	56,485	0,000* *
		%	84,2%	15,8%		
	Çarpık kentleşme	f	95	35		
		%	73,1%	26,9%		
	Mülteci sayısı artışı	f	5	20		
		%	20,0%	80,0%		
	Suç oranı artışı	f	15	0		
		%	100,0%	0,0%		
	Konut sayısının artması	f	15	5		
		%	75,0%	25,0%		
	Park ve bahçe sayısı artışı	f	10	5		
		%	66,7%	33,3%		
	Belediye hizmetlerinin artışı	f	10	0		
		%	100,0%	0,0%		
	Spor ve sosyal yaşam yerlerinin artması	f	25	15		
		%	62,5%	37,5%		
	İnsanların kazancının yükselmesi	f	5	5		
		%	50,0%	50,0%		
Önemli olarak değerlendirecek bir	f	105	35			
	%	75,0%	25,0%			

	gelişme yoktur					
54. Milletvekili seçimlerinde oy kullanırken kişiye mi partiye mi oy verirsiniz?	Kişiyeye Görey	f	155	30	17,326	0,000* *
		%	83,8%	16,2%		
	Partiye Görey	f	210	105		
		%	66,7%	33,3%		
55. Yerel seçimlerde oy kullanırken kişiye mi partiye mi oy verirsiniz?	Kişiyeye Görey	f	260	100	0,395	0,530
		%	72,2%	27,8%		
	Partiye Görey	f	105	35		
		%	75,0%	25,0%		
56. Kişisel siyasi görüşünüzün nerede şekillendiğini düşünüyorsunuz?	Aile içinde	f	210	50	20,922	0,000* *
		%	80,8%	19,2%		
	Arkadaş çevresinde	f	75	50		
		%	60,0%	40,0%		
	Medyadan	f	55	20		
		%	73,3%	26,7%		
	Diğery	f	25	15		
		%	62,5%	37,5%		
57. Siyasi görüşün diğery gelenekler gibi aile içinde büyüklerden küçüklere aktarıldığını düşünüyor musunuz?	Evet	f	240	65	14,140	0,001* *
		%	78,7%	21,3%		
	Hayır	f	80	50		
		%	61,5%	38,5%		
	Fikrim yok	f	45	20		
		%	69,2%	30,8%		
61. Bir bütün olarak düşündüğünüze 2023 seçimlerinde sizin oy tercihinizi belirleyecek en önemli 3 faktör nedir?	İdeoloji	f	30	10	22,106	0,001* *
		%	75,0%	25,0%		
	Hizmet	f	25	20		
		%	55,6%	44,4%		
	Büyük projeler	f	60	15		
		%	80,0%	20,0%		
	Ekonomik problemler	f	100	25		
		%	80,0%	20,0%		
	Adayların söylemleri	f	70	20		
		%	77,8%	22,2%		
	Adaylara olan inanç	f	15	15		
		%	50,0%	50,0%		
Adayların seçim sürecinde ve öncesinde halkla olan ilişkisi	f	65	30			
	%	68,4%	31,6%			
**p<0,01, *p<0,05						

Katılımcıların Kastamonu'nun gelişimi için önemli gördüğü siyasi kurum türü ile diğery değişkenler arasındaki ilişki Tablo 11'de verilmiştir. Kastamonu'daki sorunları kimin çözmesi gerektiği sorusu ile tercih edilen siyasi kurum arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (p<0,01). Ulusal siyasi kurumları önemli bulan katılımcılar, sorunların

çözümünde en çok "devlet" ve "belediyeyi etkili görmektedir. Yerel siyasi kurumları önemseyenler ise daha çok "halk" ve "hepsi birlikte" gibi katılımcı çözüm yollarına yönelmiştir. Son 10 yılda Kastamonu'da gözlemlenen değişimler ile siyasi kurum tercihi arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<0,01$). Ulusal kurumları öne çıkaranlar "nüfus artışı", "çarpık kentleşme" ve "hizmet artışı" gibi gelişmeleri vurgulamıştır. Yerel kurumları önemli bulanlar ise "mülteci sayısı artışı" ve "spor-sosyal yaşam alanlarının artışı" gibi daha sosyo-kültürel gözlemleri öne çıkarmıştır. Milletvekili seçimlerinde oy verme kriteri ile siyasi kurum tercihi arasında anlamlı ilişki vardır ($p<0,01$). Ulusal siyasi kurumları önemseyenlerin büyük bölümü "kişiye göre" oy verme eğilimindedir. Yerel seçimlerde oy verirken kişi mi yoksa parti mi önemli sorusu ile kurum tercihi arasında anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Hem ulusal hem de yerel kurumları önemseyen bireyler benzer şekilde "kişiye göre" oy verme eğilimindedir. Siyasi görüşün şekillendiği yer ile kurum tercihi arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0,01$). Ulusal siyasi kurumları önemseyen bireylerin çoğu siyasi görüşlerinin "aile içinde" şekillendiğini belirtmiştir. Yerel kurumları önemseyenler ise "arkadaş çevresi" ve "medya" gibi daha sosyal kaynakları vurgulamıştır. Siyasi görüşlerin kuşaktan kuşağa aktarımı hakkındaki görüş ile kurum tercihi arasında anlamlı ilişki vardır ($p<0,01$). Ulusal kurumları önemseyenler siyasi görüşlerin aile içinde aktarıldığını daha fazla düşünmektedir. Yerel kurumları önemseyen bireyler bu fikre daha mesafelidir. 2023 seçiminde oy tercihini etkileyen temel faktörler ile siyasi kurum tercihi arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,01$). Ulusal siyasi kurumları önemseyenler daha çok "ideoloji", "büyük projeler", "ekonomik problemler" ve "adayların söylemleri" gibi makro düzeydeki etkenleri belirtmiştir. Yerel kurumları önemseyen bireyler ise "hizmet" ve "aday-halk ilişkisi" gibi yerel ve pratik kriterleri ön planda tutmuştur.

Yüz yüze yapılan görüşmelerde ise katılımcılara "Sizin için ulusal siyaset mi daha önemli yoksa yerel siyaset mi daha önemlidir? Nedeni nedir?" sorusuna 1980 ihtilali sonrasında Kastamonu merkezde belediye başkanlığı yapmış katılımcı şu şekilde cevaplamıştır:

Yerel siyasetin içinde yer almış bir kişi olarak ulusal siyasetin tabii ki daha önemli olduğu bilincindeyim. Aslında her ikisi de birbiri ile ilişkilidir. Ulusal siyaset, ekonomik olarak ne kadar güçlü ise yerel siyasete de etkisi o kadar çok olur. Tabii bizim zamanlarımızda şimdiki gibi illere bu kadar ödenek

ayrılmıyordu, bizler kendi kaynaklarımızı kendimiz bulmak durumunda kalıyorduk. Belediye başkanlığı yapmak çok zor bir görev. Seçimde dönemlerinde hem vaatlerde bulunuyorsunuz hem de o vaatleri gerçekleştirmek için çaba gösteriyorsunuz, bir de önceki dönemlerden kalan borçları ödemekle yükümlüsünüz. Ben 1984-1989 yılları arasında yerel siyasetin içinde bulundum, yani belediye başkanlığı yaptım. Dönemin iktidar partisinden belediye başkanlığına seçildim. Tabi, iktidar partisinin bir belediye başkanı olarak seçilmiş olmam ulusal siyaset de güçlü olan iktidardan daha çok destek alabilmem demektir. Burada da yanlış anlaşılmasın, şimdi verilen desteklerin yanında bizim aldığımız çok azdı. Fakat önemli olan desteğin az da olsa çok da olsa gerçekten vatandaşın yararına harcanıp harcanmadığı. Burada halkın çoğunluğunun menfaati göz önünde bulundurulmalı, şehire nefes aldırarak şeyler için projeler geliştirilmeli. Ulusal siyaset işte burada bu projelere destek vermesi açısından çok önemlidir (DG7).

Kastamonu merkezde belediye başkanlığı yapan katılımcının yanıtı proje odaklı yerel siyaset de ulusal siyasetin (iktidarın) destek vermesini önemli bir koşul olarak öne çıkarmaktadır. Aynı katılımcı bu sorunun cevabına şöyle devam etmekte olup ulusal siyasetin içinde yer alan milletvekillerinin bu projeleri desteklemesinin önemini şöyle dile getirmektedir:

Sizin bu projeleri Ankara'ya taşımanız, projenin önemini Ankara'ya iyi anlatabilmeniz önemlidir. Elbette bunu yaparken ulusal siyasetin içinde yer alan il milletvekilleri ile iş birliği içinde olursanız eliniz daha da kuvvetli olur. Fakat bizim Kastamonu'da ulusal siyasetçi ile yerel siyasetçi görünmez bir rekabet içindedir, bu geçmişte de böyle bugün de böyle. Bir de üzerine şehirdeki bürokratlar ile siyasilerin çekişmelerinin eklendiğini düşünün. Bir ay da tamamlanabilecek bir iş belediye başkanlığı süresince bile bitmez olur. Kendi memleketinden seçilerek ulusal siyaset yapan kişiler yerel siyasetin, yerel siyasetçinin ise ulusal siyasetin önemini kavraması son derece önemlidir. Yerel siyaset demek, şehrin kalkınması ve gelişmesi demektir. Ulusal siyasetin güçlü olması ise hem ülkenin bütününe hem de yerel siyaseti etkileyecektir. Fakat

şöyle bir gerçek var, Türkiye'nin kendisi kötü bir durum içindeyse bizim önümüze Kastamonu'yu altın tepsi de sunsalar ne olur? (DG10).

Yerel siyasetin içinde bulunan bir kişinin buradaki en önemli vurgusu ulusal siyasetin içinde yer alan politikacılar ile yerel siyasetin içinde yer alan politikacıların iş birliği içinde olması gereğidir. Katılımcı yerel siyasetin içinde yer alıp yerel siyasetin önemine vurgu yapması dikkat çekerken diğer yandan son cümlesi ile ulusal siyasetin, ülkenin genel durumunun aslında çok daha önemli olduğuna dair yaptığı vurgudur.

Yüz yüze yapılan görüşmelerde ise katılımcılara “Sizin için ulusal siyaset mi daha önemli yoksa yerel siyaset mi daha önemlidir? Nedeni nedir?” sorusuna daha önceki yıllarda il genel meclisi üyesi olarak görev alan katılımcı ise şu şekilde cevaplamıştır:

Her ikisinin de güçlü ve önemli olması gerekiyor. Aslında bir şehir de yapılacak orta büyüklükteki bir proje ya da iş için illa ulusal hükümetin desteğine ihtiyaç yoktur. Belediyenin bütçesi, valiliğin bütçesi ortak ölçekli projeleri hayata geçirmek için yeterlidir. Hatta şehrin ileri gelen iş adamları da bu projelere destek verirse ulusal siyasetin karmaşık bürokrasisiyle uğraşmaya gerek kalmaz. Ama Kastamonu gibi küçük Anadolu şehirlerinde bu mekanizmalar büyükşehirlerdeki gibi işlemiyor. Yerel siyasi kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları proje üretmekte hatta siyaset üretmekte yetersiz. Sundukları projelerinde şehre ne kadar faydalı olduğu tartışılır. Hal böyle olunca ulusal siyasetin uygun gördüğü, iktidarın yaptığı projeler faaliyete geçiyor, yerel siyaset de onlara boyun eğmek durumunda kalıyor (DG27).

İl genel meclisi eski üyesinin bu soruya verdiği cevapta ise şehrin ileri gelenlerinin, sermayedarlarının yerel siyasetin içinde olması durumunda yerel siyasetin ulusal siyasetten biraz daha bağımsız hale gelebileceği fikrini çıkarmak mümkündür.

Yüz yüze yapılan görüşmelerde aynı soruya eski dönemlerde STK Başkanı olarak yer almış katılımcı ise şu cevabı vermiştir:

Avrupa Birliği'ne giriş sürecinin hızlanması ile birlikte yerel siyasetin güçlenmesi ve güçlendirilmesi adına iktidar bir çok adım atmıştır. O dönemde hem STK'lar ön plana çıkmış hem de yerel siyasi mekanizmaların daha etkin

çalışması amaçlanmıştır. Bu amaçlar aslında belirli bir dönem için sonuca ulaştı diyebilirim. Yerel mekanizmaların güçlenmesi için AB birçok projeye destek ve hibe verdi. Biz Kastamonu olarak bundan ne kadar faydalandık, tartışma konusu. Bence, güçlenme aşamasında olan yerel yönetimler cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesi ile birlikte güç kaybı yaşadı. Tekrar merkezileşme kendini hissettirdi. Ama bu dönemin şartları değerlendirildiğinde devletin bekası için, kontrol için gerekliydi diye düşünüyorum. Fakat yerel yönetimlerin özerkliği bir anlamda kayboldu ve merkezileşme başladı. Elbette bunun bir nedeni de Doğu'daki terör problemi. Yerel yönetimlerin özer haline gelmesi, Güneydoğu'da sıkça dile getirilen bir konuydu. Terörün o bölgelerde devam etmesi, yerel yönetimlerin güçlenmesi anlamında merkezi hükümeti tedirgin etmiştir. O bölgelerde kaybedilen belediyelerde devletin çıkarlarına ters faaliyetlerin olmasının saptanması elbette ki iktidarın yerel siyaseti güçlendirme politikasından geri adım attırmasıdır (DG39).

Katılımcı burada ulusal siyasetin kararlarının yerel siyaseti ve yerel siyaset politikalarını hızlıca etkilediğine dikkat çekmektedir. Başka bir deyişle ulusal siyasetin kararları yerel siyasetin kararlarını ve yerel siyasetin gidişatını hızlı bir şekilde dönüştürebilmektedir. Yerel siyasetin ulusal siyasetten daha önemli bir hale gelememesinin nedenini de katılımcı şöyle aktarmaktadır:

Yerel yönetimlerin yeterince gelişmemesinin bir nedeni de siyasetteki akrabalık ilişkileridir. Liyakat değil de makamları akrabalar ve arkadaşlar getirilmektedir. Bunun a ya da b partisiyle de bir alakası söz konusu değildir, anlayış kötü. Belediye başkanlığını a partisi kazansa bile eğer yerel siyasete bir faydası olacaksa b partisinden de birisi Kent Konseyi'ne başkan olabilmeli. Fakat burada bile aslında farklı bir partiden olsa bile bu kişi yine bir arkadaşlık-akrabalık ilişkisi ortaya çıkabiliyor. Bunun nedeni de bu yakın ilişkiler siyaset içinde ayak bağı olmanın önüne geçiyor. Tabii ki bu da şehrin, yerel siyasetin gelişmesinin önündeki en büyük engel, böyle olunca da ulusal siyasetin politikalarının dışında pek çıkamıyor, bel bağlamak zorunda kalıyoruz (DG55).

Katılımcının buradaki görüşlerinden yola çıkarak yerel siyasetin kendi içinde ulusal siyasetle yarışacak düzeyde bir öneminin olduğu fakat yerel siyaset mekanizmasının içindeki tercihlerin, akraba ve arkadaşlık ilişkilerinin yerel siyasetin gelişiminin önündeki en büyük engel olduğu ortaya çıkmaktadır.

Aynı soru bir kamu çalışanına yönlendirilmiş ve kamu çalışanı ise bu soruyu şu şekilde yanıtlamıştır:

Bu soru benim için kamuda çalışan biri için tartışmaya son derece kapalıdır. Açıkça ulusal siyasetin çok daha önemli olduğunu söyleyebilirim. Yerel siyaset hiçbir zaman ülkenin genel dinamiklerinden ayrılamaz. Örneğin, ülkenin ekonomik durumu kötüye giderken herhangi bir şehirde büyük kararlar, büyük projeler faaliyete geçirilemez. Ülkenin ekonomisi iyiye giderken de merkezi iktidarın vizyonunda yerel siyasetçiler seçilemezse yerel siyaset gelişemez. Ben kamu çalışanı olarak maaşımı devletten alıyorum, devleti kim yönetiyor iktidar, yani ulusal siyaset. Hangi kamu çalışanına sorarsan bu soruyu aynı cevabı alacağından şüphem yok (DG4).

Yüz yüze yapılan görüşmeler içinde kamu çalışanı olan katılımcı net bir şekilde ulusal siyasetin yerel siyasetten çok daha önemli olduğuna vurgu yaparak devletin uluslarda ve yerelde kamu kurumlarındaki gücüne dikkat çekmiştir.

Tablo 15. Katılımcıların Ulusal ve Yerel Seçim Dönemlerinde Adayların Gerçekleştirdiği Propaganda Söylemlerini Gerçekçi ve Uygulanabilir Bulma Durumu ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki

		68. Ulusal ve yerel seçim dönemlerinde adayların gerçekleştirdiği propaganda söylemlerini gerçekçi ve uygulanabilir buluyor musunuz?"					Ki kare	p
		Evet	Hayır	Fikrim yok				
69. Yerel seçimlerde Kastamonu özelinde hatırlayabildiğiniz siyasi söylemler ya da vaatler nelerdir?	Kastamonu'nun büyükşehirler ile yarışacak düzeye gelmesi	f	95	25	5	56,483	0,000*	
		%	76,0%	20,0%	4,0%			
	Kastamonu'ya daha çok yatırım yapılacağına dair söylemler	f	120	80	25			
		%	53,3%	35,6%	11,1%			
	Kastamonu'ya daha çok turist gelmesini	f	70	0	10			
		%	87,5%	0,0%	12,5%			

	sağlayacak söylemler/vaatler							
	f	%						
	Kastamonu'ya iş imkanı sağlayacak yatırımların yapılacağına dair söylemler	55	78,6%	10	14,3%	5	7,1%	
70. Türkiye geneli düşünüldüğünde ulusal siyasette hatırlayabildiğiniz çarpıcı siyasi söylemler nelerdir?	Türkiye'nin dünya ülkeleri arasında olacağı	30	54,5%	25	45,5%	0	0,0%	
	Tam Bağımsız Türkiye	75	71,4%	15	14,3%	15	14,3%	
	Yeni Türkiye- Eski Türkiye karşılaştırılması	25	83,3%	0	0,0%	5	16,7%	
	Askeri vesayete dair söylemler	35	87,5%	5	12,5%	0	0,0%	
	AB'ye girilceğine dair söylemler	60	63,2%	30	31,6%	5	5,3%	
	Türk birliği söylemleri	30	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	
	Türkiye'nin askeri olarak daha güçlü olacağı	25	45,5%	15	27,3%	15	27,3%	
	Türkiye'de terörün biteceği	30	66,7%	15	33,3%	0	0,0%	
	Türkiye'nin totaliter bir idare ile yönetildiği	30	66,7%	10	22,2%	5	11,1%	

**p<0,01, *p<0,05

Katılımcıların seçim dönemlerinde propaganda söylemlerini değerlendirme durumları ve diğer değişkenler arasındaki ilişki Tablo 12'de verilmiştir. Ulusal ve yerel seçim dönemlerinde adayların gerçekleştirdiği propaganda söylemlerinin gerçekçi ve uygulanabilir bulunup bulunmadığı ile diğer değişkenler arasında anlamlı farklar gözlemlenmiştir ($p<0,01$). Katılımcıların büyük çoğunluğu (%76,0) bu söylemleri gerçekçi bulduğunu ifade ederken, %20,0'i gerçekçi bulmadığını, %4,0'ı ise bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir. Yerel seçimlerde Kastamonu özelinde hatırlanan vaatler ile propaganda söylemlerine ilişkin değerlendirmeler arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p<0,01$). “Kastamonu'nun büyükşehirlerle yarışacak düzeye gelmesi” söylemini hatırlayanların %76,0'ı bu söylemi gerçekçi bulmuştur. Bu bulgu, bu tür iddialı vaatlerin katılımcılar nezdinde ciddi bir karşılık bulduğunu göstermektedir. “Kastamonu'ya yatırım yapılacağı” yönündeki vaatleri hatırlayan katılımcıların %53,3'ü bu söylemi gerçekçi bulmuş; ancak %35,6'sı bu söylemlere şüpheyle yaklaşmıştır. Bu durum yatırım

vaatlerinin inandırıcılığının daha sınırlı olduğunu göstermektedir. “Kastamonu’nun turizm potansiyelinin artırılacağı” vaatleriyle ilgili olarak katılımcıların %87,5’i bu vaadi gerçekçi bulduğunu ifade etmiştir. Bu, turizm temalı söylemlerin seçmen nezdinde güçlü bir karşılık bulduğuna işaret eder. “İş imkânı sağlayacak yatırımlar” söylemini hatırlayanların %78,6’sı bu vaadi gerçekçi bulmuştur. İstihdam odaklı söylemlerin de toplumda kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Ulusal siyasette hatırlanan çarpıcı söylemler ile bu söylemlerin gerçekçiliği arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,01$). “Tam Bağımsız Türkiye” söylemini hatırlayan katılımcıların %71,4’ü bu vaadi gerçekçi bulmuştur; bu söylemin yüksek düzeyde benimsenen ve motive edici bir içerik taşıdığı söylenebilir. “Yeni Türkiye–Eski Türkiye karşılaştırması”, “Askeri vesayetle mücadele” ve “Türk birliği” gibi söylemler yüksek düzeyde (sırasıyla %83,3, %87,5 ve %100) gerçekçi bulunmuştur. Bu söylemler daha çok milli ve tarihsel temellere dayandığı için seçmenler tarafından daha güvenilir algılanmıştır. “AB üyeliği”, “Türkiye’nin daha güçlü olacağı”, “Terörün biteceği” gibi söylemler de ciddi oranda (%60–67 arası) gerçekçi bulunmuş, ancak bir kısmında kuşku da gözlemlenmiştir. “Türkiye’nin totaliter bir idare ile yönetildiği” söylemini hatırlayanların da çoğu (%66,7) bu söylemi gerçekçi bulmuştur. Bu, mevcut yönetime eleştirel yaklaşan seçmen kesiminin bu söylemi benimsediğini gösterir.

Yüz yüze görüşmelerde “Yerel siyasi seçim zamanlarında sahada ne tür söylemleri kullandınız ve ulusal siyasetin söylemlerine ne ölçüde yer verdiniz?” sorusuna görüşmeye katılan il belediyesi eski başkanının cevabı şu şekilde olmuştur:

Benim belediye başkanlığı seçim dönemimde Türkiye 80 darbesinin izlerini hala taşıyordu. Halkın darbe döneminden sonra sivil adaylara ilgisi fazlaydı. Fakat yine de saha da öyle çok ulusal gündemi ilgilendiren konular ben pek girmiyordum. Özellikle girmediğimden değil ama Kastamonu’nun kendisinin büyük sorunları vardı o zamanlar. Altyapı sorunları, yerleşke problemi gibi. Ben genellikle şehrin kendi sorunlarını ilgilendiren konuların çözümü üzerine konuşuyordum. Ulusal siyasete ise şöyle vurgu yapıyordum: “Ben iktidar partisinin adayım, eğer beni seçerseniz iktidarın gücü ile daha etkin ve hızlı hizmetler yapabilirim. Benim ulusal siyasi söylemim bundan ibaretti (DG6).

Yüz yüze görüşmelere katılan bir başka eski belediye başkanına da aynı soru yöneltilmiş ve şu şekilde cevaplamıştır:

Ulusal siyasi söylemleri seçim zamanlarında sahada gezerken kullandım. Çünkü bunlar seçmeni heyecanlandıran söylemlerdi. Başbakanın bir yerde yapmış olduğu konuşma Türkiye'nin gündemini bir anda değiştiriyordu ve biz de sahada olduğumuz için elbette bunlara başvuruyorduk. Türkiye'nin bağımsız olacağı, dünyaya yön vereceğine dair başbakanın söylemleri varken benim park yapmak, altyapıyı iyileştirmek gibi söylemleri dile getirmek seçimde pek bir etki oluşturacağını düşünmüyordum bile. Bir köye gittiğimizde dünyayı etkileyen bir partinin belirlediği belediye başkanı adayına oy verilmesi gerektiğinin altını çizmiştim (DG14).

İki farklı dönemde belediye başkanlığı yapan katılımcıların bu soruya verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde, 1980 dönemlerinde Kastamonu'da altyapı gibi hizmetlere dair söylemler seçmen tarafından ilgi ile karşılanırken, yakın dönemlerde ise ulusal siyasi söylemlerin yerel seçimlerde de seçmenlerin tercihlerini etkilediği katılımcı tarafından ortaya konmuştur.

Yüz yüze görüşmelere katılan eski dönem milletvekili ise “Yerel siyasi seçim zamanlarında sahada ne tür söylemleri kullandınız ve ulusal siyasetin söylemlerine ne ölçüde yer verdiniz, seçim zamanlarındaki söylemlere dair fikriniz nedir?” sorusunu şöyle cevaplamıştır:

Yerel seçimlerde elbette ben de tüm ilçelerimizde partimizin belediye başkanı adayları ile sahada bulundum. Benim gençlik zamanlarımda belediye seçimleri hep Kastamonu sorunlarından bahsedilerek geçiyordu. Şimdi şöyle bir gerçek var ki benim gençlik zamanlarımdaki Türkiye'yi geride bıraktık. Benim gençlik zamanlarımda köylerde su, elektrik hatta yol yoktu. Dolayısıyla yerel seçimlerin söylemleri de genellikle bunlardan ibaretti. Fakat Türkiye'nin gelişmesi ile birlikte bu sorunlar da geride kaldı. Ben sahada söylemlerimi genellikle Türkiye'nin hızıyla yarışacak bir Kastamonu üzerine kurmuştum. Tabii ki belediye başkanı adaylarımız da bu söylemleri sıkça kullanıyordu (DG58).

Ulusal siyasetin içinde yer alan eski dönem milletvekilinin sahadaki söylemlerinin de ulusal siyasi söylemlerin dışında olmadığıdır. Eski dönem milletvekilinin cevabından hareketle yerelde seçim zamanında söylemlerin ulusal ya da yerel düzeyde olmasının nedeninin seçim zamanının şartları ve ihtiyaçlarına göre şekillendiğini açıklamak mümkündür.

Kastamonu il merkezinde önceki dönemlerde ilçe başkanlığı ve belediye başkanlığı yapan başka bir katılımcı ise bu soruya şöyle yanıt vermiştir:

Bizim siyaset yaptığımızda alt yapı sorunları vardı, bir çok köyün yolu, suyu elektriği yoktu. Bunlar da vatandaşın gündelik hayatını etkileyen gerçek sorunlarıydı. Düşünün evinizin, köyünüzün yolu yok, hadi bir şekilde ulaşım normal şartlarda sağlanıyor ama bizim Kastamonu kış koşullarını ağır geçiren bir şehir olduğundan kış aylarında köylerle iletişim kesiliyordu. Ama günümüzde böyle değil, en azından bir günlük de olsa kapanan yolları var köylerin. Gerçi şimdi de köylerin yolu, suyu, elektriği var ama yaşayan insanı yok. Bu da ayrı bir konu. Ben biri başkanlık olmak üzere iki dönem siyaset yaptım, sonra sıradan bir seçmen olarak sadece oy kullanma görevimi yerine getirdim. Bizden sonrakilere hatta yakın zamandakilere baktığımda bize göre daha çok ulusal gündemi ilgilendiren söylemleri kullandığına şahit oluyorum. Mesela Öcalan yakalandığında DSP'nin yerel seçim adayları biz yakaladık diye yerel seçimlerde oy istemişti. Şimdi de cumhurbaşkanının ulusal söylemlerini, yerel seçim zamanlarında adayların kullandığını gözlemliyorum. Fakat muhalefet partilerin başkanlarının ulusal söylemlerini de yerel siyasette muhalif yerel adaylar kullanıyor. Yani Kastamonu'nun ne sorunu var, ne çözülmesi gerekiyor, Kastamonu halkı için günlük yaşamlarını kolaylaştıracak ne gibi çözümler var, bunlara hiç değinilmiyor bile. Yani projeleri ya da bir çözümleri var mı onu da bilmiyorum. Yerel siyasette aday olanlar için ulusal siyasi söylemleri kullanmak aslında kolay kaçmak (DG17).

Katılımcının bu cevabı ise son dönemlerde ulusal siyasi söylemlerin yerel seçimlerde de sıkça kullanıldığını, adayların seçim yarışında yerel sorunlara değinmeden kendi partilerinin liderlerinin ulusal siyasi söylemlerini kullandığını ortaya koymaktadır.

Tablo 16. Katılımcıların Yerel Seçimlerde Kastamonu Özelinde Hatırlayabildiğiniz Siyasi Söylemler ya da Vaatler Durumu ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki

			69. Yerel seçimlerde Kastamonu özelinde hatırlayabildiğiniz siyasi söylemler ya da vaatler nelerdir?					
			Kastamonu'nun büyükşehirler ile yarışacak düzeye gelmesi	Kastamonu'ya daha çok yatırım yapılacağına dair söylemler	Kastamonu'ya daha çok turist gelmesini sağlayacak söylemler/vaatler	Kastamonu'ya iş imkanı sağlayacak yatırımların yapılacağına dair söylemler	Ki kare	p
70. Türkiye geneli düşünüldüğünde ulusal siyasette hatırlayabildiğiniz siyasi söylemler nelerdir?	Türkiye'nin dünya ülkeleri arasında olacağı	f	0	35	5	15	145,015	0,000**
		%	0,0%	63,6%	9,1%	27,3%		
	Tam Bağımsız Türkiye	f	35	50	10	10		
		%	33,3%	47,6%	9,5%	9,5%		
	Yeni Türkiye-Eski Türkiye karşılaştırılması	f	5	20	5	0		
		%	16,7%	66,7%	16,7%	0,0%		
	Askeri vesayete dair söylemler	f	10	10	15	5		
		%	25,0%	25,0%	37,5%	12,5%		
	AB'ye girilceğine dair söylemler	f	30	45	5	15		
		%	31,6%	47,4%	5,3%	15,8%		
	Türk birliği söylemleri	f	10	0	10	10		
		%	33,3%	0,0%	33,3%	33,3%		
	Türkiye'nin askeri olarak daha güçlü olacağı	f	10	25	20	0		
		%	18,2%	45,5%	36,4%	0,0%		
	Türkiye'de terörün biteceği	f	10	20	0	15		
		%	22,2%	44,4%	0,0%	33,3%		
Türkiye'nin totaliter bir idare ile yönetildiği	f	15	20	10	0			
	%	33,3%	44,4%	22,2%	0,0%			

**p<0,01, *p<0,05

Katılımcıların yerel seçimlerde Kastamonu özelinde hatırladığı siyasi söylemler ile diğer değişkenler arasındaki ilişki Tablo 13'de verilmiştir. Katılımcıların yerel seçimlerde Kastamonu özelinde hatırladığı söylemler ile aşağıdaki değişkenler arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir ($p<0,01$): "Kastamonu'nun büyükşehirlerle yarışacak düzeye gelmesi" söylemi daha çok yatırım temelli ulusal vaatleri hatırlayan bireyler tarafından dile getirilmiştir. Bu grup aynı zamanda "Türkiye dünya ülkeleri arasında yer almalı" ve "AB'ye girilmesi" gibi ulusal kalkınma söylemleriyle de ilişkilendirilmiştir. "Kastamonu'ya daha çok yatırım yapılacağı" vaadini hatırlayan bireyler, "Tam Bağımsız Türkiye", "AB üyeliği" ve "Yeni Türkiye-Eski Türkiye karşılaştırması" gibi güçlü politik

vizyon içeren söylemleri de daha fazla hatırlamaktadır. Bu durum, yatırım vaadinin daha genel bir ideolojik tutumla birlikte benimsendiğini göstermektedir. “Kastamonu’ya daha çok turist gelmesi” söylemini hatırlayan bireylerin önemli bir kısmı "Türkiye’nin dünya ülkeleri arasında olacağı" veya "Türkiye’nin daha güçlü olacağı" yönündeki söylemleri de desteklemektedir. Bu grup, bölgesel kalkınma ile ulusal güç arasında bir bağ kurmaktadır. “Kastamonu’ya iş imkânı sağlayacak yatırımlar” söylemini öne çıkaran katılımcıların bir kısmı ise “terörün biteceği”, “totaliter rejim eleştirisi” ve “askeri vesayet” gibi iç politika temelli eleştirisel söylemlerle de ilişkilendirilmiştir. Ulusal siyasette hatırlanan çarpıcı söylemler ile yerel vaatlerin hatırlanma düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar saptanmıştır ($p < 0,01$): “Türkiye’nin dünya ülkeleri arasında olacağı”, “AB’ye üyelik” ve “Tam Bağımsız Türkiye” söylemleri, genellikle büyükşehir düzeyinde kalkınma ve yatırım vaatlerini hatırlayan bireylerde öne çıkmıştır. “Yeni Türkiye–Eski Türkiye” karşılaştırması ile “askeri vesayet” temalı söylemler, ideolojik olarak daha yüksek bilinç düzeyi olan seçmenlerde yerel söylemleri de daha net hatırlama eğilimi göstermektedir. “Türkiye’de terörün biteceği” ve “totaliter bir idare eleştirisi” gibi söylemler, siyasi eleştiri yönü baskın olan bireylerce hem ulusal hem yerel düzeyde daha çok hatırlanmıştır.

Yüz yüze görüşmelerde katılımcılara “Seçim zamanlarında siyasi söylemler halkın gündelik ihtiyaçlarına göre mi şekillenmektedir ya da adayın ulusal siyaset ekseninde mi söylemlerini şekillendirmektedir ve seçim zamanlarındaki söylemlerin seçmenin oy tercihine etkisi nedir? sorusu yöneltilmiştir.

Bu soruyu STK’da başkan olarak görev yapmış katılımcı şu şekilde cevaplamıştır:

Rasyonel olarak seçmenler elbette mahallesine, sokağına, şehrine yani kendisine bizzat dokunan şeylere göre oy tercihini belirlemelidir, seçmenden bu beklenilir. Yani seçimlerde adaylar bu söylemler ile yarışmalıdır. Benim gençlik zamanlarımda biraz daha bu böyleydi, fakat şimdi yerel seçimlerde bile adaylar Kastamonu’nun değil Türkiye’nin sorunlarını ve bu sorunlara olan çözümünü anlatıyor. Dikkat ettiğim bir nokta seçmen de ve vatandaşlar da yerel siyasetten daha çok ulusal siyasete entegre edilmiş durumda. Seçmenler merkezleşen söylemler ile etki altına alınıyor. Tamam diyor seçmen, benim şehrim de önemli

ama Türkiye çok daha önemli. Genel seçimde de yerel seçimde de ben ulusal söylemlerin seçmen üzerinde daha etkili olduğunu düşünüyorum. Etrafımızdaki dostlar bazen hep aynı şeylerin konuşulduğunu ifade etse de sandığa gittiğimde onlar da aynı şeyi düşünüp oylarını veriyor bence. İstanbul Belediye Başkanlığı seçimlerinde yerel siyasete ve İstanbul'a dair yapılacak çok az şey duyduk, iktidar İstanbul'u teröre emanet etmeyin derken, muhalefet ise yolsuzluk üzerinden iktidara yüklendi. Yani İstanbul'daki seçimler ulusal siyasete kurban oldu belki de. Elbette İstanbul'un kazanılması çok önemli buna bir şey diyemem. Ama benim şahsi fikrim, İstanbul seçimlerinde İstanbul seçmeni ulusal siyasi söylemlerin bombardımanı altında sandığa gitti. Adaylar arasında İstanbul'a dair pek bir proje konuşulduğunu hatırlamıyorum (DG35).

Aynı soruya eski dönem il belediye başkanı ise şu şekilde yanıt vermiştir:

Ben seçmenler üzerinde her iki siyasi söylem türünün de etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü her iki söylem türü de temelde birbirini desteklemektedir, birbiriyle ilişkilidir. Buranın küçük bir ilçesinde küçük bir köyde yaşayan bir seçmene Çanakkale Köprüsü'nü anlatsanız seçmen bundan bana ne diyebilir, çünkü belki hayatı boyunca o köprüyü hiç görmeyecek. Ama seçmen ülkesinde böyle büyük bir yapının varlığıyla da mutlu olabilir. Ama bu onun gündelik yaşamı ile ilgili bir mesele de değil. Bu seçmen belki de Kastamonu'dan dışarı hiç çıkmamıştır ömrü hayatında, belki de sadece askerliği için çıkmıştır. Ama siz gidip bu seçmene Türkiye'nin sınır dışına yaptığı askeri operasyonlarla ilgili bir şey söylemeniz bundan bana ne demez, askere bana ne demez. Duygusal olarak ülkenin menfaatine olan, ülkenin menfaatine olacağına varsayılan söylemlerden etkilenerek oy tercihini belirlemesi çok muhtemeldir. Türkiye'de artık bizim zamanımızdaki sorunlar yok, şimdi sahada seçmene alt yapıyı yenileyeceğiz desek bir karşılığı olmaz. Seçmen görünmeyenle değil, görünenle ilgileniyor artık. Bu yönüyle de seçmen alt yapıyla değil üst yapıyla ilgilenir. Ulusal söylemlerin üretimi terör, ekonomi, vatan çerçevesinde olduğu sürece bence seçmenler için ulusal söylemler yerel seçimlerde oldukça etkilidir (DG8).

Her iki katılımcının bu soruya verdiği yanıtlar çerçevesinde ulusal siyasi söylemlerin yerel seçim zamanlarında da seçmenlerin oy tercihinde etkili olabileceği yönündedir. Günümüz siyasetinde ulusal siyasetin büyük söylemlerinin yereldeki gündelik ihtiyaçlara yönelik söylemlerin önüne geçtiği söylenebilmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların Başkan Adayının Özelliklerinin Sizin Görüşünüz Dışındaki Bir Partinin Adayında Olması Durumunda O Partinin Adayına Oy Verme Durumu ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişki

			29. Seçtiğiniz başkan adayının özelliklerinin sizin görüşünüz dışındaki bir partinin adayında olması durumunda o partinin adayına oy verir misiniz?				
			Evet	Hayır	Kararsız	Ki kare	p
54. Milletvekili seçimlerinde oy kullanırken kişiye mi partiye mi oy verirsiniz?	Kişiyeye Göreye	f	110	30	45	1,879	0,391
		%	59,50%	16,20%	24,30%		
	Partiye Göreye	f	170	65	80		
		%	54,00%	20,60%	25,40%		
55. Yerel seçimlerde oy kullanırken kişiye mi partiye mi oy verirsiniz?	Kişiyeye Göreye	f	200	65	95	1,641	0,440
		%	55,60%	18,10%	26,40%		
	Partiye Göreye	f	80	30	30		
		%	57,10%	21,40%	21,40%		

**p<0,01, *p<0,05

Katılımcıların görüşü dışındaki bir partinin adayını uygun özelliklere sahipse oy verme durumu ile diğer değişkenler arasındaki ilişki Tablo 14’de verilmiştir. Katılımcıların %55,3’ü, başkan adayının kendi siyasi görüşleri dışındaki bir partiden olması durumunda “eğer gerekli niteliklere sahipse” oy verebileceğini belirtmiştir. Buna karşın %19,0’ı oy vermeyeceğini, %25,7’si ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. Bu durum, seçmenlerin belirli bir oranda parti bağlılığından ziyade adayın niteliklerine değer verdiğini göstermektedir. Milletvekili seçiminde oy verirken kişiye mi yoksa partiye mi oy verildiği sorusu ile başkan adayının özelliklerine göre karşı partiye oy verme durumu arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>0,05). Bu sonuç, milletvekili seçimlerinde kişi temelli oy verme eğilimi olan bireylerin bile karşı parti adayına oy verme konusunda net bir yönelim göstermediğini işaret etmektedir. Yerel seçimlerde kişi mi partiye mi göre oy

verildiği ile bu tutum arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Kişiyeye göre oy verdiğini belirten bireylerin oranı yüksek olmasına rağmen, bu bireyler arasında da başka bir partiden gelen adaylara oy verme konusunda kararsızlık oranı dikkat çekicidir.

Yüz yüze görüşmelerde katılımcılara “Yerel seçimlerde seçmenler ideolojilerine göre mi yoksa kişiyeye göre mi oy vermektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya eski dönem ilçe ve belediye başkanlığı yapan katılımcı şu şekilde yanıt vermiştir:

Ben yerel siyasi tercihlerde değil de ideolojinin genel seçimlerde etkisi olduğunu düşünüyorum. Bizim Kastamonu halkının ilginç bir özelliğidir belki de bu, hatta Kastamonu olarak değerlendirmem lazım, küçük il ve ilçeler dersek belki de daha doğru olur. Mesela arada sırada alkol kullanan, kumar oynadığını bilinen birinin muhafazakar sağ partinin yerel seçimde aday olduğunu düşünelim, Kastamonu’da hiçbir muhafazakar seçmen gidip de benim ideolojik görüşümdeki partinin adayı diye buna oy vermez. Ben çok kişi biliyorum sol görüşlü olup Kastamonu’da yerel seçimde sağ partinin adayına oy veren. Geçmiş zamanlardan da biliyorum kendisini sağcı olarak tanımlayıp sol partinin adayına oy veren. Bizim Kastamonu insanı, yerel de olsun ulusal da olsun adayların önce dürüstlüğüne, insani vasfına bakar öncelikle, partisi ve ideolojisi sonra gelir. Benim ideolojimin, partimin adayı diye körü körüne gidip halktan kopuk, halka tepeden bakan, insan içine çıkmamış ve güven vermeyen birine oy vermez (DG12).

Aynı soru yüz yüze olarak yerel düzeyde STK başkanlığı yapan katılımcıya sorulduğunda katılımcının cevabı şu şekilde olmuştur:

Bu sorunun cevabı aslında şehirlere ve şehirlerin nüfusuna göre değişkenlik gösterebilir diye düşünüyorum. Özellikle metropol olarak değerlendirilen büyükşehirlerde seçmenlerin büyük kısmı belediye başkanı adaylarını bizzat tanımamaktadır, belki de hiç yüz yüze bile gelmişliği yoktur. Böyle olunca seçmenler adayları tek tek tanıyamayacağı için ideolojik tercihleriyle yerel seçimlerde oy kullanabilirler. Fakat Kastamonu’da yerel seçim zamanlarında tüm partilerin adayları sahaya çıktığında, halkın büyük çoğunluğu kendisiyle

tokalaşma olsun, kısa sohbet olsun böyle imkanlara sahiptir. Yani kısa da olsa bu tanışma vesilesiyle seçmenler oy tercihlerini belirleyebilir. Az da olsa yüz yüze geldiği için o adaylarla ilgili bir bilgiyi bizzat kendisi edinir, arada televizyon ve gazete olmadan. Kastamonu özelinde çok güven veren, halkın içinden geldiğine inanılan bir aday için yerel seçimlerde seçmenlerin sahip olduğu ideolojinin geri kaldığını düşünüyorum. Hatta o aday halkın içinden çıkma, halka yakınlığıyla bilinen birisi ise projelerin bile önemi yoktur bu seçimde. Proje sonraki iştir seçmen için. Seçmenler için güvenilir, dürüst, çalışkan birinin seçilmesi önemlidir, halk nasıl olsa projeler bir şekilde yapılır diye düşünür. Kastamonu gibi şehirlerde ulusal siyaset de ideolojisini ön planda tutan seçmen yerel siyasette kendi ideolojisinin partisinin adayı güven vermiyorsa kendi partisine oy vermez, kendi partisinin tersindeki partinin adayı daha güvenilir daha halktan biriye o adaya oy verebilir. Büyükşehir seçmeni ile Anadolu seçmeni arasındaki önemli en büyük fark belki de budur (DG41).

Her iki katılımcının görüşüne göre yerel seçimlerde adayın tanınırlığı, bilinirliği, halkın içinden gelmesi halinde seçmenler ideolojik görüşlerinden bağımsız olarak kendine yakın gördüğü adaya oy verebilme potansiyeline sahiptir. Ulusal siyasette desteklediği partinin yerel seçimlerde belirlediği aday seçmen için güven vermiyorsa yerel seçimde seçmen oy tercihini kendisine en yakın gördüğü adaydan yana belirlemektedir.

4.2 Tartışma

Bu çalışmanın temel amacı, Kastamonu özelinde yerel ve ulusal siyasetin seçmen davranışı üzerindeki etkisini anlamaktır. Araştırmanın nicel bulguları, katılımcıların %61'inin adayın siyasi görüşüyle aynı fikirde olmamasına rağmen oy verebileceğini belirtmesiyle siyasal ideolojilerin yerel düzeyde belirleyici bir unsur olmaktan kısmen uzaklaştığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, Althusser'in devletin ideolojik aygıtlarına ilişkin yaklaşımıyla doğrudan ilişkilendirilebilir. Althusser'e (2008) göre ideolojik aygıtlar bireylerin seçimlerini yönlendirir; ancak bu çalışmada görüldüğü üzere yerel siyasette seçmen, ideolojinin ötesine geçerek adayın bireysel niteliklerine ve hizmet kapasitesine odaklanmaktadır.

Katılımcıların %39'u belediye başkan adayının şehrin gerçek sorunlarını bilmesini, %34'ü ise halkla iç içe olmasını en önemli kriter olarak değerlendirmiştir. Bu veriler, Foucault'nun (2016) iktidarın üretici doğasına ilişkin söylemleriyle uyumludur. Foucault'a göre iktidar yalnızca baskı değil, aynı zamanda bilgi üretimi ve norm oluşturma aracıdır. Kastamonu'daki seçmen için adayın "şehrin sorunlarını bilmesi" ve halkla temas halinde olması, seçmen nezdinde bir bilgi otoritesi ve yerel iktidar üretimi anlamına gelmektedir. Bu da gösteriyor ki yerel seçmen, karizmatik liderlikten çok, "haberdar ve ilgili" bir yönetim arayışı içindedir.

Katılımcıların %73'ü Kastamonu'nun gelişimi için ulusal siyasi kurumları daha etkili bulurken, sadece %27'si yerel siyasi kurumlara öncelik tanımıştır. Bu durum, Weber'in karizmatik otorite anlayışından farklı olarak rasyonel-legal otoritenin (ör. Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar) hâlâ daha güçlü bir meşruiyet kaynağı olduğunu göstermektedir (Weber, 1947). Yine de bu durum yerel siyasetin işlevsiz olduğu anlamına gelmez. Aksine, katılımcıların %39'unun yerel sorunların çözümünde belediyeleri sorumlu görmesi, yerel yönetimlere karşı bir "hesap verme" beklentisinin olduğunu ortaya koyar. Bu, Çukurçayır'ın (2008) yerel siyaseti doğrudan demokrasiyle ilişkilendiren yaklaşımıyla örtüşmektedir.

Bir diğer dikkat çekici bulgu, katılımcıların %60'ının belediye başkanının iktidar partisiyle aynı partiden olmasını önemli bulmasıdır. Bu bulgu, Türkiye'de yerel yönetimlerin merkezi yönetimle olan ilişkilerine duyulan hassasiyeti yansıtmaktadır. Bu durum, Althusser'in (2008) ideolojik aygıtlar ile baskı aygıtları arasındaki ilişkiyi açıklarken ortaya koyduğu devletin egemenliği koruma arzusuyla da paralellik göstermektedir. Seçmen, yerel hizmetlerin verilebilmesi için "merkezle uyumlu" bir yönetimin daha etkin olacağına inanmaktadır. Bu da Türkiye'de yerel siyasetin hâlâ merkezi siyasetle göbek bağıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Keleş, 1994).

Sonuç olarak seçmenin yerel adaydan beklentileri giderek "hizmet kapasitesi, iletişim becerisi ve yerel sorunlara hâkimiyet" eksenine kaymakta; ideolojik kimlik geri planda kalabilmektedir. Ancak bu tercih, aynı zamanda merkezi otoriteye duyulan güven veya bağımlılığın da bir tezahürü olarak görülmektedir.

Araştırmanın ikinci düzleminde Kastamonu halkının yerel seçimlerde oy tercihine etki eden faktörlere daha yakından bakıldığında adayın bireysel niteliklerinin, partisel kimliğin önüne geçtiği dikkat çekmektedir. Nitekim, katılımcıların %56'sı, seçtiği adayın kendi siyasi görüşünden bağımsız bir partiden olması durumunda da oy verebileceğini ifade etmiştir. Bu bulgu, Ergil'in (1983) dar kapsamlı ideoloji tanımında vurguladığı "*düşünce ve davranışları belirli bir biçimde etkileme işlevi taşıyan inanç demetinin*" yerel düzeyde etkisinin azaldığını göstermektedir. Seçmenler için artık yalnızca ideolojik yakınlık değil adayın pratikte ne sunduğu daha belirleyici hâle gelmiştir.

Benzer biçimde, halkın belediye başkan adayında en çok değer verdiği nitelikler arasında "*şehrin gerçek sorunlarını bilmesi*" (%39) ve "*halkla iç içe olması*" (%34) öne çıkarken, "*üniversite mezunu olması*" ya da "*hitabetinin iyi olması*" gibi klasik liderlik unsurları daha geri planda kalmıştır. Bu sonuç, Bourdieu'nun (1986) kültürel sermaye tanımıyla ilişkilendirilebilir. Bourdieu'ya göre, bireylerin sosyal yaşamda edindikleri bilgi, görgü ve ilişkiler birikimi onların konumlarını belirler. Burada seçmenin tercihinde öne çıkan aday profili, yüksek sembolik güç ya da prestijden ziyade sahada var olan, ilişkiler kuran ve sorunları bilen bir figürdür. Yani halk adayın sahip olduğu kültürel sermayeyi, diplomasından çok saha hâkimiyeti ve halkla ilişkileri üzerinden değerlendirmektedir.

Araştırma bulgularına göre katılımcıların %60'ı belediye başkanının iktidar partisinden olmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum, Chomsky'nin (2013) medyayı ve ideolojik baskıyı iktidarın kendi konumunu meşrulaştırma aracı olarak tanımladığı söylemiyle ilişkilendirilebilir. Kastamonu örneğinde halk, yerel hizmetlerin sağlanmasında iktidar partisile uyumlu bir başkanın avantaj yaratacağına inanmaktadır. Burada belirleyici olan, ideolojik bağlılıktan çok, "*yerel çıkarın merkezle uyumlu sağlanabileceği*" yönündeki pragmatik bir bakış açısıdır. Bu da bireyin rasyonel tercih teorisiyle uyumlu biçimde hareket ettiğini göstermektedir (Downs, 1957).

Ayrıca, "*Kastamonu'nun sorunlarını kim çözmeli?*" sorusuna katılımcıların %39'u belediyeleri işaret etmiş, ancak %73'ü kentin kalkınmasında ulusal siyasi kurumların daha etkili olduğunu belirtmiştir. Bu çelişkili görünen yaklaşım, aslında yerel-demokratik yönetişime duyulan idealist beklenti ile merkezi bürokratik yapının hâkimiyetine dair gerçekçilik arasında sıkışmış bir seçmen profiline işaret etmektedir. Bu bağlamda

Foucault'nun (1979) "modern iktidar dağılımı" kavramı önem kazanmaktadır. Yerel halk, görünürde yerel yönetimden çözüm beklerken çözüm kapasitesinin kaynağının ulusal iktidarda olduğunu bilmektedir. Bu durum yerel siyaseti, talep edilen ama tam yetkilendirilmemiş bir aktör konumuna indirgemektedir.

Nitel verilerde sıklıkla geçen "*hizmet istiyoruz, kavga değil*" ifadesi, politik kutuplaşmanın yerel bağlamda ikinci plana atıldığını ve seçmenin önceliğinin günlük yaşamına dokunan hizmetler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum Lipset'in (1960) seçmen rasyonelliği tanımıyla da örtüşmektedir. Lipset'e göre seçmenler, ideolojik çatışmaların değil yaşamlarını doğrudan etkileyen somut çıktılar üzerinden karar vermeye yönelir. Kastamonu örneğinde bu yaklaşım, adayların ideolojik kimliğinden ziyade kentle kurdukları pratik ilişki üzerinden değerlendirildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak seçmenin yerel siyasete yaklaşımında ideoloji ve parti kimliğinden ziyade pragmatizm, hizmet beklentisi ve bireysel temasın öne çıktığını göstermektedir. Katılımcıların belediyeden hizmet beklerken iktidarla uyumu önemsemesi, Türkiye'deki yerel siyaset yapılanmasının hâlâ merkezi otoriteye bağımlı olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede hem siyasetçilerin hem de yerel yönetim politikalarının halkın bu ikili beklentisini dikkate alarak şekillenmesi gerektiği söylenebilir.

Yerel siyaset ve seçmen tercihleri bağlamında dikkat çeken bir diğer önemli bulgu, belediye hizmetlerindeki eksikliklerin nedenlerine ilişkin halkın algısıdır. Katılımcıların %24'ü belediye başkanının belediye işlerinden anlamamasını, %23'ü ise ekonomik yetersizlikleri bu eksikliklerin temel nedeni olarak görmektedir. Bu veriler, halkın hizmet aksaklıklarını sadece ekonomik faktörlerle değil yönetsel yetersizliklerle de doğrudan ilişkilendirdiğini göstermektedir. Bu durum, Weber'in rasyonel otorite modeline uygun olarak seçmenin yönetsel yetkinliği bir meşruiyet unsuru olarak gördüğünü göstermektedir. Aynı zamanda bu bulgu, Hardt ve Negri'nin (2008) iktidarın etkinlik ve etik temellendirme üzerinden meşrulaştırılması gerektiği görüşüyle de uyumludur.

Katılımcılar Kastamonu'da en iyi belediye başkanının en çok "halkın içinde olması" (%31) ve "*halkın sorunlarına hâkim olması*" (%22) ile öne çıktığını ifade etmiştir. Bu veriler, Althusser'in (2008) ideolojik aygıtlar tanımı çerçevesinde düşünüldüğünde sembolik iktidarın halkla kurulan ilişki biçimlerinden geçtiğini göstermektedir. Yerel

siyasetçinin sahada görünürlüğü, seçmenin ona yönelik güvenini ve meşruiyet algısını güçlendirmektedir. Ayrıca bu durum, Bourdieu'nun sosyal sermaye kavramı bağlamında değerlendirildiğinde halkla güçlü ilişkiler kuran siyasetçilerin yerel meşruiyeti daha kolay elde ettikleri yorumunu desteklemektedir.

Benzer şekilde, Kastamonu'da en iyi milletvekilinin en önemli niteliği olarak %31 oranında “*Kastamonu'nun sorunlarına hâkim olması*” ve %30 oranında “*bakanlık, parti sözcülüğü gibi görevlerde bulunması*” öne çıkmaktadır. Bu sonuç, halkın yerel temsilde hem yerel bilgiyi hem de merkezle ilişkileri önemseydiğini göstermektedir. Bu çifte beklenti, Foucault'nun (2016) söylem ve iktidar üretimi arasında kurduğu ilişki ile okunabilir: Seçmen hem yerel sorunları bilen hem de bu bilgiyi ulusal karar alma mekanizmalarına taşıyabilecek siyasetçiler talep etmektedir.

Katılımcıların %20'si Kastamonulular Derneği'ni kente en çok hizmet eden sivil toplum kuruluşu olarak belirtmiştir (Soru 36). Bu sonuç, Althusser'in ideolojik aygıtlar listesinde yer alan sivil toplumun, yerel siyasette hem hizmet hem de meşruiyet üretimi açısından oynadığı rolü bir kez daha gözler önüne sermektedir. Aynı zamanda bu bulgu, Çukurçayır'ın (2008) yerel demokrasi tanımıyla da örtüşmektedir; yerel halkın doğrudan temas ettiği sivil aktörler, katılımın bir diğer yüzünü temsil etmektedir. Bu bağlamda sivil toplum, sadece iktidarın uzantısı değil seçmenin hizmet taleplerini dillendirdiği bir arayüzdür.

Sonuç olarak seçmenin yerel düzeyde hem yönetsel yeterliliği hem de halkla ilişkiyi önemseyen bir yaklaşıma sahip olduğunu göstermektedir. Siyasi pozisyon ya da ideolojik aidiyetin ötesinde, seçmen belediye başkanından yetkinlik ve erişilebilirlik, milletvekilinden ise yerel sorun bilgisi ve ulusal erişim beklemektedir. Bu yönüyle Kastamonu örneği, yerel siyasetin halkla doğrudan temas eden ve halkın ihtiyaçlarıyla biçimlenen bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında yöneltilen sorulardan biri, seçmenin mevcut belediye başkanına tekrar oy verip vermeyeceğiyle ilgilidir. Katılımcıların %55'i olumsuz yanıt verirken, %45'i mevcut belediye başkanına yeniden oy vereceğini belirtmiştir. Bu oran, seçmenin yerel yönetimde tatmin düzeyinin oldukça sınırlı olduğunu ve değişim beklentisinin güçlü olduğunu göstermektedir. Bu durum, Foucault'nun (2016) sürekli yeniden üretilen iktidar

algısıyla ilişkilendirilebilir. Seçmen, hizmet odaklı ve halkla etkileşimli bir belediye başkanlığını tercih ederek mevcut yönetimi bir yeniden üretim döngüsü içinde değerlendirmekte ve alternatif beklentiler geliştirmektedir.

Benzer şekilde, katılımcıların %60'ı belediye başkanının iktidar partisiyle aynı partiden olmasının önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu durum, seçmenlerin yerel hizmetlerin verimliliği açısından merkezi iktidarla uyumlu bir belediyeyi daha avantajlı gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu görüş, Hardt ve Negri'nin (2008) iktidarın meşruiyetini güç ilişkileri ve etkinlik üzerinden kurma yaklaşımıyla paralellik göstermektedir. Aynı zamanda, Chomsky'nin (2013) "*medya ve söylem gücüyle halkın tercihlerini yönlendirme*" stratejisine de göndermede bulunur. Yerel halk, hizmetlerin sürekliliği için merkezle çatışmayan bir yönetim anlayışını tercih etmektedir.

Siyasi parti tercihleri açısından değerlendirildiğinde, AK Parti %29, MHP %20, CHP %18, İYİ Parti %7 gibi oranlarla öne çıkmıştır. Bu dağılım, Kastamonu'da ideolojik çeşitliliğin var olduğunu gösterirken, sağ ağırlıklı bir eğilimin baskın olduğunu ortaya koymaktadır. Burada dikkat çeken nokta, seçmenlerin büyük kısmının parti tercihini yaparken yerel adayın niteliklerini de dikkate almasıdır. Önceki bulgularla birlikte düşünüldüğünde bu oranlar, Ergil'in (1983) ideoloji bireyin davranışını etkiler ama belirleyici olan yaşam pratikleri ve mevcut koşullardır tezini desteklemektedir.

Katılımcıların %39'u, Kastamonu'da yerel seçimlerde oy verirken adayın kendi siyasi görüşüyle uyumlu olmasının tercihlerinde belirleyici olduğunu belirtmiştir. Ancak aynı katılımcı grubunun %56'sı, görüşü dışındaki partiden de aday tercih edebileceğini ifade etmiştir. Bu çelişkili gibi görünen durum, Lipset'in (1960) seçmen davranışını rasyonel fayda çerçevesinde açıklayan yaklaşımıyla açıklanabilir. Seçmenler, duygusal veya ideolojik yakınlıktan ziyade adayın çözüm üretme kapasitesine ve kişisel niteliklerine göre oy verme eğilimindedir. Bu bağlamda ideolojik bağlılık ile pratik hizmet beklentisi arasında dinamik bir denge kurulduğu söylenebilir.

Son olarak, "*en önemli yerel sorunlar*" arasında katılımcılar %24 oranında sosyal faaliyetlerin yetersizliğini, %19 oranında güvenlik sorunlarını, %17 oranında ise trafik sorunlarını belirtmiştir. Bu bulgular, yerel siyasetin yalnızca altyapı değil, aynı zamanda sosyal yaşam kalitesiyle de ilişkilendirildiğini göstermektedir. Çukurçayır (2008)

tarafından dile getirilen yerel yönetimler yalnızca fiziksel hizmet sunmaz, kültürel ve sosyal taleplerin de aktarıcısıdır yaklaşımıyla doğrudan örtüşmektedir. Seçmen, belediyeyi sadece asfalt ya da çöp toplama hizmeti veren bir yapı değil, sosyal yaşamın düzenleyicisi olarak da görmekte ve bu yönde beklentiler oluşturmaktadır.

Katılımcıların %28'i Kastamonu'da son 10 yılda en önemli değişimin “çarpık kentleşme” olduğunu belirtmiştir. Bu veri, yerel siyasetin kent planlaması ve altyapı politikaları konusunda toplum nezdinde başarısız bulunduğuna işaret etmektedir. Ayrıca %19'luk bir kesim “nüfus artışı” öne çıkarırken, %28'lik bir kesim de “önemli bir değişim yok” diyerek yerel yönetimlerin işlevsizliğini ima etmiştir. Bu sonuçlar, Foucault'nun (2016) iktidarın mekânı düzenleme biçimi olarak biyo-iktidar tanımıyla ilişkilendirilebilir. Yerel yönetimin kenti düzenleme ve yaşamı yapılandırma kapasitesi, seçmen nezdinde görünür sonuçlar üretmemektedir. Bu bağlamda seçmen, fiziksel çevre üzerindeki kontrolün yetersizliğini siyasete karşı bir güven kaybı olarak yansıtmaktadır.

Benzer biçimde, Kastamonu'nun gelişmiş bir şehir olabilmesi için yapılması gerekenler arasında en çok “gelişime açık siyasilerin yönetime gelmesi” (%29) ve “sanayi ve fabrikaların olması” (%18) öne çıkmıştır. Bu bulgular, seçmenin siyasi elitlerden beklentisinin yalnızca ideolojik değil aynı zamanda yenilikçi, ekonomik odaklı ve dönüşüm yanlısı olduğunu göstermektedir. Bu durum, Weber'in (1947) bürokratik-rasyonel otorite anlayışının halkın beklentilerinde karşılık bulduğunu gösterir. Aynı zamanda bu sonuç modern yurttaşlık anlayışının bir yansımasıdır: Seçmen, oy verirken karizmatik liderlikten çok rasyonel kalkınma programları aramaktadır.

Kastamonu'nun tanımlanmasına ilişkin verilen cevaplar da dikkat çekicidir. Katılımcıların %40'ı kenti “Anadolu şehri”, %28'i ise “muhafazakâr şehir” olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamalar, Kastamonu seçmeninin kolektif kimlik algısını yansıtmaktadır. “Anadolu” ve “muhafazakârlık” kavramları, Bourdieu'nun (1986) habitus (toplumsal yerleşiklik) kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, bireylerin sosyal davranışlarını şekillendiren kültürel kodları ortaya koymaktadır. Yerel siyasi söylemlerin bu kültürel kimliklerle uyumlu olması, seçmenin duygusal rezonans kurmasına ve siyaseti “bizden olan” ya da “bizim gibi olan” üzerinden değerlendirmesine neden olmaktadır.

Ayrıca belediye başkanında “*şehirde yaşama*” (%5) veya “*birebir tanıdık olma*” (%6) gibi özelliklerin çok düşük oranda tercih edilmesi seçmenlerin bireysel yakınlıktan çok işlevsel yeterliliklere önem verdiğini göstermektedir. Bu bulgu, seçmenin nepotizm ya da hemşehricilik gibi geleneksel yerel siyaset kalıplarından koptuğuna ve modern, performans odaklı bir tercih anlayışına yöneldiğine işaret etmektedir. Bu durum, Lipset’in (1960) demokratik istikrar kuramında vurguladığı seçmenin eğitimi arttıkça tercih davranışının da rasyonelleşeceği öngörüsüyle uyumludur.

Sonuç olarak Kastamonu’daki seçmenlerin siyasal tercihlerinde kentsel düzenleme, ekonomik kalkınma ve yenilikçi yönetim anlayışının giderek daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Seçmen kimliği hem kültürel aidiyet hem de gelecek vizyonu üzerinden şekillenmektedir. Yerel siyasetçilere düşen ise bu iki ekseni (kültürel uyum ve yapısal dönüşüm) birlikte taşıyan bir söylem ve hizmet üretme yaklaşımı geliştirmektir.

Araştırmanın dikkat çeken başka bir boyutu da seçmenin kendini Kastamonulu olarak tanımlama düzeyi ve bunun oy tercihleriyle ilişkisi üzerinedir. Katılımcıların %53’ü kendisini Kastamonulu olarak tanımlarken, %47’si bunu reddetmiştir. Özellikle “kendimi Kastamonu’ya ait hissetmiyorum” diyenlerin oranı %45 gibi oldukça yüksek bir değerdedir. Bu durum, kent aidiyetinin zayıf olduğunu göstermekte; yerel kimlik duygusunun, siyasi katılım ve oy davranışı üzerinde belirleyici etkisini sınırlamaktadır. Bu bulgu, Anderson’un (1983) “*hayali cemaat*” kavramıyla ilişkilendirilebilir: Seçmenler yaşadıkları yeri ortak bir kimlik üzerinden değil bireysel yaşam koşulları ve çıkarları üzerinden değerlendirmektedir.

Aidiyet duygusunun zayıf olduğu bir ortamda, seçmenlerin oy tercihlerinin ideolojik sabitlikten çok faydacı kriterlere dayandığı görülmektedir. “*Belediye başkan adayının iktidar partisinden olması sizin için önemli mi?*” sorusuna verilen %60 “*evet*” yanıtı bu eğilimi desteklemektedir. Seçmen, kente ait olmasa da merkezi iktidarın olanaklarından faydalanabilmek için pragmatik tercihlerde bulunabilmektedir. Bu durum Chomsky’nin (2013) medya ve siyasi yönlendirme aracılığıyla yaratılan “*politik konformizm*” tanımıyla da açıklanabilir. Bireyler içinde buldukları sisteme tam olarak aidiyet hissetmeseler bile, sistemin sağladığı imkanlardan maksimum faydayı sağlamaya çalışırlar.

Seçmenlerin önemli bir kısmı (%41) herhangi bir sivil toplum örgütüne veya siyasi partiye üye olmadığını ve hiçbir faaliyete katılmadığını belirtmiştir. Bu durum, katılımcıların büyük bölümünün örgütsüz olduğunu ve siyasi katılım düzeylerinin yalnızca seçim dönemleriyle sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu bulgu, Putnam'ın (2000) sosyal sermaye gerilemesi kuramı ile açıklanabilir. Toplumsal katılım eksikliği, demokratik değerlerin zayıflamasına ve seçmenlerin siyasi aktörlere karşı beklenti içinde olsalar da süreçlere dahil olmamalarıyla sonuçlanır.

Benzer biçimde bireylerin Türkiye'nin en önemli sorunları olarak “*yoksulluk*” (%23), “*işsizlik*” (%21) ve “*ekonomik sorunlar*” (%19) gibi konuları belirtmesi yerel siyasetin bileşenlerinin ekonomik kırılmalardan dolayı şekillendiğini göstermektedir. Bu bağlamda, seçmen tercihleri ekonomik kaygılarla şekillenmekte ve adaylardan beklenen en temel nitelik somut çözüm üretme kapasitesi olmaktadır. Bu da Lipset'in (1960) ekonomik istikrar-demokrasi ilişkisini açıklayan teziyle uyumludur: Ekonomik memnuniyetin az olduğu ortamda siyasi sadakat zayıflar, seçmen daha kolay yön değiştirebilir.

Katılımcıların medya kullanımına dair verileri de siyasi bilgi edinme yollarının dönüşümüne ışık tutmaktadır. Katılımcıların %27'si sosyal medyayı, %23'ü yerel gazeteleri ve sadece %7'si televizyonu takip ettiğini belirtmiştir. Bu veri, geleneksel medya araçlarının etkisinin azaldığını sosyal medya ve yerel kaynakların daha etkili hale geldiğini göstermektedir. Bu bulgu Foucault'nun söylem teorisiyle doğrudan ilişkilidir: İktidar artık yalnızca merkezi kurumlarca değil bireylerin katıldığı çoklu medya kanallarında da üretilmektedir. Yerel siyasi söylemin sosyal medya üzerinden dolaşıma girmesi, seçmenin algısını ve katılımını doğrudan etkilemektedir.

Bu çalışmanın genel bulguları, Kastamonu özelinde seçmen davranışının ideolojik sabitlikten çok yerel ihtiyaçlara, pragmatik beklentilere ve aday profiline dayandığını göstermiştir. Özellikle belediye başkan adayında “*şehrin sorunlarını bilmesi*” (%39) ve “*halkla iç içe olması*” (%34) gibi niteliklerin öne çıkması yerel siyasetin halka yakınlık, görünürlük ve çözüm odaklılık temelleri üzerine kurulduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, Foucault'nun (2016) iktidarın yalnızca yukarıdan dayatılan değil, aynı zamanda günlük yaşamda yeniden üretilen bir yapı olduğunu ileri süren yaklaşımıyla

örtüşmektedir. Kastamonu’da seçmen, iktidarı ulaşılabilirlik ve etkililik üzerinden tanımlamaktadır.

Aynı şekilde, seçmenin %56’sının siyasi görüşüne aykırı bir partiden bile olsa adayın özellikleri uygunsa oy vereceğini ifade etmesi Ergil’in (1983) ideolojiyi düşünceyi yönlendiren ama belirleyici olmayan bir unsur olarak tanımlayan yorumunu desteklemektedir. Bu bulgu, seçmenin parti aidiyetine körü körüne bağlı olmadığını kararlarını koşullara göre yeniden şekillendirebildiğini göstermektedir. Kastamonu seçmeni yerel düzeyde daha esnek ve daha işlevsel bir tercihte bulunmaktadır.

Bununla birlikte, belediye başkanının iktidar partisiyle aynı partiden olmasının önemli olduğunu düşünenlerin oranının %60 olması Türkiye’de yerel siyasetin hala merkezi otoriteye bağımlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, Althusser’in (2008) devletin baskıcı ve ideolojik aygıtlarıyla şekillendirdiği vatandaş kimliği üzerinden açıklanabilir. Seçmen, hizmet alabilmek için merkezi yapı ile uyumlu yerel temsilciler tercih etmekte; bu da demokrasinin katılım boyutunu zayıflatırken uyum boyutunu güçlendirmektedir. Seçmenin bu stratejik davranışı, aynı zamanda Chomsky’nin (2013) kitle yönlendirme araçlarının işleyiş biçimini de yansıtır.

Katılımcıların medya takip biçimlerine bakıldığında, sosyal medyanın (%27) ve yerel gazetelerin (%23) önemli kaynaklar olduğu görülmektedir. Bu veri, seçmenin karar süreçlerinde artık geleneksel medya kadar dijital söylem alanlarının da etkili olduğunu göstermektedir. Bu da Foucault (2016)’nın söylemin çok merkezli üretimi fikriyle doğrudan ilişkilidir. Yerel siyasette kimin görünür olduğu, yalnızca meydana değil aynı zamanda sosyal medyada da belirlenmektedir. Seçmenin tercihleri birebir tanışıklık kadar dijital etkileşimler yoluyla da şekillenmektedir.

Araştırmanın hem nicel hem de nitel bulguları, Kastamonu’da yerel siyasetin bir yandan geleneksel değerler (muhafazakârlık, milliyetçilik, aidiyet), diğer yandan ise modern rasyonel tercihler (hizmet, liyakat, iletişim) arasında sıkıştığını göstermektedir. Seçmen nezdinde “*iyi aday*”, hem bizden olan hem de iş bilen hem kültürel olarak yakın hem de değişime açık olmalıdır. Bu ikili yapı, Bourdieu’nun sermaye türleri (kültürel, sosyal, ekonomik) üzerinden de okunabilir: Seçmen, adayda hem sosyal yakınlığı hem de yönetsel yeterliliği aramaktadır.

Katılımcı bireylerin oy tercihine dair en çarpıcı bulgulardan biri, katılımcıların %72'sinin yerel seçimlerde tercihini partiye göre değil adaya göre belirttiğini göstermesidir. Bu oran, Bourdieu (2015)'nün sosyal sermaye tanımının yerel siyaset bağlamında nasıl işlediğini doğrudan yansıtır. Seçmen, adayın parti kimliğinden çok onun yerel çevrede kurduğu ilişkileri, sosyal bağlarını, halkla etkileşim kapasitesini ve bizden biri olma hissini önemsemektedir. Bu durumda adayın sahip olduğu sosyal sermaye, halkla olan ilişkiler ağı ve bu ağlarda kazandığı güvenle doğrudan orantılıdır. Örneğin, mahalle derneklerine katılan, yerel esnafla içli dışlı olan, cenazelere, düğünlere giden bir aday daha yüksek sosyal sermayeye sahiptir ve bu sermaye oy davranışını etkileyebilir.

Milletvekili seçimlerinde katılımcıların %63'ü tercihini partiye göre yaptığını ifade etmiştir. Bu, sosyal sermayenin etkisinin yerel siyasette daha güçlü, ulusal siyasette ise daha zayıf olduğuna işaret eder. Çünkü milletvekili adaylarıyla seçmen arasında doğrudan sosyal temas daha sınırlıdır. Bu bağlamda sosyal sermaye zayıfladıkça, bireyler daha çok ideolojik bağlılık ve parti sadakati gibi diğer sermaye türlerine (sembolik ya da siyasi sermaye) yönelirler. Belediye başkan adayında halk en çok “*halkın isteklerini göz önünde bulundurması*” (%39) ve “*belediye hizmetlerini halkın menfaatine kullanması*” (%33) gibi ilişki ve hizmet odaklı özellikleri önemsemektedir. Bu özellikler, adayın sahip olduğu sosyal sermayeyi yansıtır:

- Toplumu dinleyen,
- Toplumsal talepleri tanıyan,
- İlişki ağları içerisinde şeffaf ve katılımcı olan birey, yüksek sosyal sermayeye sahiptir.

Dolayısıyla burada sosyal sermaye, siyasi sermayenin kendisine dönüştürülebilir bir güç olarak ortaya çıkar (örneğin: oy alma potansiyeli).

Cumhurbaşkanlığı 2. tur sonuçlarına göre seçmenlerin %58'i Recep Tayyip Erdoğan'a, %42'si ise Muharrem İnce'ye oy vermiştir. Bu veriler, sosyal sermayeden çok sembolik ve karizmatik sermaye etkisinin ağır bastığı bir düzeyi göstermektedir. Cumhurbaşkanlığı gibi makro düzeyde sosyal ilişki kurulamayan seçimlerde, bireyler liderin imajına, hitabetine, geçmiş performansına göre tercih yapmaktadır.

Bourdieu'nün sosyal sermaye kuramı, bu bulgularla şu şekilde bütünleşmektedir:

- Yerel siyasette sosyal sermaye belirleyicidir: adayla kurulan sosyal bağ, oy verme davranışını yönlendirir.
- Ulusal siyasette sembolik ve politik sermaye öne çıkar: sosyal ilişkiler yerine ideolojik kimlikler ve lider imajı önem kazanır.
- Bu fark, yerel ve ulusal düzeyde siyasi tercihlerin farklı sermaye biçimleriyle açıklanabileceğini ortaya koyar.

Hobsbawm'a göre, gelenek olarak sunulan birçok sosyal pratik aslında oldukça yenidir ama sanki hep varmış gibi sunulur meşruiyet ve aidiyet üretme aracı haline gelir. Siyasi kimlikler de bu anlamda yalnızca ideolojik tercihler değil; simgesel, tarihsel, kültürel anlatılarla desteklenen, kurgulanmış geleneklerin bir parçası olabilir. Katılımcıların kendilerini yoğunlukla “muhafazakâr”, “milliyetçi-muhafazakâr” ya da “sağcı” olarak tanımlamaları, kültürel süreklilik izlenimi veren ama esasen modern politik bağlamda inşa edilmiş kimlik örüntüleridir. Örneğin, “*Bizim aile hep sağcıdır, atadan beri böyleyiz.*” Bu tür bir söylem, Hobsbawm'a göre geçmişle bağ kurmak için yaratılmış bir kurmaca gelenek olabilir. Gerçekte bu eğilim 1980 sonrası politik iklimde şekillenmiş olabilir, ama bugün bir siyasi miras gibi sunulur.

Katılımcıların siyasi kimliklerinin nasıl oluştuğu sorusuna verdikleri yanıtlar (örneğin “aileden gördüm”, “çevrem sağcıydı”, “biz hep milliyetçiydik”) gibi açıklamalar, ritüelleşmiş tekrarlar yoluyla aktarılan, geçmişle sahte bir süreklilik kuran yapıların varlığını gösterir.

Bu, Hobsbawm'ın “gelenek, tekrar yoluyla kutsallaştırılır” ilkesine doğrudan örnektir:

- Her seçimde aynı partiye oy verme,
- Aile büyüklerinin oy tercihinin referans alınması,
- Düğün, cenaze gibi ritüellerde belirli parti sembollerinin kullanılması gibi pratikler, siyasi kimliğin kuşaktan kuşağa doğal değil örgütlü biçimde aktarıldığını gösterir.

“*Muhafazakârlık*” ve “*milliyetçilik*” gibi kimlikler, sadece politik tutumlar değil, aynı zamanda gelenek, din, millet ve aile gibi temaların romantize edilmesiyle oluşturulan kimliklerdir.

Bu temalar çoğu zaman Hobsbawm’ın teorisinde tanımladığı gibi:

- devlet,
- siyasi partiler,
- eğitim sistemi,
- medya aracılığıyla üretilmiş ve yaygınlaştırılmıştır.

Örneğin: “*Vatan, millet, din için oy verimiz*” söylemi, halkın tarihsel hafızasına “*doğal bir değer sistemi*” gibi kazınmıştır, ancak bu sistemin nasıl ve kim tarafından yerleştirildiği politik bir süreçtir.

Sonuç olarak Hobsbawm’ın teorisine göre, katılımcıların siyasi kimlikleri “tarihten gelen sabit yapılar” değil; modern dönemde tekrar yoluyla üretilmiş, meşrulaştırılmış ve içselleştirilmiş siyasi geleneklerin ürünüdür. Bu kimlikler, yerel siyasette aday tercihinden medya kullanımına, hizmet beklentisinden ideolojik tutuma kadar birçok davranışı biçimlendirmektedir.

Bauman (2016)’a göre küreselleşme kuramı, yalnızca teknolojik bir bütünleşme değil, aynı zamanda güç ve kontrolün mekânsal olarak dağılmasıdır. Sermaye, bilgi, teknoloji sınırsızca dolaşabilirken, yerel halk güvensizlik, denetimsizlik ve kırılganlık içinde kalır. Bu da yerel halkın güçlü bir devlet, geleneksel değerler arayışını artırır. Türkiye gibi darbe görmüş, terörle mücadele eden ülkelerde halk, Bauman (2016) ’ın tanımıyla akılsız küreselliğe karşı yerel ve ulusal güvenlik referanslarına sığınır. Halk için küresel temalar (iklim krizi, dijitalleşme, katılımcı demokrasi), hayatta kalma mücadelesi yanında önemsiz kalır. Bu da yerel siyaseti otorite, aidiyet, millilik gibi reflekslerle şekillendirir. Bauman’a göre, küreselleşme toplumsal bağları eritirken, bu boşlukta halk gelenek, ulusal kimlik ve yerel lider gibi figürlere daha sıkı sarılır.

Giddens (2008)’a göre küreselleşme, zaman ve mekânın daralmasıyla bireylerin kimliklerini yeniden kurma ihtiyacını ortaya çıkarır. Aynı anda dünyanın başka bir ucundaki gelişmeleri bilmek bireyde güçsüzlük ve kaygı yaratabilir. Bu ortamda bireyler

“yerel referanslara”, “geleneksel siyasal yapılar”a sarılarak kimliklerini sabitlemeye çalışır. Türkiye gibi siyasal türbülans yaşayan toplumlarda, Giddens (2008)’in “*ontolojik güvenlik*” dediği şey zayıflar. Bireyler istikrar, tanıdık figürler, otorite arayışıyla küresel demokratikleşme söylemlerinden uzaklaşır. Dış güçler, batı, AB’ye girme politikaları gibi küresel yapılarla ilgili şüphecilik artar. Giddens’a göre, küreselleşme bireylerin kimlik krizini tetikler. Bu kriz otoriter ya da gelenekçi siyasal tercihlere yönelişi hızlandırır. Türkiye’de bu nedenle, küresel vatandaşlık, dijital haklar, postmodern katılım gibi söylemler lüks ve soyut algılanır.

Türkiye, tarihsel olarak darbe girişimleri, ekonomik krizler, terör olayları ve jeopolitik tehditlerle sık karşılaşmış bir ülkedir. Bu tür deneyimler, halkın siyasal gündemini şekillendirirken önceliklerin şu eksene kaymasına neden olur:

- Güvenlik,
- İstikrar,
- “Devletin yanında durmak” gibi kolektif korunma refleksleri.

Bu durumda küresel vatandaşlık gibi bireysel hak ve sorumluluk temelli kavramlar, halkın zihninde “gündem dışı”, “gerçeklikten kopuk” ya da “Batı’ya ait” bir lüks gibi algılanır. Örneğin: “Küresel ısınma için oy kullanma hakkı”, “iklim adaleti için katılım” gibi konular, asgari ücretle geçinmeye çalışan, sınırında çatışma olan bir ülkedeki vatandaş için ikincil öncelik hâline gelir.

Postmodern katılım ise klasik sandık demokrasisinin ötesinde,

- dijital mecralarda katılım,
- forum demokrasisi,
- gençlik hareketleri,
- yatay örgütlenmeler gibi çoğulcu, merkezsiz siyaset formları içerir.
- Ancak Türkiye’de:
- Siyasi kültür hâlâ hiyerarşik, lider odaklı ve merkezîyettir.
- Karizmatik lider, kararlı devlet figürü arayışı sürmektedir.

Bu koşullarda, “*katılımcı demokrasi*”, “*ağ temelli siyaset*” gibi postmodern kavramlar soyut bulunur; gerçek sorunlarımıza çözüm getirmez diye dışlanır. Örneğin gençlerin

sosyal medya kampanyalarıyla gündeme getirdiği meseleler, daha yaşlı kesimler tarafından sorumsuzluk, ciddiyetsizlik olarak algılanabilir.

Devletin ve yerel siyasetin resmi söyleminde, küresel değerler sık sık “*milli iradeye karşı tehdit*” olarak sunulmaktadır. Bu da halkın algısını etkiler.

İklim anlaşmaları, Avrupa Birliği normları, dijital haklar bildireleri gibi belgeler, dış dayatma, yerli değerlere aykırı, bağımsızlığa tehdit olarak konumlandırılır.

Bu durumda halk, bu kavramları anlamaktan çok, “*kimden geldiğini*” ve “*neye hizmet ettiğini*” sorgular.

Sonuç olarak halk içinde yoğun sosyal sermayeye sahip biri (örneğin mahallenin her cenazesinde yer alan, esnafla dirsek teması olan, düğünlere katılan bir aday), bu sosyal ilişkiler üzerinden tanınır, sevilir, güvenilir bulunur. Bu bağ da zamanla karizma olarak adlandırılan duygusal otorite biçimine evrilir.

Çalışmanın bulgularına göre katılımcılar belediye başkanında en çok “*halkın içinde olma*” ve “*şehrin sorunlarına hâkim olma*” gibi nitelikleri öne çıkardığı görülmektedir. Bu özellikler Bourdieu (2006)’nın tanımladığı sosyal sermayenin göstergeleridir. İşte bu sosyal sermaye, halkın gözünde “*bizim içimizden biri*” algısı yaratarak karizmatik bir lider figürünün oluşmasına yol açmaktadır.

Weber’e göre bu durumda liderin karizması:

- Olağanüstü meziyetler”den değil,
- Toplumla kurduğu ilişki yoğunluğu ve güven”den (yani sosyal sermayeden) beslenir.

Bourdieu’nün sosyal sermayesi, Weber’in karizmatik liderliğinin toplumsal temelidir. Karizma, toplumla kurulan sembolik ilişki ağlarının duygusal ve kültürel yansımasıdır. Karizmatik liderlik, modern siyasette doğaüstü ya da içsel niteliklerden çok liderin sahip olduğu sosyal sermayenin toplumda bir duygusal otoriteye dönüşmesidir. Karizmatik lider ulusal siyasette doğa üstü nitelikleri olan ve içsel nitelik özellikleriyle ortaya çıkarken yerel siyasette insana dokunan ve toplumsal ilişki ağı güçlü olan seçilme eğilimi

göstermektedir. Bu anlamda karizma, halkın güven duyduğu, kendini temsil ettiğini hissettiği sosyal ilişkilerin siyasal yüzüdür.

Katılımcıların büyük çoğunluğu gündemi yerel gazetelerden takip ettiğini belirtse de %27'si Türkiye'nin ve Kastamonu'nun siyasi gündemini sosyal medya platformları (Twitter, Instagram, Facebook vb.) aracılığıyla takip ettiğini belirtmiştir. Bu veri, oy tercihleriyle birlikte değerlendirildiğinde dikkat çekici bir ilişki ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, AK Parti (%29), MHP (%20) ve CHP (%18) gibi geleneksel partilere oy verdiklerini ifade etmiş; öte yandan %72'si yerel seçimlerde adayın kişisel özelliklerine göre oy kullandığını beyan etmiştir. Bu durum, sosyal medya kullanımının seçmenin parti bağlılığından çok aday bazlı bir tercihe yönelmesine katkı sağladığını düşündürmektedir. Sosyal medya, partisel propagandanın ötesinde adayların bireysel performansını, halkla ilişkilerini ve iletişim becerilerini doğrudan sergileyebildikleri bir platform işlevi görmektedir. Özellikle yerel düzeyde, adayların bu platformlarda sergiledikleri etkileşim ve görünürlük seçmen gözünde onların sosyal sermayesini artırmakta ve bu durum zamanla karizmatik bir lider imgesinin inşa edilmesine zemin hazırlamaktadır (Bourdieu, 1986; Weber, 1947).

Sosyal medya kullanıcıları, geleneksel medya araçlarına kıyasla daha fazla içerik çeşitliliğine maruz kalmakta, yalnızca ideolojik blokları değil aynı zamanda adayların kişisel duruşlarını ve söylemsel farklılıklarını da doğrudan takip edebilmektedir. Bu durum, bireylerin parti sadakatinde gevşeme yaratmakta ve onları daha rasyonel ya da ilişki temelli tercihlere yönlendirmektedir. Bu bağlamda Giddens'in (1991) küreselleşme ve kimlik yeniden yapılanması kuramı ile paralel biçimde bireyin sosyal medya aracılığıyla farklı kimliklere ve dünya görüşlerine temas etmesi yerleşik siyasi kimliklerden uzaklaşarak aday temelli yeni tercihler üretmesine olanak tanımaktadır. Ancak Türkiye gibi darbe deneyimi yaşamış, güvenlik eksenli politik kültürün baskın olduğu ülkelerde sosyal medya, aynı zamanda kutuplaşmanın ve siyasal manipülasyonun da alanı haline gelebilmektedir.

Bu noktada Althusser'in (1971) ideolojik aygıtlar teorisi devreye girmektedir. Sosyal medya da diğer medya araçları gibi bir ideolojik aygıt olarak bireyleri mevcut siyasal kimliklerine çağırarak, yani bireyler sosyal medyada dahi çoğunlukla halihazırda

inandıkları ve benimsedikleri görüşlerle karşılaşmaktadır. Bu nedenle sosyal medya, her zaman özgürleştirici ya da dönüştürücü bir işlev görmektense, kimi zaman mevcut ideolojik bağlılıkların pekiştirildiği bir alan haline gelmektedir. Bu çerçevede sosyal medya hem adayların sosyal sermayesini görünür kılan bir mecra işlevi görmekte hem de bireyin siyasal kimlik inşasını destekleyen ya da sınırlandıran bir ideolojik araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak, bu tez çalışmasının sunduğu bulgular yerel siyasetin seçmen davranışındaki karmaşık ve çok boyutlu yapısını açığa çıkarmıştır. Kastamonu özelinde elde edilen veriler, benzer Anadolu şehirlerinde yürütülecek çalışmalara ışık tutabilecek niteliktedir. Siyaset sosyolojisi literatürüne katkı sağlayan bu çalışma, aynı zamanda siyasetçilerin propaganda stratejilerini ve yerel yönetim politikalarını yeniden şekillendirmeleri açısından önemli ipuçları barındırmaktadır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Kastamonu ilinde yapılan bu tez çalışması “Yerel Siyaset Ve Katılımcılık: Kastamonu’da Siyasi Söylemlerin Bireylerin Oy Tercihlerine Etkisi” başlığıyla 2021- 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kastamonu’da ulusal ve yerel siyasette aktör olan adayların ve seçmen bireylerin oy verme davranışını anlamak amacıyla karma araştırma yöntemiyle yapılmıştır.

Bu tezin problemi yerel siyaset ve seçmenin oy davranışı üzerinden kurgulanmıştır. Yerel siyasetin ve ulusal siyasetin seçmen gözünde nasıl ayrıştığı, yerelde politik aktörlerin seçmen nezdinde nasıl ön plana çıktığı, partililik durumunun yerelde nasıl işlediği, siyasi söylemlerin ve yurttaşlık olgusunun nasıl algılandığı tezin araştırma konularını ve sorunsalını oluşturmaktadır. Araştırma aşamasında 61 kişi ile yüz yüze derinlemesine görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerin analizleri sonucunda anket formu oluşturularak anket formu seçmenlere uygulanmıştır. Seçmenlere yöneltilen anket formunda seçmenlerin demografik özellikleri, Kastamonu Belediyesi özelinde hizmetlerin memnuniyeti, bireylerin oy tercihleri değerlendirilmiştir. Yüz yüze görüşmeler ve anket formları tamamlandıktan sonra ulusal düzeyde siyaset yapan iki siyasi partinin lideri ile Kastamonu özelindeki siyasi durum ve ulusal siyaset değerlendirilmiş ve fikirleri alınmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özellikleri değerlendirildiğinde, bireylerin gelir durumları ve eğitim seviyeleri arttıkça, bireylerin oy verme davranışını hızlı dönüştürme kabiliyetini ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyi ve gelir seviyesinin dışında bireylerin profesyonel meslek sahibi olmaları da oy verme davranışını etkilemektedir. Bireylerin eğitim düzeylerinin yüksek olması, gelir düzeyinin yükselmesi ve mesleklerinin oy verme davranışıyla ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Başka bir ifadeyle bireylerin eğitim düzeyi ve gelir durumlarındaki iyileşme, meslekleri değerlendirildiğinde oy verme tercihlerinde farklı tercih yapma farkındalığı oluşturduğu gözlemlenmiştir. Özellikle ulusal seçimlerde bu bireylerin ideolojik görüşlerinden ziyade oy tercihlerini ideolojileri dışındaki etkenlerle şekillendirmektedir.

Gelir düzeyi ve eğitim seviyesi üniversite düzeyinde olmayan, profesyonel meslek sahibi olmayan katılımcılar ise oy tercihlerini ailesinden aktarılan görüşlerle belirledikleri ortaya konmuştur. Burada diğer gelenek ve görenekler gibi oy verme davranışının da aktarıldığından söz etmek mümkündür. Aynı şekilde yüz yüze yapılan görüşmelerde de katılımcıların oy tercihlerinin aile içinde şekillendiği ortaya konmuştur.

Ankete katılan katılımcıların büyük çoğunluğu Türkiye'nin ve Kastamonu'nun ulusal gündemini yerel gazetelerden ve sosyal medyadan takip etmektedir. Bu sonuç Kastamonu'da yerel yazılı basın seçmenin seçmenlerin siyasi karar aşamasında etkili medya organı olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer yandan yerel basının özellikle orta yaş grubunun karar verme aşamasında en büyük yönlendirici otorite olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle seçmenin yerel medya kuruluşunun sahip olduğu ideoloji yöneliminden aday ve seçim sürecini değerlendirmesi tezde önemli bir yer tutmaktadır. Kastamonu'daki yerel gazeteler başta olmak üzere yerel medya organları göz önüne alındığında her yerel gazete günlük basılan bültenlerinde iktidar ve muhalefet partilerinin tamamının haberlerine ve bu partilerdeki siyasetçilerin demeçlerine yer vermektedir. Yerel gazeteler kurum olarak tarafsız ve objektif olarak görünse de köşe yazılarını yazan yazarlar buradaki görüşleriyle seçmen üzerinde yönlendirici etki yapma kapasitesine sahiptir.

Siyasi adayları sosyal medya üzerinden takip eden kullanıcılar aday seçim sürecinde bir aracı kurum olmadan, bir yorum üzerinden değil doğrudan takip edebilmektedir. Adayları ve seçim sürecini sosyal medya üzerinden takip eden seçmenler adayların şahsi hesapları üzerinden kendilerine de aracısız ulaşım sağlayabilmektedir.

Siyasi gündemin sosyal medya uygulamaları ve yerel medya kuruluşları üzerinden takip edilmesi, seçmenin bilgiyi yalnızca edinme değil, aynı zamanda anlamlandırma yollarını da gözler önüne sermektedir. Sosyal medya gibi mecraların aktif olarak kullanılması, bireyin siyasetle ilişkisini daha kişiselleştirilmiş ve gündelik hale getirmiştir. Bu durum, klasik medya düzeninden farklı olarak bireysel sezgi ve duyguların karar süreçlerine içerilmesini kolaylaştırmaktadır. Ancak bu mecraların aynı zamanda bir yankı odasına dönüşme riski, seçmenin gördüğü içeriği mutlak doğru gibi algılamasına neden

olabilmekte; böylece tercihler, bilgi çeşitliliğinden ziyade duygusal tepkiler üzerinden şekillenebilmektedir.

Medeni durum ile oy verme davranışındaki ilişkide evli bireyler oy verme davranışında daha önceki seçimlerde oy kullandığı partiye oy verme oranı daha yüksekken araştırmaya katılan bekar bireyler seçimlerde oy kullanırken günün koşullarını değerlendirip oy verme davranışını şekillendirmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin sivil toplum kuruluşlarına üyeliği ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine katılımının oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu noktadan değerlendirme ile araştırmacılar sivil toplum kuruluşlarının siyaset içinde dönüşüm ve yaptırım kapasitesine sahip inançlarının olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Araştırmacıların verdikleri cevaplardan hareketle yerel siyaset ekseninde çözümün devlet kurumları olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Araştırmaya yüz yüze katılan bireylerin cevaplarından da anlaşılacağı gibi, devlet ve iktidar yerel siyasetin üzerinde oldukça etkilidir. Devletin ekonomik ve politik olarak gelişim göstermesi yerel siyaseti de etkileyecek; yerel siyaset de devletin gelişimi ile birlikte tüm kurumları ile gelişecektir. Katılımcıların verdiği cevaplar neticesinde yerel kurumların ulusal kurumlardan farklı politika üretmesi mümkün değildir.

Katılımcılar Kastamonu'yu Anadolu şehri olarak tanımlarken bu cevap neticesinde Anadolulu olmak, katılımcıların içselleştirdiği ve Anadolulu olmayı kendileri için bir ayrıcalık olduğunu öne çıkarmaktadır. Katılımcılar için Anadolulu olmak, Türk kültürüne, gelenek ve göreneklerine egemen, onları uygulayan ve küresel kültüre karşı bir direnişin sembolüdür. Anadolulu olmak çağımızda hızla gelişen popüler kültürün karşısında durmak, ona şüpheyle yaklaşmanın bir ifadesidir. Aynı zamanda Anadolulu olmak geçmişten gelen geleneksel ritüellerin devamına ve uygulandığına yapılan bir vurgudur.

Kendini Anadolulu olarak ifade eden katılımcılar siyasi kimliklerini de Anadolulukla bağdaştırmaktadır. “*Muhafazakar*”, “*Milliyetçi*”, “*Milliyetçi-Muhafazakar*” olarak tanımlanan siyasi kimlikler Anadolulu olmanın bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyişle, kendisini Anadolulu olarak tanımlayan araştırmaya katılan seçmenler milliyetçi olmayı, muhafazakâr olmayı Anadolulu olmanın bir gereği olarak görmektedir.

Kastamonu'nun tarihi gerçekliğine bakıldığında, özellikle, Çanakkale Savaşı'nda nüfusuna oranla en çok şehit veren il konumunda olduğu görülebilir. Bu yönüyle toplumda siyasi kimliklerin hiç düşünülmeden bu terimlerle ifade edilmesi siyasi kimliklerin tarihi olaylarla ve bu tarihi olayların söylemlerle tekrar üretim ilişkisinin olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların siyasi kimliklerini tanımlarken kullandıkları ifadeler, siyasetle kurdukları ilişkinin yalnızca bir tercihten ibaret olmadığını, aynı zamanda bir kimlik inşası sürecinin parçası olduğunu göstermektedir. Aile, çevre, yaşam tarzı ve hatta mahallenin dili; bireyin kendini nasıl tanımladığını ve kimden yana durduğunu belirlemede etkili bir zemine dönüşmektedir. Bu durum, siyasi tercihin bilinçli bir seçimden çok, içinde bulunulan sosyal dokunun doğal bir uzantısı olarak şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Bu tezin sonuç ve değerlendirmelerinden biri de seçmenlerin siyasal kararlarında geçmiş seçim deneyimlerine dair hatıralarının belirleyici bir işlev gördüğüdür. Bu hatıralar, bir önceki yönetime dair duyulan memnuniyet ya da hayal kırıklığı üzerinden biçimlenmekte, böylece oy verme eylemi yalnızca geleceğe dair bir irade beyanı değil, geçmişin bir muhasebesi haline dönüşmektedir. Seçmen, daha önce verdiği kendisinin ya da kendinden büyük aile bireylerinin kararlarının sonucunu gözlemleyerek yeni tercihini şekillendirmekte; bu nedenle siyaset, seçmen zihninde kesintisiz bir deneyim zinciri içinde anlam kazanmaktadır.

Siyasi kimlikler aynı zamanda Türkiye'nin dış politikasındaki beklentiyi de ortaya koymaktadır. Kendisini Anadolu, milliyetçi, milliyetçi-muhafazakar olarak tanımlayan Kastamonu seçmeni Türkiye'nin uluslararası alanda olması gerektiğini düşündüğü uluslararası örgüt için de Türk Cumhuriyetler Birliği'ni dile getirmektedir. Kendisini muhafazakar olarak tanımlayan seçmen de Türkiye'nin İslam Ülkeleri Birliği'nden ziyade Türk Cumhuriyetler Birliği'ni öne çıkarmaktadır. Seçmen Türkiye'nin dış politikası söz konusu olduğunda milliyetçi duyguları ön plana çıkarmakta devletin milli çıkarları doğrultusunda politika üretmesini istemektedir. Söz konusu dış politika olduğunda kendisini siyasi kimlik olarak muhafazakar olarak açıklayan seçmenler de milliyetçi kimliğe bürünmektedir.

Tezde teknolojinin gelişimi ile birlikte ortaya çıkan bilgiye erişim kolaylığı, seçmenin aday ve parti hakkındaki kanaatlerini daha çok yönlü kaynaklardan beslemesine olanak tanımaktadır. Ancak bulgulardan elde edilen sonuca göre bu çeşitlilik, her zaman fikirlerin serbestçe şekillenmesine yol açmamakta, aksine bireyin daha önce sahip olduğu kanaatleri yeniden üretmesine zemin hazırlamaktadır. Görsel ve yazılı basın kuruluşları bazen bir aydınlanma alanı değil, mevcut inançların pekiştirildiği bir yankı odasına da dönüşebilmektedir. Başka bir ifadeyle medya kuruluşları her zaman fikirlerin değişmesinde değil, fikirlerin pekiştirilmesinde de rol oynamıştır.

Araştırmada ortaya çıkan en çarpıcı sonuçlardan biri seçmenin oy verme davranışında yerel ve ulusal ayrımı yapmasıdır. Seçmenler ulusal siyaset de oy tercihini ideolojileri yönünde belirlerken yerel siyaset de daha aday odaklı bir eğilime sahiptir. Kendi ideolojisine sahip bir partinin çıkardığı aday yerel halkta kabul görmediği takdirde seçmen burada ideolojik görüşün tersine adayın kişiliği ve tanınırlığını göz önünde bulundurarak farklı partilere oy verebilmektedir. Bu davranış ise yerel siyaset de adayın önemine dikkat çekmektedir. Örneğin, aday her ne kadar teknik anlamda belediye başkanlığı için teknik donanıma sahip olsa da seçmen için teknik donanım karar verme sürecinde en önemli unsur değildir. Kastamonu'da son yirmi senenin yerel seçim sonuçları ve adayların meslekleri değerlendirildiğinde bunu ifade etmek mümkündür.

Seçim sonuçlarının yanı sıra seçim zamanında partinin aday adaylarının mesleki durumları incelendiğinde teknik olarak belediye başkanlığı için yeterli olan aday adaylarını siyasi partileri de aday olarak tercih etmemiştir. Siyasi parti yöneticileri belediye başkanlığı seçiminde adaylarını belirlerken teknik yeterliliğin dışında halk nezdinde kabul gören kişileri aday yapmaktadır. Yerel siyasette partilerden çok adayların ön plana çıkması, seçmenin siyasetle kurduğu ilişkinin salt ideolojik değil, aynı zamanda deneyimsel bir karakter taşıdığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, adayların kişisel duruşları, halka yakınlıkları, gündelik hayatta görünürlükleri gibi unsurlara göre değerlendirme yapmakta; bu yaklaşım, partisel aidiyetin bir adım geride bırakıldığı bir seçmen profilini işaret etmektedir. Kısacası, yerel siyasetçiden bir siyasi ajanda taşımaktan çok, halkın dilini, taleplerini ve değer dünyasını gerçeklikle yansıtabilmektir.

Seçmenlerin yerel yönetimden, özellikle belediyelerden beklediği hizmetler listelenirken, fiziki altyapıdan öte taleplerin gündeme gelmesi, siyasetin yaşam kalitesiyle ne kadar iç içe geçtiğini göstermektedir. Temizlik, ulaşım, çevre düzenlemesi gibi konuların öne çıkması, seçmenin yerel yönetimi doğrudan hayatına temas eden bir yapı olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum, yerel seçimlerde adayın teknik donanımından daha çok günlük sorunlara pratik çözümler sunma kapasitesinin de tercihleri belirlemede rol oynadığını göstermektedir.

Yerel kamuoyunda adayın karizmatikleşmesi onun toplumla kurduğu ilişkiye bağlıdır. Yerel siyasetin adayları Kastamonu'ya ulusal ölçekte birçok büyük projeyi hayata geçireceğine dair bir inanç olsa bile halkla olan zayıf ilişkileri onun karizmatikleşmesinin önündeki en büyük engeldir. Kastamonu gibi şehirlerde halk yerel siyasetin liderlerini ne kadar toplum içinde görürse siyasetçiye olan inanç da o derece güçlüdür. Seçmen, adayın ve siyasetçinin toplum içinde sürekli görünür olmasından dolayı gerçek sorunlara hakim olduğuna inanmaktadır. Bu yönüyle yerel siyasetçinin yerel siyaset ekseninde kurduğu toplumsal ağ onu yerelde güçlü ve inandırıcı yapan en önemli etkidir.

Bu tezin önemli bulgularından biri de, seçmenlerin, ulusal siyasi seçimlerdeki milletvekili adayının da, yine, halkla temasının güçlü olmasını beklemesidir. Yerel seçimlere kıyasla ulusal seçimlerde adayın kendisi ve seçmenin ideolojisi bir araya gelerek seçmenin oy tercihi ortaya çıkmaktadır. Yerel seçimlerde ise öncelik adayın kim olduğu seçmen için en öncelikli kriterdir. Başka bir ifadeyle, seçmenlerin oy tercihlerinde duygusal bir arayışa yöneldikleri ve siyasi aktörlerden yalnızca hizmet değil, aynı zamanda anlam da bekledikleridir. Seçmen, yerel temsilcinin sadece bir yönetici değil, aynı zamanda yaşadığı mahallenin hikâyesini bilen, o hikâyeye dokunan biri olmasını talep etmektedir. Bu beklenti, siyasetin teknik değil duygusal boyutunu daha fazla öne çıkarmaktadır. Seçmenin politik aktörleri değerlendirirken kullandığı “bizden biri”, “halka yakın”, “göz hizasında duran” gibi ifadelerdeki yoğunlukta yatmaktadır. Bu söylemler, siyasetin temsil değil, aynılık üzerinden yürüdüğünü düşündürmektedir. Yani temsil edilenle temsil eden arasında bir mesafe değil, neredeyse bir tür yaşam ortaklığı aranmaktadır. Bu ortaklık hissi, teknik becerilerden çok, kişinin mahallesinde nasıl biri olduğu, hangi dükkâna uğradığı, hangi sofraya oturduğu gibi gündelik etkileşimlerle örülmektedir.

Yerel siyasette bireylerin adaylara yönelik beklentileri arasında yer alan “ulaşılabilirlik”, bu tezde öne çıkan bir tema olarak değerlendirilmelidir. Seçmen için adayın sokakta yürüyebilmesi, esnafla selamlaşması, mahalle toplantılarına katılması gibi davranışlar, yöneticilik vasfından önce gelen özellikler olarak kabul görmektedir. Bu durum, siyasetin bir temsil değil, tanışıklık meselesi olarak da algılandığını düşündürmektedir. Adayla kurulan bu gündelik ilişki, bir yönetim modeli kadar bir aidiyet duygusunu da beslemekte; halk, içinden biriyle temsil edilme arzusunu dile getirmektedir.

Katılımcıların yerel ve ulusal siyasetçilerin vaatlerini değerlendirirken gösterdiği tutum, seçmenin sadece “ne” söylendiğiyle değil, “ne kadar inandırıcı” söylendiğiyle ilgilendiğini göstermektedir. Seçmen, vaatlerin gerçekçi olup olmadığını sadece içerikten değil, adayın geçmiş performansından, kişisel imajından ve toplumla kurduğu ilişkiden yola çıkarak tartmaktadır. Bu durum, siyasetin söylemsel boyutunun, bireysel hafızalarla sınındığı bir alan haline geldiğini göstermektedir. Seçmen için önemli olan yalnızca bir şeyin vaat edilmesi değil, bu vaadin yaşam pratiğinde bir karşılığının olup olmayacağıdır. “*Tam Bağımsız Türkiye*”, “*Türkiye’nin askeri olarak daha güçlü olacağı*”, “*Türkiye’nin Bölgesindeki En Güçlü Ülke Konumuna Yüksüleceği*” söylemleri katılımcıların hatırladığı söylemler olup yaşam pratiğinde gerçekliği olduğuna inanılmaktadır. Bu yönüyle milliyetçi söylemler seçmenin hafızasında kalıcı hale gelmektedir. Siyasiler, yerel siyasi seçimlerde kullandıkları ulusal ve milli yönde kullandıkları söylemler ile seçmenleri duygusal anlamda etkilemeye çalışmaktadır. Ulusal siyasi söylemler yerel seçim zamanlarında da seçmenin gündelik yaşamının bir parçası haline getirilmektedir.

Ulusal ve yerel siyasetçiye dair algının yalnızca vaatlere ve projelere dayalı olmadığı, aksine bireylerin adayla kurduğu hissi bağın çok daha belirleyici olduğu görülmektedir. Seçmen, kendini temsil edecek kişide bir sıcaklık, bir samimiyet ve bir “bizdenlik” aramakta; bu duygusal bağ, seçim kararlarını yönlendiren temel itki haline gelmektedir. Bu bağlamda adayın halkla ilişki kurma biçimi, sadece bir strateji değil, bir güven inşası aracı olarak algılanmaktadır. Aday ise bu güveni milliyetçi ve milli söylemler ile güven inşasını sağlamaktadır.

Özetle, seçmenlerin yerel siyasete yaklaşımında politik arenadaki siyasi aktörlerin tercih ettiği soyut kavramsallaştırmalar yerine somut yani toplumun isteklerine karşılık gelen deneyimlerin daha belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Seçmen için siyasetin gündelik hayatla temas ettiği noktalar, karar alma süreçlerinde en etkili unsurlar haline gelmektedir. Yerel kimlik, aidiyet ve geçmişten gelen toplumsal bağlar, oy verme davranışını biçimlendiren güçlü izler taşımaktadır. Nesilden nesile aktarılan deneyimler, seçmenin oy verme davranışını büyük ölçüde etkilemektedir. Bu anlamda oy verme tercihi de yeniden üretilmektedir. Çünkü yeniden üretilen oy verme tercihi geçmişin izlerini taşımaktadır. Bu izler, bireyin çevresinden ve yaşadığı yerin dokusundan ve aile bireylerinin deneyimlerinden bağımsız düşünülemez kadar iç içedir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, Y. (2008). “*Yerel Siyaset Kavramları*”, Yerel Siyaset içinde, ss.9-15, İstanbul: Okutan Yayıncılık
- Albayrak, Ö. (2020). *Türkiye’de Kültürel Yeniden Üretim Olarak Devlet: Niteliksel Bir Araştırma* (Yayın no. 630390). [Doktora tezi, Maltepe Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Althusser, L. (2008). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. İstanbul: İthaki Yayınları
- Anık, C. (1994). Kamuoyunu Oluşturan Araçlar. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (1-2), 83-110.
- Bartilet, J. L. (2014). Foucault, discourse and the call for reflexivity. *Filocracia*, 1(1), 24-34.
- Bauman, Z. (2016). *Küreselleşme, Toplumsal Sonuçları*. (A. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Bektaş, A. (1996). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). ABD: Westport: Greenwood.
- Bourdieu, P. (2015). *Ayırım*. (D. Fırat ve G. Berkkurt, Çev.) Ankara: Heretik Yayıncılık
- Bourdieu, P. (2020). *Devlet Üzerine, College de France Dersleri 1989-1992*. (A. Sümer, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları
- Bourdieu ve P., Wacquant, L.J.D. (2007). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. (N. Ökten, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Cevizci, A. (2002). *Felsefe Tarihine Giriş*. İstanbul: Paradigma Yayınları

- Chomsky, N. (2012). *Medya Gerçeği*. (O. Akınhay ve A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Everest Yayınları.
- Chomsky, N. (2013). *Medya Denetimi*. (E. Baki, Çev.) İstanbul: Everest Yayınları
- Collins, R., Makowsky, M., ve Hill, M. G. (2014). *Toplumun Keşfi*. (N. Oktik, Dü., N. Oktik, G. Gökalp Yılmaz, F. Nas, N. Dedeoğlu, F. Değer, Ç. Özbek, ve S. Atalay , Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2019). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. (M. Sözbilir, İ. H. Acar, S. Çelik ve Y. Göktaş, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. ve Clark, V.L.P. (2018). *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi*. (Y. Dede ve S. B. Demir, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çukurçayır, M. A. (2008). “*Yerel Demokrasi ve Yerel Siyaset*”, Yerel Siyaset içinde, s.15-35, İstanbul: Okutan Yayıncılık
- Demir, O. (2008). *Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma, Türkiye’de Yerel Gündem 21 Örneği*. (Yayın no. 228721). [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Deniz, G. (2019). *Yerel Siyaset Açısından Türkiye’de Büyükşehir Belediye Yönetimi*. (Yayın no. 548277). [Doktora Tezi, Bartın Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Derdiman, R.C. (2003). *Türkiye İdaresinin Hukuksal Yönü ve Yapısı*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Doehring, K. (2001). *Genel Devlet Kuramı*. (A. Mumcu, Çev.). İstanbul: İnkilap Yayınları
- Duverger, M. (2007). *Siyaset Sosyolojisi*. (Ş. Tekeli, Çev.) İstanbul: Varlık Yayınları
- Ergil, D. (1983). İdeoloji Üzerine Düşünceler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 38(1), 70-95.

- Finfgeld-Connett, D. (2010). Generalizability and transferability of meta-synthesis research findings. *Journal of advanced nursing*, 66(2), 246-254.
<https://doi.org/10.1111/j.13652648.2009.05250.x>
- Foucault, M. (1990). Right of Death and Power over Life (from History of Sexuality Vol. 1, 258-272) in Rabinow, P.(Ed.) The Foucault Reader: An Introduction to Foucault Thought. 15.05.2024 tarihinde <https://ctheory.sitehost.iu.edu/img/FoucaultRight&Society.pdf> adresinden alındı.
- Foucault, M. (2016). *Özne ve İktidar*. (I. Ergüden ve O. Akınhay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- GazeteDuvar. (2025). *TÜİK verileri paylaştı: İstanbul'da yaşayanlar aslen nereli?* 1 14, 2025 tarihinde Gazete Duvar: <https://www.gazeteduvar.com.tr/tuik-verileri-paylasti-istanbulda-yasayanlar-aslen-nereli-galeri-1755138#:~:text=%C4%B0stanbul'da%20resmi%20rakamlara%20g%C3%B6re,Ordu%20n%C3%BCfusuna%20kay%C4%B1tl%C4%B1%20insan%20ya%C5%9F%C4%B1yor.> adresinden alındı
- Gelekeçi, C. (2005). Türk Aydınının Küreselleşme Sürecine Bakışı. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*. (2), 91-112 .
- Giddens, A. (2004). *Modernliğin Sonuçları*. (E. Kuşdil, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. (E. A. Kayhan, Çev.) İstanbul: Kırmızı Yayınları
- Gökçe, G. (2003). “*Küreselleşme ve Yerelleşme İlişkileri Üzerine Bir Tartışma, Yerel ve Kentsel Politikalar*”. Konya: Çizgi Yayınevi
- Göze, A. (2000). “*Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*”. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Güngör, S. (2001). Althusser’de İdeoloji Kavramı. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 221-231.
- Hardt, M. ve Negri, A. (2008). *İmparatorluk*. (A. E. Pilgir, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları

- Heywood, A. (2007). *Siyaset*. (B. Özipek, B. Şahin, M. Yıldız ve Z. Kopuz, Çev.) Ankara: Adres Yayınları
- Hobbes, T. (2016). *Leviathan*. (S. Lim, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Hobsbawn, E. ve Ranger, T. (2006). *Geleneğin İcadı*. (M. M. Şahin, Çev.) İstanbul: Agora Kitaplığı Yayınları.
- Hoffman, S. (2008). *Küreselleşmelerin Çarpışması*, Küresel Dönüşümler içinde, Held D., McGrew, A. (Ed.), ss.133-147, Ankara: Phoenix Yayınevi
- Hürriyet. (2020). *Kastamonu Seçim Sonuçları*. 11 3, 2020 tarihinde Hürriyet Seçim: <https://secim.hurriyet.com.tr/31-mart-2019-yerel-secimleri/kastamonu-ili-yerel-secim-sonuclari/> adresinden alındı
- Kastabil. (2025). *İlçelere Göre Nüfus Verileri (2024)*. 1 3, 2025 tarihinde Kastabil: <https://www.kastabil.gov.tr/veritablolari/kastamonu/nufus/ilcelere-gore-nufus-verileri-adnks-2018> adresinden alındı
- Kastamonu Valiliği. (2024). *İlçelerimiz*. 11 3, 2024 tarihinde Kastamonu Valiliği: <http://www.kastamonu.gov.tr/ilcelerimiz> adresinden alındı
- Kapani, M. (1983). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları
- Keleş, R. (1994). Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma: Avrupa ve Türkiye. *Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Uluslararası Konferansı*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği Yayını
- Kışlalı, A.T. (2006). *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. Ankara: İmge Yayınevi
- Lamont, M., ve Swidler, A. (2014). Methodological pluralism and the possibilities and limits of interviewing. *Qualitative Sociology*, 37(2), 153–171. <https://doi.org/10.1007/s11133-014-9274-z>
- Layder, D. (2010). *Sosyal Teoriye Giriş*. (Ü. Tatlıcan, Çev.) İstanbul: Küre Yayınları
- Mardin, Ş. (2008). *Türkiye’de Toplum ve Siyaset, Makaleler I*. İstanbul: İletişim Yayınları

- Matthews, J.T. (2008). İktidar Kayması, Küresel Sivil Toplumun Yükselişi, Held, D., McGrew, A. (Ed.), *Küresel Dönüşümler* içinde, ss.247-256. Ankara: Phoenix Yayınevi
- Mutlu, E. (1994). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Ark Yayınevi
- Oktik N., Yılmaz G. G., Özbek Ç. ve Değer F. (2008). Demokratik Katılım ve Yerel Hizmetler: UNDP “Yerel Yönetim Reformu’na Destek Projesi” ve Yönetime Katılımın Yeni Biçimleri, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (21), 141-162
- Ortaylı, İ.(1995). “Devraldığımız Miras”, *Yeni Türkiye, Yönetimde Yeniden Yapılanma Özel Sayısı*, (4), 552-558.
- Outhwaite, W. (2008). *Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü*. İstanbul: İletişim Yayınları
- Ökmen, M. (2009). Sürekli Değişme-Gelişme Sürecinde Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler, Görmez, K., Ökmen, M. (Ed.) *Yerel Yönetimin Güncel Sorunları* içinde, ss. 5-43, İstanbul: Beta Yayıncılık
- Örnek, A. (1994). *Kamu Yönetimi*, İstanbul: Meram Yayıncılık
- Örnek, A. (1994). *Kamu Yönetimi*, İstanbul: Meram Yayıncılık
- Özkırımlı, U. (2008). *21.Yüzyılda Milliyetçilik*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Robert, R. (1999). *Küreselleşme, Toplum Kuramı ve Küresel Kültür*. (Ü. H. Yolsav, Çev.) İstanbul: Bilim Sanat Yayınları
- Robins, K. (2008). Küreselleşme Karşılaşmaları, Held, D. ve McGrew, A. (Ed.), *Küresel Dönüşümler* içinde, ss.287-294, Ankara: Phoenix Yayınevi
- Rosen, M. ve Wolff, J. (2006). *Siyasal Düşünce*. (M. H. Çalışkan, Çev.) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları
- Saygılıoğlu, N., Arı, S. (2003). *Etkin Devlet, Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Önerisi*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları

- Smith, P. ve Riley, A. (2016). *Kültürel Kurama Giriş*. (S. Güzelsarı ve İ. Gündoğdu, Çev.) Ankara: Dipnot Yayınları
- TDK. (2021). *Kamuoyu*. 8 23, 2021 tarihinde Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- TDK. (2022). *Halk*. 4 3, 2022 tarihinde Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- TDK. (2023). *İktidar*. 6 5, 2023 tarihinde Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Topakkaya, A. (2007). İdeoloji Kavramının Tarihsel Gelişim Sürecine Kısa Bir Bakış. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), 164-180.
- Turner, B.S. ve Elliott A. (2017). *Çağdaş Toplum Kuramından Portreler*. (B. Özkul, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Türköne, M. (2007). *Siyaset*. Ankara: Lotus Yayınevi
- Vergin, N. (2007). *Siyasetin Sosyolojisi, Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Vural, A.M. (1999). *Yerel Basın ve Kamuoyu*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Wallerstein, I. (2003). *Bildiğimiz Dünyanın Sonu, 21. Yüzyıl İçin Sosyal Bilim*. (T. Birkan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları
- Weber, M. (2006). *Meslek Olarak Siyaset*. (M. Sert ve A. Timuçin, Çev.) İstanbul: Çiviyazıları Yayınevi
- Weber, M. (2008). *Sosyoloji Yazıları*. (T. Parla, Çev.) İstanbul: Deniz Yayınları
- Weber, M. (2017). *Bürokrasi ve Otorite*. (H. B. Akın, Çev.) Ankara: Adres Yayınları

Yargıtay. (2023). *Siyasi Parti Genel Bilgileri*. 3 23, 2023 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı:
<https://www.yargitaycb.gov.tr/item/1093/siyasi-parti-genel-bilgileri> adresinden
alındı

Yüksel, E. (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*. Konya: Çizgi Kitabevi

EKLER

Ek 1. Derinlemesine Görüşme Yapılan Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Tablo 18. Derinlemesine Görüşme Yapılan Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Sıra No	Görüşmeci Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Eğitim Durumu	Doğum Yeri	Mesleği/İşi	Medeni durumu	Kastamonu'da Yaşadığı İlçe
1	DG1	Erkek	49	Üniversite	Eskişehir	Kamu Çalışanı	Bekar	İnebolu
2	DG2	Erkek	51	Üniversite	Ankara	Kamu Çalışanı	Evli	Devrekani
3	DG3	Erkek	43	Üniversite	Eskişehir	Kamu Çalışanı	Evli	Tosya
4	DG4	Erkek	52	Üniversite	Sinop	Kamu Çalışanı	Evli	Daday
5	DG5	Erkek	39	Üniversite	Karabük	Kamu Çalışanı	Bekar	Daday
6	DG6	Erkek	71	Üniversite	Kastamonu	İl Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Merkez
7	DG7	Erkek	73	Üniversite	Kastamonu	İl Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Merkez
8	DG8	Erkek	74	Üniversite	Kastamonu	İl Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Merkez
9	DG9	Erkek	68	Üniversite	Kastamonu	İl Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Merkez
10	DG10	Erkek	72	Lise	Kastamonu	İl Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Merkez
11	DG11	Erkek	62	Ortaokul	Kastamonu	İlçe Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Azdavay
12	DG12	Erkek	70	Ortaokul	Kastamonu	İlçe Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Hanönü

13	DG13	Erkek	75	Ortaokul	Kastamonu	İlçe Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Araç
14	DG14	Erkek	74	Ortaokul	Kastamonu	İlçe Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Tosya
15	DG15	Erkek	66	Lise	Kastamonu	İlçe Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Seydiler
16	DG16	Erkek	60	Lise	Kastamonu	İlçe Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Hanönü
17	DG17	Erkek	64	Üniversite	Kastamonu	İlçe Belediyesi Eski Başkanı	Evli	Abana
18	DG18	Erkek	74	Ortaokul	Kastamonu	Belediye Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
19	DG19	Erkek	64	Ortaokul	Kastamonu	Belediye Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
20	DG20	Erkek	65	Lise	Kastamonu	Belediye Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
21	DG21	Erkek	66	Lise	Kastamonu	Belediye Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
22	DG22	Erkek	69	Üniversite	Kastamonu	Belediye Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
23	DG23	Erkek	63	Üniversite	Kastamonu	Belediye Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
24	DG24	Erkek	70	Üniversite	Kastamonu	Belediye Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
25	DG25	Erkek	67	Üniversite	Kastamonu	Belediye Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
26	DG26	Erkek	74	Üniversite	Kastamonu	İl Genel Meclisi Eski Üyesi	Evli	Merkez
27	DG27	Erkek	66	Üniversite	Kastamonu	İl Genel Meclisi Eski Üyesi	Evli	Devrekani
28	DG28	Erkek	63	Lise	Kastamonu	İl Genel Meclisi Eski Üyesi	Evli	Hanönü
29	DG29	Erkek	71	Lise	Kastamonu	İl Genel Meclisi Eski Üyesi	Evli	Tosya

30	DG30	Erkek	73	Lise	Kastamonu	İl Genel Meclisi Eski Üyesi	Evli	Seydiler
31	DG31	Erkek	70	Lise	Kastamonu	İl Genel Meclisi Eski Üyesi	Evli	Küre
32	DG32	Erkek	69	Lise	Kastamonu	İl Genel Meclisi Eski Üyesi	Evli	Bozkurt
33	DG33	Erkek	65	Ortaokul	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
34	DG34	Erkek	67	Ortaokul	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
35	DG35	Erkek	68	Ortaokul	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
36	DG36	Erkek	72	Ortaokul	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
37	DG37	Erkek	71	Ortaokul	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
38	DG38	Erkek	70	Ortaokul	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
39	DG39	Erkek	66	Lise	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
40	DG40	Erkek	65	Lise	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
41	DG41	Erkek	64	Lise	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
42	DG42	Erkek	73	Lise	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
43	DG43	Erkek	69	Lise	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
44	DG44	Erkek	68	Lise	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
45	DG45	Erkek	72	Lise	Kastamonu	Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	Evli	Merkez
46	DG46	Erkek	65	Lise	Kastamonu	İl Eski Parti Başkanı	Evli	Merkez

47	DG47	Erkek	67	Lise	Kastamonu	İl Eski Parti Başkanı	Evli	Merkez
48	DG48	Erkek	64	Lise	Kastamonu	İl Eski Parti Başkanı	Evli	Merkez
49	DG49	Erkek	66	Üniversite	Kastamonu	İl Eski Parti Başkanı	Evli	Merkez
50	DG50	Erkek	70	Lise	Kastamonu	İl Eski Merkez İlçe Başkanı	Evli	Taşköprü
51	DG51	Erkek	68	Üniversite	Kastamonu	İl Eski Merkez İlçe Başkanı	Evli	Araç
52	DG52	Erkek	74	Lise	Kastamonu	İl Eski Merkez İlçe Başkanı	Evli	Devrekani
53	DG53	Erkek	63	Lise	Kastamonu	İl Eski Merkez İlçe Başkanı	Evli	Bozkurt
54	DG54	Erkek	66	Lise	Kastamonu	İl Eski Merkez İlçe Başkanı	Evli	Taşköprü
55	DG55	Erkek	80	Üniversite	Kastamonu	Önceki Dönemler Milletvekili	Evli	Merkez
56	DG56	Erkek	67	Üniversite	Kastamonu	Önceki Dönemler Milletvekili	Evli	Merkez
57	DG57	Erkek	70	Üniversite	Kastamonu	Önceki Dönemler Milletvekili	Evli	Merkez
58	DG58	Erkek	69	Üniversite	Kastamonu	Önceki Dönemler Milletvekili	Evli	Merkez
59	DG59	Erkek	74	Lise	İstanbul	Kastamonu'da Önceden Görev Yapmış Kamu Kuruluşu Çalışanı	Evli	Merkez

60	DG60	Erkek	73	Lise	Bursa	Kastamonu'da Önceden Görev Yapmış Kamu Kuruluşu Çalışanı	Evli	Merkez
61	DG61	Erkek	66	Üniversite	Konya	Kastamonu'da Önceden Görev Yapmış Kamu Kuruluşu Çalışanı	Evli	Merkez

ÖZ GEÇMİŞ

Mehdi KESKİN

Eğitim

Derece	Yıl	Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı
Doktora	2025	Maltepe Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı
Yüksek Lisans	2016	Maltepe Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı
Lisans	2010	Maltepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

İş/İstihdam (Varsa)

Yıl	Görev
2022 – Halen	Maltepe Üniversitesi – SKS Daire Başkanı
2018- 2021	Aile Bakan Yardımcısı Danışmanı
2013- 2016	Beyaz TV İstanbul Ofisi Haber Editörü
2011-2013	Hürriyet Gazetesi Dış Haberler Editörü

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri (Varsa)

Yıl	Kurum
2018- Halen	Fenerbahçe Spor Kulübü Kongre Üyesi
2011- Halen	İFSAK Üyeliği

Alınan Burs ve Ödüller (Varsa)

Yıl	Burs/Ödül
2014	FotoLine Dergisi Özel Portre Ödülü

